Beretning

om

det fjerde aarlige Synodemøde

af

Den norske Synode af den Amerikanske Evangelisk Lutherske Kirke

afholdt paa

Vestre Koshkonong, Wisconsin

fra den 4de til den 10de August

1921

Beretning

om

det fjerde aarlige Synodemøde

af

Den norske Synode af den Amerikanske Evangelisk Lutherske Kirke

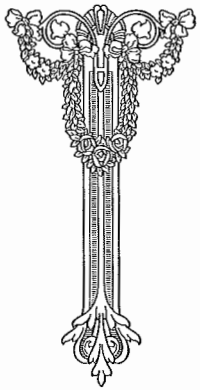

afholdt paa

Vestre Koshkonong, Wisconsin

fra den 4de til den 10de August

1921

Synodens Ordning og Medlemmer

Den norske Synode af den Amerikanske Evangelisk-Lutherske Kirke samledes til sit 4de aarlige møde i Vestre Koshkonong menigheds kirke, past. Lauritz S. Guttebøs kald, nær Deerfield, Wis., fra 4de til 10de august 1921. Past. M. Fr. Wiese holdt aabningspræ-diken over Ef. 2, 8—10. Past. Emil Hanson forrettede altertjenesten.

Past. L. S. Guttebø bød præster, repræsentanter og alle deltagere hjertelig velkommen til mødet. Formand Harstad takkede præst og menighed for indbydelsen til at holde mødet i dens midte, hvorefter han, da sekretæren havde oplæst listen over de staaende medlemmer udnævnte følgende midlertidige fuldmagtskomite: Pastorerne C A. Moldstad og H. Ingebritson, samt Ed. N. Edwards. Denne komite gjordes senere permanent.

Staaende medlemmer.

Chr. Anderson, M. K. Bleken, O. M. Gullerud, L. S. Guttebø, G. A. Gullixson, E. Hanson, B. Harstad, J. Hendricks, H. Ingebrit-son, L. P. Jensen, C. A. Moldstad, J. A. Moldstad, H. M. Olsen H. A. Preus, S. Sande, J. E. Thoen, A. J. Torgerson, P. A. Widvey, M. Fr. Wiese, S. C. Ylvisaker.

Repræsentanter.

Chr. Andersons kald, Fairview menighed, Thomas S. Heller.

O. M. Gulleruds kald, Vor Frelsers Ev. Luth. menighed, T. W Thompson.

G. A. Gullixsons kald, St. Pauls menighed, Emil Staff og Hedvig Høst.

L. S. Guttebøs kald, Vestre Koshkonong menighed, Alvin Drot-ning og Knut Odden.

E. Hansons kald, Vor Frelsers menighed, Albert Lea, Hans Dahlen; Center menighed, Anders Nerness; Scarville menighed. Amos Martinson og John Dale.

B. Harstads kald, Parkland menighed, T. C. Sætra og A. J. Hall.

J. Hendricks kald, Evanger menighed, Knute Opheim og Nup Kristianson; Vor Frelsers menighed, John Michaelson; Chester me-nighed, Jacob E. Thoen.

H. Ingebritsons kald, Lime Creek menighed, P. J. Dahle og Martin Stene; Lake Mills menighed, Peter Peterson.

J. A. Moldstads kald, St. Markus menighed, Ralph Larson.

H. M. Olsens kald, Vor Frelsers menighed, E. N. Edwards og B. M. Benson.

S. Sandes kald, Bethania menighed, M. O. Tjernagel og P. G. Tjernagel.

A. J. Torgersons kald, Sombre menighed, O. J. Harmon og O. G. Anderson.

J. B. Unseths kald, Mt. Sterling menighed, Albert Helgesen og Tosten Olson.

Delegater.

Richland menighed, Thornton, Iowa, Søren Peterson.

Raadgivende medlemmer.

Pastorerne Wm. Lochner, H. M. Tjernagel, P. Krey, J. C. Spillman, J. B. Unseth, C. Gausewitz og G. F. Fierke. Lærer J. Johnson, Østre Paint Creek; J. G. Sime og A. B. Obern, Albert Lea; C. B. Ellingson, Parkland; John M. Johnson, Newman Grove; Ole Lee, Carl Lewis og Tollef Olson, Kilbourn.

Undskyldninger.

For sildig ankomst: A. J. Torgerson, O. M. Gullerud og M. K. Bleken.

For tidlig afreise: Past. C. Hanson, repræsentanterne: Ralph Larson og B. M. Benson.

For fraværr: H. Nanestad, J. Johansen, G. P. Nesseth, O. A. Sauer og J. A. Thorsen; repræsentanter valgte fra: H. A. Preus's kald, L. P. Jensens kald, og fra Shell Rock menighed, A. J. Torgersons kald; Hans Guldbrandson, Vor Frelsers menighed, Albert Lea.

Menigheder optagne.

Mt. Sterling Ev. Luth. Synode menighed, Mt. Sterling, Wis.

Vor Frelsers Norsk Lutherske Synode menighed, Hayfield, Minn.

Cross Lake menighed, Polk county, Minn.

Vor Frelsers Ev. Luth. menighed, Sherbourne, Benton og Mille Lacs countier, Minn.

Gjester.

Ole Reierson, Wittenberg, Wis.; C. P. Kalstad, Suttons Bay, Mich.; Julia Gjermo, Caroline Jurgens, Hanna Ottesen, Mrs. Moe

og Miſs Wick, Decorah, Jowa; Mr. og Mrs. P. G. Tjernagel, Nehemias, Otto, Herman, Martin og Alfred Tjernagel, Story City, Jowa; Jeffry Martinſon og Mrs. E. Hanſon, Scarville, Jowa; Mrs. J. B. Unſeth, H. Quamme og Chriſt Crogen, Mt. Sterling, Wis.; Mrs. O. M. Gullerud, Aslak Anderſon, Markus Bryntеſon og Nils J. Nelſon, Princeton, Minn.; Mrs. Dina Torgerſon, Northwood, Jowa; Mrs. O. T. Lee, Mrs. S. S. Hanſon, Minneapolis, Minn.; Vegger Guldbrandſon, Mrs. Overn, Olga og Anette Overn, Albert Lea, Minn.; Mr. og Mrs. K. T. Grønna og J. Johnſon, Waterville, Jowa; Ella og Valborg Lillegaard, Mrs. og Eſther Gullixſon, og Mrs. J. A. Moldſtad, Chicago, Ill.; John Docken, Albany, Wis.; J. M. Johnſon, Newman Grove, Nebr.; Mrs. H. S. Hanſon og Miſs Sarah Stene, Emmons, Minn.; Margaret Bleken, G. G. Vaala og Anna G. Vaala, Lawler, Jowa; Mrs. John Benſon, Mauſton, Mich.; Mrs. A. J. Hall, Parkland, Waſh.; Mr. og Mrs. Martin Hall, Weſtby, Wis.; Lars Lien, Renville, Minn.; Nils Larſon, Deerfield, Wis.; T. Ellingſon, Faribault, Minn.; Harry Lind, Erik Furuholmen, Harold Bergengren, Osvald Svendſen, Mrs. Emil Staff, Mrs. J. H. Boye, Evelyn Chriſtopherſon, Laura og ..... Qualey, Loretta Amundſon, Harriet Johnſon, Florence Rasmusſen, Viola Johnſon og ..... Gunderſon, Chicago, Illinois; Mr. og Mrs. G. H. Kiland, Mrs. Tobias Lee, Torfin Swanſon, Mary Howe, Hannah Howe, Mrs. Inga Lillegaard, Mrs. Mathilde Larſen, Clara, Eſther og Dora Larſen, Mr. og Mrs. John M. Melaas, A. O. Stenerſon, og Mrs., Chas. R. Nelſon, og Mrs., Alice og Margaret Anderſon, Mrs. Emil Olſon, Mrs. Chriſten Rasmusſen, R. N. Nelſon og Mrs., Mrs. Bertha Preſott, John Bergo, Edward Thompſon og Mrs., Mr. G. A. Torgerſon. Mrs. John Bergo, Grace og Geneviеve Elleſtad, Eleonor Anderſon, Mrs. G. A. Torgerſon, Mrs. Luella Corcoran, Hannah Neſteſtu, Mr. og Mrs. H. C. Pedersmoen, Helena Pedersmoen, Gerald Aaſen, Erick Onſtad og Mrs., Elſa Onſtad, Mr. og Mrs. Stark Reque, Mrs. T. T. Hagen, — Brager, Mrs. Søren Olſen, Mrs. Maia Roſt, M. J. A. Flom, Fred Flom, prof. R. B. Anderſon, Mrs. A. Quisling, Madiſon, Wis.

Aabningsprædiken.

Af pastor M. Fr. Wiese.

(S. S. N.)

Herre Gud, du vor miskundelige himmelske Fader, som i Kristus Jesus har tilintetgjort døden og bragt liv og uforkrænkelighed for lyset ved evangeliet og derved frelst os af naade ved troen, giv os at have den rette troes trøst, saa vi nu ogsaa dig til ære ved et kristeligt levnet vise os taknemmelige for din frelsende naade og i haabet glæde os til „om en liden stund" at skulle indgaa til evig salighed hos dig. „O Fader vor, os didhen tag, Hvor tusind aar er som en dag! Fra det sted fri os, Fader vor, Hvor en dag er som tusind aar! Amen.

Tekst: Ef. 2, 8—10. „Thi af naade ere I frelste ved troen, og det ikke af eder, Guds er gaven, ikke af gjerninger, for at ikke nogen skal rose sig. Thi vi ere hans verk, skabte i Kristus Jesus til gode gjerninger, hvilke Gud forud har beredt, for at vi skulle vandre i dem."

Vor Herres Jesu Kristi naade og Guds kjærlighed og den Helligaands samfund være med eder alle! Amen.

Kjære venner i Herren! I det hellige fadervor har vor Frelser lært os at paakalde vor himmelske Fader først og fremst med den korte bøn: „Helliget vorde dit navn!" Og den rette mening deraf er, som vi ogsaa fra vor barndom af har lært, at dette sker da, „naar Guds ord læres purt og rent, og vi ogsaa, som det sømmer sig Guds børn, lade det udtrykkelig tilsyne i vort levnet." Dette er af allerstørste vigtighed i vor frelses sag. Thi for det første, dersom vi ikke agte Guds ord og ikke følge det, saa ville vi maatte vandre i et uigjennemtrængeligt aandeligt mørke, hvor hverken den menneskelige fornufts og klogskabs lys, saalidt som den naturlige sols lys, kan hjælpe os det mindste grand til vor frelse. Og for det andet forholder det sig saaledes, at alt „efter som Guds ord læres, prædikes og høres **enten rent eller urent,** saaledes er ogsaa, som Luther siger, folket (tilhørerne), saaledes er ogsaa Gud, saaledes er ogsaa gudstjenesten, saaledes er ogsaa troen, saaledes er ogsaa samvittigheden, saaledes er ogsaa gjerningerne og alt tilhobe. Saa nøie er alle ting afhængige af ordet alene." (IV, 576). Lad os derfor, med frygt og bæven for os selv, aldrig glemme, at „hvo der lærer og lever anderledes, end Guds ord lærer, han vanhelliger Guds navn iblandt os."

I denne forbindelse bør vi ogsaa særlig mindes de ord, som vor Frelser talte, da han ved sin himmelfart tog afskeed med sine disciple; her bød han dem ikke alene, at de skulde drage ud i verden for med sin prædiken og den hellige daab at gjøre alle folk til disciple, men han tilføier ogsaa: „og lærer dem at holde alt det, jeg har befalet eder;" det er, som vore gamle troesfædre pleiede i kort-

hed at sammenfatte det, at vi lære „at tro ret, at leve kristelig, at lide taalmodig og at dø salig." Dette ville vi mindes, idet vi gaar over til at opbygges ved vor oplæste tekst.

Guds ord siger: „Det er en troværdig tale og aldeles værd at annammes, at Kristus Jesus kom til verden for at gjøre syndere salige." Og fremdeles: „Der er slet ikke frelse i nogen anden." Og saa høit og vigtigt var dette for apostelen Paulus, at han siger til korinthierne (og vi skulle lære at sige det efter ham): „jeg agtede ikke at vide noget iblandt eder uden Jesus Kristus og ham korsfæstet." Og er det at undres over, at han taler saaledes? Thi han har jo kort foran sagt, at „Jesus Kristus er bleven os visdom fra Gud og retfærdighed og helliggjørelse og forløsning."

I disse velsignede ord er jo nævnt alt, hvad vi trænger til at have for at blive salige. Ja, og dette er altsammen tilveiebragt for 1900 aar siden, saa altsaa vi slet intet har gjort eller kunne gjøre dertil; men dog er det altsammen skeet os tilgode og af Gud tiltænkt os. Det er frelsens naadegave til os arme i os selv fortabte syndere; ja os alle er det skjænket af Guds barmhjertighed for Jesu Kristi fortjenestes skyld. Dette har Paulus rigelig udtalt og begrundet i de vers, som gaar forud for vor tekst; og derfor fortsætter han saaledes: **„Thi af naade ere I frelste."** Ved **„naade"** forstaaes her Guds hjertelige miskundhed og menneskekjærlighed, hans inderlige medynk over os og hele den frafaldne og i synden fortabte menneskehed: det har bevæget ham til at frelse os. Men mærk nu ogsaa vel det ord: „I ere **frelste;**" thi det betyder her, at Gud i Kristus har reddet os fra den grueligste nød og fare, nemlig fra evig død og forbandelse, hvortil vi alle for vore synders skyld vare hjemfaldne.

Denne vor frelse har altsaa ikke kostet os det allerringeste; men den har kostet Jesus Kristus, Guds enbaarne søn, usigelig meget. Og betænker du blot følgende, saa vil du forstaa, hvor høilig vi trænger netop til Kristi frelsergjerning. Du kjender jo de ti Guds bud, kjærlighedens lov, som byder os at elske Gud over alting og vor næste som os selv. Og denne lov skulle vi ogsaa holde. Men i denne lov siger Gud ikke saaledes: „Du faar gjøre det, saa godt du kan. Nei, men han siger: „Jeg er hellig, og I skulle være hellige." Han kræver derfor af os en aldeles fuldkommen helligbed, just som denne er hos Gud selv. Og dette kræver han saa strengt, at han siger: „Forbandet er hver den, som ikke bliver ved i alle de ting, som er skrevne i lovens bog, saa han gjør dem." Ja Gud siger endda mere, nemlig dette: „Om nogen holder den hele lov, men støder an i et bud, han er bleven skyldig i dem alle." Nu, kjære tilhører, vogt dig her omhyggelig for dine egne tanker og vær fuld forvisset om, at en saadan fuldkommen hellig opfyldelse af alle lovens bud kræver den hellige og retfærdige Gud, og han maa nødvendigvis kræve den, og den maa du ogsaa nødvendigvis have, eller du bliver aldrig i evighed salig. Gjør nu ingen indvending herimod, da bringer du dig kun selv i endnu større fare. Her „skal hver mund tilstoppes, og al verden blive skyldig for Gud."

Hvad vil du arme synder nu gjøre her? Selv kan du ikke frelse dig, ja end ikke hjælpe til i fuldkommen hellighed at gjøre det allerringeste til din frelse. Hvorledes vil du nu her klare dig for lovens strenge krav og dom? Og her maa du være fuldt forvisset i dit eget sind; den, som tviler, faar intet. Her gjælder det for alvor, at du lader alle dine indbildninger fare og giver nøie agt paa, hvad Guds ord siger, det alene kan du trygt lide paa, og der staar der skrevet: „Der er slet ikke frelse i nogen anden end i Jesus Kristus." Se derfor til, at du i din usælhed ser ganske bort fra dig selv og hen paa Jesus Kristus alene. Men hvad har han da gjort for at frelse os? Jo, han gik i borgen for os, og hvad vi skyldte Gud, men ikke kunde betale, det blev krævet af ham, og han har betalt hele vor gjæld til Gud indtil sidste hvid. Han maatte være hele menneskehedens stedfortræder og saaledes „fuldbringe" alt, hvad vi skulde gjøre og lide; denne frelsergjerning har han fuldkommen udført, og han har stadfæstet den med sin egen mund, da han paa korset sagde: „Det er fuldbragt."

Dette er skriftens lære, som siger os, at Jesus var „det Guds lam, som bar verdens synd;" ja „han blev af Gud gjort til synd for os." Ved sin lydighed har han fuldkommen gjort alt, hvad vi efter loven skulde holde og gjøre; han led døden for os og bar derved vor forbandelses straf. „Han er saaret for vore overtrædelser, knust for vore misgjerninger; straffen laa paa ham, for at vi skulde have fred, og ved hans saar har vi faaet lægedom." Se her, kjære ven, **her har du den fuldkomne hellige lovopfyldelse, som Guds lov kræver af os.** Saaledes er „Kristus given hen for vore overtrædelser og opreist for vor retfærdiggjørelse."

Fremdeles: „Syndens sold er døden" (den timelige, aandelige og evige død, som er vore synders fortjente løn); „men Guds naadegave er et evigt liv i Kristus Jesus vor herre." Er altsaa det evige liv Guds naadegave, saa maa ogsaa alt det, vi trænger for at naa frem til det evige liv, ligeledes være naadegaver af Gud. Ja saaledes er det ogsaa, thi der er skrevet: „Gud, som ikke sparede sin egen søn, men gav ham hen for os alle, hvorledes skulde han ikke ogsaa skjænke os alle ting med ham?" Men mere end alle ting kan der ikke være. Saaledes er vi altsaa „frelste af naade," uden at hertil maa føies det allerringeste som af os selv. Og kun de mennesker faar ingen del i frelsen, som i vantro vrager og foragter denne os af Gud skjænkede frelse af naade. Netop derfor er ogsaa vantroen, nemlig ikke at tro og trøste paa Kristus alene, en saa gruelig synd; thi den gjør Gud til løgner, fordi den ikke tror hans ord.

Dette er jo intet nyt og fremmed for os, eller burde dog ikke være det, da vi jo fra vor barndom af har lært at bekjende, ja, hvert eneste menneske har nu baade ret og pligt til at bekjende, at „Jesus er min herre, som har igjenløst mig, som var fortabt og fordømt til den evige død, som har friet mig fra synd, fra død og fra satans rige, hverken med guld eller sølv, men med sit hellige og dyrebare

blod og med sin ubillige og uskyldige død; og det har han gjort altsammen derfor, at jeg skal være hans egen som en synderlig ting," o. s. v.

Dette er den store evangeliske grundsandhed, hvorpaa hele vor kristendom er bygget, og nødvendigvis maa bygges, og som derfor ogsaa atter og atter bør indskjærpes i enhver kristelig prædiken. Lader du denne grundsandhed fare, saa har du intet evangelium igjen. Og der findes ikke et eneste menneske i hele verden, uden at han efter Guds naadige vilje skulde tilegne sig dette og trøstig anvende det paa sig selv. Thi intet andet end just dette, som her er anført af vor lille lutherske katekisme, frelser os. Trøster du oprigtig derpaa, saa er du salig, men vrager du det, da gaar du fortabt.

Og lad det her med det samme være sagt, at den, som gaar fortabt, gaar ikke fortabt, fordi han har forbrudt sig mod loven og derved gjort sig skyldig til fordømmelse; thi herfor har Kristus ved sin stedfortrædende fyldestgjørelse fuldkommen sonet, ja sonet saaledes, at „Gud forligte i Kristus verden" (alle mennesker) „med sig selv;" men han gaar fortabt, „fordi han ikke har troet paa Guds enbaarne søns navn." Det forholder sig her ligesom med to personer, som begge har drukket en dødelig gift, men medens den ene tager ind en kostelig heldbringende medicin og bliver ilive, saa foragter den anden al medicin og dør.

Men siger du, i vor tekst staar ikke blot, at vi er frelste af naade, men der tilføies: „**ved troen;**" og om troen har vi lært, at den er det allervigtigste i vor kristendom. Ganske rigtig; thi „uden troen er det umuligt at behage Gud;" ja hvor der ingen tro er, der kan der ingen kristendom være. Men Gud har ogsaa i denne henseende sørget vel for os. Thi visselig har Kristus, længe før vi var til, ved sin gjerning „kjøbt os fra synd, fra død og fra satans rige;" vel at merke: ikke **fordi** vi tro det, men **forat** vi skulle tro det. Thi denne befrielse eller frelse er jo ikke skeet i nogen anden hensigt, end at vi ogsaa skulle faa dette at vide, at det skulde komme os tilgode, saa vi kunne trøste og glæde os ved, at vi virkelig er frelste og kunne synge Gud „lov og tak og evig ære" for denne store naade.

Og for at nu dette kan ske, har vor miskundelige Gud særlig gjort to ting: for det første har han lagt hele vor frelses dyrebare skat med syndernes forladelse, liv og salighed i evangeliet, som er en „Guds kraft til saliggjørelse," og hvori han lader os forkynde og meddele, hvad vor Frelser har gjort for os; og for det andet har han ogsaa selv bestemt og beredt det middel, hvorved vi modtager og tilegner os vor frelse; og dette middel er intet andet end troen paa Kristus. Men denne tro er ogsaa „**Guds gave,**" Guds egen gjerning; thi Frelseren selv siger: „Dette er Guds gjerning, at I skulle tro paa den, som han udsendte." Her har vi Herrens sanddru ord for os, som ikke kan svige eller bedrage; dertil holder vi os og siger med fuld fortrøstning, som vi synger: „at det med os skal være saa, Som Gud os siger fore." Eller som vi bekjende i vor katekismus: „Jeg tror, at jeg ikke af min styrke eller fornuft kan tro

paa Kristus eller komme til Kristus, min Herre, men det er den Helligaands gjerning, som har kaldet mig ved evangeliet, som har oplyst mig ved sine gaver, som har helliggjort og opholder mig i den sande tro." Her er der jo slet intet, som vi har gjort eller kunne gjøre til vor frelse.

Saaledes er vi frelste „ved troen, **og det ikke af eder, Guds er gaven, ikke af gjerninger, for at ikke nogen skal rose sig.**" Dette er af største vigtighed for os, og det visselig ikke mindst nu, da det gjør det soleklart og stadfæster for os, at da i vor frelses sag intet er af os, intet af vore gjerninger, saa har vi ikke alene intet at rose os af, men vi maa rentud bekjende, at enhver menneskelig virksomhed, hvadenten den sker i følelse eller tanker eller ord, eller hvordan den end kan ytre sig, og hvorved man indbilder sig at have gjort eller kunne gjøre noget eller dog sammen med naaden mener at gjøre noget for saaledes at komme til troen og blive salig, — alle slige indbildninger om sin egen dygtighed i vor frelses sag skal her som menneskedigt aldeles **ndelukkes**, og hvorfor? jo fordi det berøver Gud for den ham alene tilkommende ære, at alt, hvad der er nødvendigt til vor omvendelse og frelse, baade udenfra og indeni os, det er fra først til sidst rent alene Guds saliggjørende naade, som er aabenbaret for alle mennesker uden forskjel.

Men forholder det sig ifølge vor tekst saaledes, at naar vi er frelste af naade saaledes, at vi har livet i troen paa Kristus, saa at her intet er af os, ikke noget af vore gjerninger, som om det paa nogen maade skulde være medhjælpende til, at vi staar i naaden, da jo her „Jesu søde naade gjør Den ganske sag alene," — forholder det sig saaledes hos dem, som har livet i Gud ved troen, saa er det visselig i langt høiere grad tilfældet hos dem, som endnu har **stenhjerter** og er aandeligvis **døde**; her er enhver medvirken fra deres side for at komme til omvendelse aldeles umulig.*)

Men er der da virkelig nogen, som alligevel lærer saaledes? Ja, desværre! Og der ikke alene har været, men er endnu mange af dem. Men svar nu selv: Hvorledes skulde vel det aandelige **døde** menneske i sit **stenhjerte**, der „ikke fatter de ting, som hører Guds aand til," ja „kan ikke kjende dem," men endog holder dem for at være „daarskab," hvorledes skulde et saadant menneske kunne **føle** „ansvar" for dette sit onde „forhold" overfor Guds **naade** eller **føle** den ringeste trang til naaden i den korsfæstede Frelser, da der vel neppe er noget, som for et saadant menneske i dets „fiendskab mod Gud" er saa forargeligt, ja forhadt, som dette, at Gud frelser os rent alene af naade? Ligesom det jo ogsaa er vel bekjendt, at man

*) Biskop Laache siger i sin bekjendte fortrinlige „Husandagtsbog", side 295, følgende: „ 'Stenhjertet', Herren her (Ezekiel 36, 26) taler om, **føler** ikke Guds tugt og bøier sig ikke i lydighed mod hans bud. Nogle er aldeles følesløse for aandens virkning, saa de lever i dybeste sikkerhed og iler trygge mod den evige fortabelse. Andre er sommetider urolige, og andre gaar stadig med fornemmelse af brændemerket i sin samvittighed, men de elsker mørket mere end lyset, forhærder sig mod Guds kald og forstenes mer og mer."

for ret at tilkjendegive sin afsky for denne lære om frelsen rent alene af Guds naade, har brændemerket den som **kalvinisme!**

Og dog er vi omgivne af et stort kirkesamfund, som (næstefter at have opstillet menneskelære som **ligeberettiget** med den guddommelige sandhed) **officielt** bekjender sig til en slig vranglære (som altsaa samfundets medlemmer er delagtige i og ansvarlige for) ved endog udtrykkelig, trods alvorlig advarsel, at føie ind i sin **forenings-basis** den **læresats** om det i synden **døde** menneske, at det har **„følelse af ansvar lige overfor naadens annammelse eller forkastelse."** Noget sligt lærer Guds ord slet ikke.

For det første paastaar altsaa denne læresats, at det i synden **døde** menneske har **følelse af ansvar** overfor to grundforskjellige og stik modsatte aandsvirksomheder, hvoraf den ene ophæver den anden, nemlig „naadens annammelse" (det vil sige troen og frelsen) „eller naadens forkastelse" (det vil sige vantroen og fortabelesn). („Valgets standpunkt"! !) Nu, hvad „naadens annammelse" angaar, saa er dette alene Guds sag, „Guds gave," som han skjænker rent alene af naade. For dette kan der ikke være tale om, at mennesket har nogensomhelst „følelse af **ansvar**;" thi det gaar da visselig ikke an at paastaa, at mennesket har „ansvar" for det, som Gud gjør. Og hvad dernæst „naadens forkastelse" angaar, saa har visselig mennesket alene det hele „ansvar" herfor, men det er meningsløst at sige, at det aandeligvis **døde** menneske har **følelse** af dette ansvar; det agter jo slig tale for daarskab.

Og for det andet, saa indeholder den nævnte læresats en velkjendt, vidtudbredt og farlig vildfarelse, som under forskjellige talemaader og „forklaringsgrunde" har voldt og endnu volder megen sørgelig forvirring og skade i kirken, fordi den tilkjender det aandeligvis **døde** menneske en betydningsfuld medvirkning, beredelse, eller hvad man vil kalde det, til sin omvendelse. Og omend denne læresats efter **fornuftens** skjøn kan synes at være nok saa from og vigtig, saa er den dog en giftig surdeig, som, hvor den faar lov til at virke, fordærver hele frelselæren og forfører utallige mennesker til at tænke og tale omtrent saaledes:

„Ja, Kristus har gjort, at vi frelses kan;
men nu maa vi selv gribe sagen an:
Naar Gud gjør sit, og vi gjør vort,
saa vil vi aldrig komme tilkort."

Vi bede Gud, at han af naade vil bevare os for denne farlige og bedaarende vildfarelse.

Derfor, kjære venner, lad os se os vel for, medens vi har naadetiden og er omgivne af fristelser og farer paa alle sider. Og glem ikke, at vi „om en liden stund" skulle stilles frem for Guds domstol; og han dømmer anderledes, end vi pleier at tænke. Ønsker vi derfor saasandt at indgaa til det evige liv hissét, da maa vi ogsaa have det aandelige liv, medens vi er her. Men begge dele skjænker Gud

os kun ved troen paa Kristus i evangeliets trofaste forjættelser. Prøv dig derfor selv, om du virkelig staar i troen, saa at Kristus er dit „ene fornødne," din trøst og din høieste glæde. Finder du dette hos dig, saa er du et Guds barn og Jesu Kristi medarving til den evige glæde.

Men troen er det samme som igjenfødelsen, „hvorved," som vi fra vor barndom af har lært, „menneskets hjertes tilstand forandres, da der i forstanden **skabes** et nyt lys og i viljen en ny kraft, lyst og længsel." Og naar denne Guds **skabergjerning,** som han virker i os ved evangeliet, hvori han med Kristus har givet os „alle ting," — naar den har fundet sted hos os, da først kunne vi føle, tænke, tale og gjøre, hvad der er velbehageligt for Gud; thi da er vi, som vor tekst siger: **„Guds verk, skabte i Kristus Jesus til gode gjerninger, hvilke Gud forud har beredt, for at vi skulle vandre i dem."** Ja, „for at vi skulle vandre i dem," nemlig ved en kristelig vandel bevise vor tro, idet vi giver Gud al æren ved i ord og gjerning at takke, love og prise ham, som har frelst os af idel naade for Jesu Kristi skyld.

Og herom tillader jeg mig at anføre følgende kostelige ord af vor kjære **Luther.** Han prædiker nemlig saaledes:

„Se nu til, at du lader disse ord, at Guds miskundhed og menneskekjærlighed (Tit. 3, 4) er aabenbaret for og tilbudt enhver, være sagt til dig, og at du bygger din tro paa disse ord, daglig øver og styrker dig derved og uden al tvil holder for, at det er saa, at Gud er og vil være miskundelig og kjærlig imod dig, da er han det ganske vist ogsaa. Da kan du bede og begjære med al fortrøstning, hvad du vil, hvad der ligger dig paa hjerte, hvad der er nødvendigt for dig og andre.....

„Naar du saaledes tror og er glad i Gud din Herre, naar du nu lever og er tilfreds i hans naade og har, hvad du skal have, hvad vil du da tage dig fore her paa jorden, medens du lever her? Du kan jo ikke være ledig; nei, en saadan lyst og kjærlighed til Gud lader dig ikke være rolig; men du higer og er begjærlig efter at gjøre alt, hvad du blot ved, hvormed du kan yde en saadan miskundelig og livsalig Gud pris, ære og tak.....

„Først og fremst er det da dit ønske, at ogsaa andre mennesker maatte faa denne erkjendelse af den guddommelige naade. Derfor bryder din kjærlighed frem, gjør imod enhver, hvad den kan, taler om og forkynder denne sandhed, hvor den kan, forkaster alt, hvad der ikke bliver prædiket eller levet efter denne lære. Se, saa kan da djævelen og verden ikke taale at høre eller se saadant, den vil, at du ikke skal forkaste noget af, hvad den har. Da hænger sig paa dig alt, hvad der er stort, lærd, rigt og mægtigt og gjør dig til en kjætter og et affindigt menneske. Saa kommer du, ligesom din Herre Kristus, paa korset og maa paa det sværeste blive forhaanet, maa sætte legeme og liv, ære og venner, ja alt paa vove, indtil de endelig driver dig fra sig ud af dette liv ind i det evige. Dog maa du under alt dette være glad, gjerne taale det altsammen og tage det

for godt, ja være venlig imod dem og altid komme ihu, at du ogsaa selv forhen har været imod Gud, saaledes som de nu er imod dig; alt dette gjør da ogsaa tilvisse en saadan tro og kjærlighed. Se, det er **et ret kristeligt levnet,** som gjør imod andre, saaledes som Gud har gjort imod os." Saalangt Luther. (XIII, 118).

Jeg har nu, kjære venner i Herren, søgt særlig at fremholde for eder den grund, hvorpaa vi skulle bygge vor tro, vor trøst og vort haab i liv og død. Dette er, Gud ske lov! for os intet nyt; det er den gamle kristelige troesgrund, som ogsaa den norske synode i en lang aarrække under megen modsigelse har lært, har stridt og lidt for. Og ligesom vi stedse har staaet i troes- og bekjendelsesenighed med denne synode, saaledes agter vi ogsaa ved Guds naade, om vi end kun er en „levning" af vort gamle kjære samfund, fremdeles trolig at opretholde og forplante dette samfunds lære uforandret, nu som før, efter den lutherske kirkes offentlige bekjendelse.

Og da vi nu fra fjernt og nær er samlede her paa Koshkonong, hvor den norske synode for 68 aar siden (1853) av 7 præster og 28 menigheder blev stiftet, og hvor vi i disse dage ville opbygges i den rette erkjendelse af „at tro ret, at leve kristelig, at lide taalmodig og at dø salig," saa er det med glæde, at jeg herved hilser eder: Værer alle hjerelig velkomne til den norske synodes gamle moderhjem!

Gud velsigne vort kirkemøde! Amen.

Formandens indberetning.

Ærede forsamling, brødre og søstre i Herren!

Naade og fred tilønskes alle i Jesu navn. Amen.

Vi har den ære og fornøielse at være gjester i en af de ældste norsk lutherske menigheder i Amerika. Fredagen den 30te august 1844 holdt Koshkonong settlementet sin 1ste offentlige gudstjeneste paa en laave hos Amund Anderson og nogle dage derefter under et egetræ ikke langt fra kirken her med prædiken og altergang ved en i Norge ordineret lutherst præst, nemlig Johannes Wilhelm Christian Dietrichson.

Han saavelsom C. L. Clausen, der aaret før havde begyndt arbeidet fra Muskego, Wis., var af lutherske kristne kaldet til at stifte og betjene menigheder efter den lutherske bekjendelse og det dansk-norske kirkeritual. Denne menighed ligesom ogsaa det samfund, som den var med at danne og hele tiden har støttet, kan sammenlignes med hint skib paa Genesarets sjø, som havde Kristus og disciplene ombord. Vor norsk amerikanske kirkesmakke og liden færgebaad drog for fulde seil ud fra denne havn 77 aar siden.

Det var oprindelig kun en fattig liden skare, men den var besjælet af tro, haab og kjærlighed til den usvigelige sandhed i Kristus

Jesus. Daglig erfarede de under nybyggerlivets fattigdom og stræv, hvilken rigdom, vederkvægelse og hvile de havde i Herrens naadeløfter.

Som uforfærdede aandelige orlogsmænd heisede de til mastetoppen det banner, der endnu aldrig har lidt nederlag eller kan tages af fiender. Alle hug og skud, som har været rettet mod det, har kun stadfæstet dets levende og blivende kraft. I tidens løb samledes der mange om dette ordets banner, endog de kjendte til og sang om dette, at „Den flok, der Jesus haver alene inden bord, der kysser Aandens gaver og elsker kun hans ord foruden drømmeri og egen visdoms lære, den flok kan aldrig være fra modgangsbølger fri." (Nr. 140, 3).

Saavidt jeg ved, er nu alle de fædre og mødre, som var med at ordne og samle ombord dette kirkeskibs besætning, nu salig hensovede, men mange af deres børn og efterkommere er endnu med os og har idag budt os velkomne hid ved en af samfundets ældste prester.

Men til dem, som bedrøvet vil spørge os, hvorfor kommer I saa faatallige? Vore fædre og vi har til denne tid søgt at samle og bevare det samfund, der engang talte 100 personer for hver enkelt af eder idag? da maa vi med nedslagne øine svare: den flok, som vi engang var, fik ofte sterk modvind og voldsomme stød, men sidst blev vi seilet paa fra en kant, som vi mindst ventede. Det var vore egne kapteiner og styrmænd, som krævede, at vi enten skulde komme ombord til dem i en stor nyrigget gammel pram eller kastes overbord. Vor snekke skulde aftakles, disarmere og synke. Tilsidst var det kun nødtørft faa, som valgte heller med haab mod haab at redde sig paa stykker af det ribbede skib heller end at drive med vinden bort fra land i en nok saa stor kaperpram. Saadanne er de prester og repræsentanter, som paa indbydelse har indfundet sig her, for nogle dage at holde helg i eders midte, hvor samfundets bygge endnu staar.

Men da tiden er fuld af planer og iver for forening og store menneskelige foranstaltninger i kirken, vil mange spørge os, om det er sikkert, at vi har ret og pligt til at staa fast paa den gamle platform og bevare hovedsagen af, hvad den gamle norske synode arbeidede og led for, saa vil man undskylde, om jeg føler trang til kortelig at pege paa synodens virksomhed og skjæbne, især hvad lære og stridigheder angaar. Som undskyldning kan maaske tjene, at den norske synode har været undertegnede kjendt og kjær siden hans konfirmation af pastor P. A. Rasmussen, Lisbon, Ill., 1863.

Omtrent saalænge som de ældste af os kan erindre noget om det kirkelige arbeide og de forskjellige kirkelige afdelinger blandt os, maa vi vel bevidne, at synoden indtil denne dag har været angrebet og bekjæmpet fra flere hold.

Men før nogen retsindig person vil dømme synoden eller dem, som endnu staar fast paa dens grundsætninger, skyldig til undergang, maa han have utvilsomme beviser for, at vi trods formaning og

paamindelse er skyldige i saadanne synder og vildfarelser, at det hele maa ødelægges. Har vore fædre eller vi begaaet saadanne synder, da vil vi med Daniel og Jeremias gjøre bod og bekjende de synder.

Naar vi saa betragter vore fædres første kirkelige bedrifter, saa ved vi, at Koshkonong og flere andre settlementer i 1844 fik lutherske præst og betjening. Paa den tid var her i landet kun en præst til, nemlig C. L. Clausen, som i Muskego og paa andre steder ordnede og betjente menigheder efter fædrelandets skik og lutherske bekjendelse. Før den tid havde andre prædikanter omkring i settlementerne, Elling Eielson siden 1839, samlet flokke omkring sig. Disse blev ikke med, men arbeidede imod de af hine to præster dannede menigheder. I 1848 kom en præst til fra Norge, nemlig H. A. Stub. Disse tre arbeidede i forening saa godt og saa vidt omkring som de formaaede blandt nybyggerne. Det vidnesbyrd maa vist alle give dem.

I 1849 begyndte disse 3 præster at tænke paa en samfundsordning af de lutherske menigheder. Disse blev anmodet om at sende repræsentanter til et kirkemøde paa Koshkonong St. Hansdag 1849. Dette møde blev holdt, men hverken Clausen eller Stub kunde komme. Dietrichson fremlagde dog et udkast til en synodalforfatning, som han kaldte „grundlov." Det næste aar, 1850, reiste han tilbage til Norge, men i hans sted kom A. C. Preus hid til Koshkonong. I januar 1851 mødte de 3 præster og 30 repræsentanter paa Rock Prairie hos pastor Clausen. Her antoges kirkeforfatningen og pastor Clausen valgtes til „Superintendent" for samfundet. Senere paa aaret kom 3 nye præster fra Norge, nemlig H. A. Preus til Spring Prairie, G. F. Dietrichson til Rock Prairie og N. Brandt til Rock River, Wis.

I februar 1852 holdtes atter møde i Muskego, Wis. Efter at de 3 præster, Clausen, A. C. Preus og H. A. Stub samt repræsentanter fra 6 menigheder havde aabnet og sat dette møde, blev et forslag af A. C. Preus enstemmigt antaget, hvorved den da bestaaende ordning blev ophævet, for at give de 3 sidst ankomne præster og flere repræsentanter anledning til at tage del i en fornyet gjennemgaaelse af kirkeforfatning for et samfund af menigheder. Dette skridt viser, hvor forsigtige og samvittighedsfulde vore fædre var i sin virksomhed for menigheder og samfund. I det oprindelige udkast stod nemlig i paragraf 2 disse ord: „Kirkens lære er den, som er aabenbaret igjennem Guds hellige ord i vor daabspagt samt i det gamle og nye testamentes kanoniske bøger." Disse ord lyder grundtvigiansk. Clauson og Dietrichson hyldede vistnok ogsaa Grundtvigs mening om daabspagten som Guds levende ord. Paa grund af disse ord blev synoden mange aar senere bekyldt for at være grundtvigiansk.

Pastor Rasmussen, som paa denne tid og helt til 1862 mest holdt sig til Elling Eielson, bevidner om denne sag saaledes i brev til „Luth. Kirketidende" i Norge 1870: „Hin grundtvigianske surdeig i paragraf 2 blev ikke engang bemerket af synodens modstandere (ialfald hørte jeg aldrig noget derom) og derfor heller ikke gjen-

stand for nogetsomhelst angreb. Derimod ser vi, paa synodemødet i 1852, hvor presterne var forøget ved pastorerne Gustav Dietrichson, N. Brandt og H. A. Preus, forslag blev gjort netop fra selve præsternes side om at faa hin surdeig udrenset af forfatningen. I synodalberetningen fra det aar kan vi derom læse følgende: „H. A. Preus foreslog: ordene „i vor daabspagt samt" udgaa. Udtrykkene i paragrafen forekom ham dels indeholdende en modsigelse, dels tvetydige, ja, der kunde lægges en anskuelse i dem, som han mente hverken den hellige skrift eller den lutherske kirkes symbolske bøger indeholdt." Ved den afstemning, som fandt sted næste dag, gik Preus's forslag igjennem." (Kirkl. Maanedtid., Decorah, 1870, side 245).

Baade før og under disse omhyggelige bestræbelser af lutherske præster og menigheder for at danne et virkeligt rettroende luthersk samfund, var der i settlementerne mange slags omvankende prædikanter, der flittigt søgte at hindre dette kirkearbeide og lede folk imod de faa strengt lutherske præster og menigheder. Det var ikke blot mænd som John G. Smith, der kaldte sig lutheraner, men blev aabenbar som baptist, eller Ole „Konsulen", en methodistisk prædikant, eller G. Unonius, en episkopalpræst, og mormonerne, som virkede saaledes, men ogsaa flere norsk lutherske prædikanter. Elling Eielson var vel den kraftigste. Til ham sluttede sig ganske tidlig nok saa vel begavede talere, saasom Ole Anderson Aasen (O. Andrewson), skolelærer fra Hvideseid seminar, (kom til Amerika 1841, berettes omvendt 1842). Andreas A. Scheie, omvendt ved Eielson; samt Paul Anderson, de 2 sidste fra Stavangerkanten.

I et brev, dateret „Rockford den 6te mars 1848," paastaar Paul Anderson, at det norske kirkeritual „er i strid med Guds ord" — „er aristokratisk og tyrannisk" —) „at arvesynden er fordømmelig, og at daaben er omvendelsen (!) eller den nye fødsel," — „dette tror ikke nogen evangelisk kirke; jeg kjender neppe en i verden, uden den romersk katolske." Dette beretter en ven af Elling Eielson, E. O. Mørstad, i sin bog :„Elling Eielson", side 141—142, og føier straks til: „Dette brev vakte betænkeligheder og bekymringer især hos Elling Eielson, og tillige, at disse mænd (Paul Anderson, Ole Andrewson og A. A. Scheie) ved denne tid stod i begreb med at slutte sig til et tysk-amerikansk samfund, som kaldte sig Franckeansynoden, et samfund, der skjønt luthersk af navn vel neppe uden grund beskyldtes for at være ulutherst i flere lærepunkter. Anskuelserne, som er udtalte i ovenanførte brev, har man ogsaa troet, nærmest skrev sig derfra." (Mørstad, side 142).

Pastor Hatlestad beretter i sit skrift: „Historiske meddelelser", side 37, at der i april 1846 paa Jefferson Prairie holdtes et møde for at forfatte en kirkekonstitution samt, at grundlaget for Eielsons „gamle konstitution" kom istand derved, at „Eielson dikterte og O. Andrewson skrev."

Den 24de august 1848 bekjendtgjorde O. Andrewson „for den evang. lutherske kirke, der var organiseret den 13de og 14de april

1846 af repræsentanter fra folket i konvention, at det aarlige møde fastsat i konstitutionen bliver at træde sammen den 29de september næst (Mikkelsdag) i Middle Point, La Salle Co., Ill., for at tage i betragtning kirkens fremtidige nødvendigheder" osv. . . . „Mødet kom istand. Der var især 2 ting gjenstand for drøftelse: 1) klagemaal mod Eielson; 2) indtræden i Franckeansynoden." (Mørstad, side 143). Pastor Hatlestad bemerker i „Hist. Medd.", side 43, at „det maatte være efter privat overenskomst, at O. Andrewson berammede dette møde; thi i konstitutionen findes ikke et ord, hverken om aarsmøde eller menighedsrepræsentanter." Dette møde ved hvilket pastor Paul Anderson ledede forhandlingerne blev skjæbnesvangert siger Hatlestad, som selv var tilstede. I et foredrag holdt ved Augustanasynodens aarsmøde i Rushford, Minn., 1879 siger pastor Paul Anderson, at ved dette møde „forhandledes der ogsaa angaaende mange klagemaal mod Eielson; og udfaldet heraf blev, at mødet erklærede, at vi ingen tillid kunde have til Eielson, førend han fralagde sig de gjorte beskyldninger ved kristeligt opgjør med rette vedkommende. Men istedenfor at rette sig derefter og paa sandhedens grund søge at bevare aandens enhed i fredens baand, drog han bort og begyndte fra den tid at arbeide for sig selv. . . . Faktum er, at han skilte sig fra os, fordi han ikke taalte den mindste tilrettevisning for sine feil." (Side 47).

E. O. Mørstad angiver efter Paul Andersons opgave som en af beslutningerne paa dette møde følgende, side 144: „Forat bevirke broderlig kjærlighed og for religionens fremme iblandt os, have vi besluttet at antage kirkeregimentet og disciplinen af the Franckean Evangelic Lutheran Synod of New York og at forene os med samme." Nu var der altsaa 2 partier mod ordentlig luthersk virksomhed blandt nybyggerne. Om oppositionen vidner Rasmussen saaledes: „Det de norske Franckeanere" (senere medlemmer af nordre Illionois-synoden, senest Augustanasynodens norske afdeling) „i hine gamle dage drog tilfelts imod, det var den lutherske lære om daaben og nadverden, brugen af troesbekjendelsen og djævleforsagelsen, af korsets tegn og af faddere ved daaben, det var den lutherske distributionsformel i nadverden: „Det er Jesu sande legeme," det var konfirmation efter luthersk skik, det var absolutionen, det var de norske kirkeskikke: præstekjole, messe osv. Prof. Weenaas vil dog vel ikke have raabet paa afskaffelse af alle disse ting som papistiske levninger betegnet som „retmæssige krav" og, fordi den norske synode ikke imødekom disse krav, derfor vælte skylden paa den for den kirkelige splittelse, som da fandt sted og som er vedligeholdt indtil denne dag? Og nu **Elling Eielson?** Rigtignok brugte han ogsaa grundtvigianismen som paaskud for sin stilling til den norske synode; men hans hovedanker mod den var og er: 1) at præsterne er nomvendte, 2) at menighederne udgjør den store hob, og 3) at præsterne absolverer den store hob, og det endog med haandspaalæggelse. Disse 3 stykker pleier ogsaa at udgjøre hovedthemaet i alle hans prædikener og skriftetaler. Da ved en konferens mellem præsterne A. C. Preus

og H. A. Preus paa den ene og E. Eielson og mig paa den anden side i 1855 jeg havde angrebet dem for falsk lære paa grund af hin opsats af A. C. Preus om „kirken" og paa grund af brugen af ordet almindelig i 3die artikel ved daaben, vilde E. Eielson den følgende morgen gaa til dem for, som han sagde til mig, at sige dem den egentlige grund til splittelsen mellem os, som slet ikke var sagt dem dagen før, og som var, at de var uomvendte folk. Det var med nød og neppe, jeg fik holdt ham tilbage fra at gaa i dette ærinde. Jeg husker godt, hvorledes han straks jeg kom herover, afmalte det som noget formasteligt og skrækkeligt, at pastor Clausen ifølge Luthers lille katekismus tilspurgte nadvergjæsterne ved deres skriftegang: „Tror du, at min forladelse er Guds forladelse." En ven af E. Eielson kan man godt være, hvadenten man er grundtvigianer eller methodist eller baptist, naar man blot er enig med ham i den store hovedsag at fordømme „de norske prestane." (Brev til Luth. Kirketid. i Norge 1870. Kirkel. Maanedstid. 1870).

I samme brev bevidner Rasmussen om E. Eielson, som undrog sig sine samfundsbrødres tilrettevisning paa mødet i La Salle county, Ill. 1848 saaledes: „Fra nu af vendte E. Eielson sig med langt større bitterhed imod disse sine forhenværende brødre, end mod de faa norske præster, som da var her, og ved at vise deres afvigelser, navnlig i daab og nadverd, og ved at skrive til Olaus Nielsen i Fredrikshald og i hans tidende faa dem betegnede som „djævle i menneskeskikkelse," som frafaldne, for hvem man ikke turde bede" osv.

Formand V. Koren siger i sit svar til hr. M. Ulvestad, side 8: „Jeg mindes vel fra mine første aar her i landet (fra 1853), hvorledes jeg blev mødt med mistanke og uvilje af mange, just fordi jeg var norsk præst. Grundtvigianer var jeg ikke og havde aldrig været. men med mistanke blev jeg mødt af dem, som fulgte Eielson og de da saakaldte Franckeanere, som allerede da havde etableret sig."

Af et brev dateret Rock Co., august 4de 1845, som Mørstad har optaget i sin bog, meddeles følgende ord, der giver lidt indblik i forholdene paa hin tid:

Engang da Elling med nogle andre af vennerne var paa Koshkonong Prairie for at holde gudelige forsamlinger, indfandt han (pastor Dietrichson) sig dog tilsidst i en forsamling, hvor han, efter at Elling havde holdt sin tale, erklærede for den hele forsamling, at det var talt meget godt, enfoldigt og ligefrem efter Guds ord angaaende det „daarlige korsets ord," „og", føiede han til, „du har bedet vakkert, at Kristi opstandelses kraft maatte te sig kraftig i alles vores hjerter, og dette er ogsaa min bøn; men," begyndte han da straks at spørge, „hvem havde kaldet dig hertil at holde forsamlinger og forrette sakramenterne, eller hvor har du dit kald? hvorfor bliver du ikke der?" Elling svarede, at Kristus siger: „Gaar ud i den ganske verden!" og angaaende sakramenterne har jeg kun forrettet daaben for nogle, da de klagede over, at de ei kunde formaa dig til at gjøre det endog for betaling, uden de vilde gaa ind paa den tvang at yde told og tiende, kunde jeg ikke alene gjøre det, men ansaa det

som min pligt som lovlig lutherſk præſt at give de ſmaa daab og kriſtendom."

Da blev han vred og begyndte at ſtorme op, hvorpaa Elling ſvarede, at han ei vilde ſvare ham, hvis han ikke vilde ſvare i en blidere tone; „thi du kommer ikke ſom en præſt, men ſom en prokurator eller officer." (Side 132).

Samme klager førtes over Clauſen. I et brev dateret Spring Prairie 5te ſeptember 1847 ſiges om ham, da han advarede mod dem, ſom modarbeidede almindelige lutherſke ordninger: „da gik Frelſerens ord i opfyldelſe om 'ulven der kommer til lammet.' Han fik lyſt til verden, vilde intet ſamfund have med de opvakte og troende, men udraabte dem ſom vildfarende og elendige mennesker; ligeledes gjorde ogſaa Dietrichſon, thi de er forenede og lige i deres tænkemaade; de ſtifter ſamfund med alle ugudelige og vantroende, og dem kalder de for kjære Guds børn." (S. 136).

Som man heraf forſtaar, var der en dyb kløft mellem de 2 præſter, ſom dannede menigheder efter norſk lutherſk kirkeorden og E. Eielſon og flere medarbeidere. De ſaa i de fra Norge komne præſter kun uomvendte ſtatskirkepræſter. For menigmands vedkommende kan dette forſtaaes og delvis undſkyldes, naar man erindrer, at der i Norge paa Hauges tid og længe efter var mange uværdige præſter, der ſom kongens tjenere behandlede almuen med urimelig vilkaarlighed eller, ſom dr. P. Koren ſiger: „en ſtor del præſter vare alt andet end hyrder for ſine hjorde, og at de gamle berygtede præſteſynder gjerrighed, dovenſkab og herſkeſyge fremdeles gave kun altfor meget ſtof til angreb." (Kirk. Partier, ſide 10).

Men af dem, der ærligt ønſkede at bringe nybyggerne Guds ord i deres opbyggelſer, har man dog vel ret til at vente ſkjøn paa, at disſe norſke præſter kun vilde bringe folket ordets betjening og at ingen virkelig lutheraner derfor burde oprette modaltere. H. N. Hauge, hvis navn Elling og andre ſmykkede ſig med, handlede ikke ſaaledes. Havde de virkelig havt Hauges ſind, ſaa havde de handlet ſom han. Med henvisning til A. C. Bangs bog om Hauge ſiger dr. Koren: „Han vilde ikke hindre den anordnede lærerſtand" og „holdt aldrig opbyggelſe, medens præſten var paa prædikeſtolen, ſelv hvor denne var udpræget rationaliſt." (S. 6). Havde vore førſte præſter været rationaliſter eller ſekterere, da havde det været hellig pligt at vidne mod dem. Men de var lutheranere. Smertelig er det derfor at tænke paa, at Eielſon, ſom virkede ſaa længe, ogſaa før Clauſen kom, anſaa det ſom noget ſkrækkeligt, at Clauſen paa Guds vegne forkyndte afløsningen ſom Guds egen ſyndsforladelſe. Hvad ſlags budſkab havde Elling og hans venner at bringe arme ſyndere, naar de ikke havde det glade budſkab fra Gud til ſyndere om naade og ſyndsforladelſe for Kriſti ſkyld? Prædikede de bare lov og betingelſer, ſom katholikerne kalder evangeliſke krav, da opdrog de efter vor bekjendelſe enten ſtolte fariſæere eller fortvilede Judaſer.

Enhver, der nogenlunde fordomsfrit vil underſøge det kirkelige arbeide blandt nybyggerne før 1853, vil viſtnok finde at de faa,

unge uerfarne og i statskirken opvoksne norske præster samlede noget, og at der hos enkelte var lidt uklarhed angaaende samfundsdannelse og et par læresætninger, men de skal da ogsaa finde, at den grundtvigianske surdeig straks blev udrenset, mod læren om muligheden af omvendelse efter døden for hedninger blev der paa 3 synodemøder efter 1851 antaget en kraftig erklæring. Ogsaa en del uklare tanker og udtryk om at tro paa kirken blev ogsaa straks erkjendt og rettet. Man maa snarere forundre sig over, at de var saa heldige, som de var. Den idelige modstand har aabenbart drevet dem til at mærke paa ordet og uforfærdet at handle derefter.

At der var bitter modstand fra vore landsmænd, men ogsaa anerkjendelse fra andre, sees af en artikel i „Maanedstidende" for september 1852. Der staar blandt andet følgende: „Mens vor synode og dens forhandlinger fra forskjellige hold mellem vore landsmænd har været gjenstand for de bitreste angreb saavel i det hele som i det enkelte, vil det uden tvil interessere Maanedstidendens læsere at erfare, hvorledes synodens fremgangsmaade fra andre tanter bliver bedømt." Efter at der er pegt paa, hvorledes „Luthseran Standard", Ohiosynodens organ, især har udhævet „paragrafferne om vor lære, vor kirkeorden, vor kirketugt samt bestemmelsen om religionsskolen som rosværdige og værdige til efterligning," siger „Standard ogsaa disse ord: „Imens vore norske brødre gaar frem med ualmindeligt overlæg ved dannelsen af deres kirkeforfatning og udvikling af deres kirkelige system, har vi tillige modtaget et særdeles gunstigt indtryk af den dygtighed, som de lægger for dagen, for selvstyre og forretninger i almindelighed. Vi antager, at dette ei alene har sin grund i deres præsters intelligens, men ogsaa i det norske folks politiske tilstand og karakter, idet de med rette har været kaldet „Nordens Yankeer" og har den frieste regjering og den mest demokratiske aand af alle folk i Europa. Med alt dette er det dog mærkværdigt, at det system af kirkestyrelse, som de nu er i færd med at oprette, er det mest demokratiske og giver folket, som særskilt fra geistligheden, en større andel af magt end i nogen anden del af de amerikanske kirkesamfund." Vi er i særdeleshed tilfredsstillede ved deres plan for udbredelsen af et kristeligt liv inden menighederne. De fleste af disse forslag maatte med fordel kunne blive anvendte i enhver afdeling af kirken." Saalangt „Luth. Standard", 28de juli 1852.

Pastor H. Halvorson har ganske vist gode grunde for sine ord i sit „Festskrift", naar han side 66 siger saaledes: „Vi har i det foregaaende seet, hvor barsomt og „med hvilket overlæg" vort samfunds fædre og grundlæggere gik frem i hele sit kirkelige arbeide. Hvor omhyggeligt vaagede de dog ikke over den stedsmenigheden af Gud givne kaldsret! De vogtede sig vel for at krænke den, naar de splittede menigheder, eller præster skulde ansættes. . . . Heri adskilte de sig ogsaa fra sine kirkelige modstandere."

Under saadanne omstændigheder vokste samfundet baade aandeligt og materielt. Der herskede stærk enighed mellem præster og me-

nigheder. Den enighed blev gjenstand for modstanderes spot. De kaldte den „aandeliguniform."

Bekjendelsesskrifterne blev læst, og ganske tidligt blev der talt om ønskeligheden af at faa alle den lutherske kirkes symboler antagne af samfundet. Husandagt var vistnok den tid mere almindeligt i brug end nu. For præsters uddannelse blev der sørget. To udsendinge fra synoden, nemlig J. A. Ottesen og V. Koren, mødte i 1857 paa Missourisynodens møde i Ft. Wayne. Herom skriver pastor Koren saaledes: „Allerede i 1857 var den (synoden) derfor efter omhyggelig undersøgelse traadt i forbindelse med Missourisynoden, som var stiftet 10 aar før og som havde præsteskoler i St. Louis og Ft. Wayne. Vilkaarene var, at vor synode skulde, mod at ansætte og underholde en professor ved missouriernes skole i St. Louis, have adgang til at faa fine studenter optagne ved denne.

Dette var begyndelsen til den norske synodes forbindelse med missourierne, hvorigjennem saa megen velsignelse har tilflydt os, men og tillige saa mange angreb og saa megen forhaanelse. Man har talt meget om den virkning, som vor forbindelse med missourierne har havt paa den norske synode. Det er ogsaa sandt, at denne virkning har været af uberegnelig vigtighed — kun ikke paa den maade, som en stor del mennesker, som hverken kjender missourierne eller os, har tænkt sig. Vi har ikke af dem lært noget nyt, d. e. nogen ny lærdom eller nogen anden lærdom, end den, som vi havde med os fra universitetet i Kristiania.

Det, som vi fandt hos dem, og som i hine uforglemmelige dage i Ft. Wayne greb dybt ind i mit sind, var, at vi her fandt en stor forsamling af præster og lægmænd, en mængde, som „med et hjerte og en sjæl" (Ap. gj. 4, 32) fuld af brændende begeistring for den guddommelige sandhed i den hellige skrift, fuld af den inderligste kjærlighed til Guds rige og til hverandre, villige til de største ofrelser for Guds riges sag, uegennyttige og tilfreds med de fattigste kaar, villige til det utrætteligste arbeide, usigelig glade i sin kristentro, thi de var vis paa sine synders forladelse for Kristi skyld — og for alt dette ogsaa villige til at lide forsmædelse og spot, som da blev dem rundelig tildel. De stod ogsaa dengang endnu i den „første kjærligheds" glød.

Vi lærte intet nyt af dem, sagde jeg, . . . men det, som vi allerede i Norge havde lært efter ordene — de to store lutherske grundsandheder —, det saa vi her for første gang, aabenbart og seierrigt, samfundsmæssigt træde frem i livet. Vi saa det træde paa en gang med dybt alvor og med barnlig glæde, simpelt, uden alt paataget væsen, men som en magt, der netop ved de frikirkelige kaar gjorde sig gjældende paa en maade, som ikke vilde kunne findes i en statskirke uden en hel omvæltning af det bestaaende. Vi saa den efter ordene velkjendte herlighed i den lutherske bekjendelse saa, som vi aldrig havde seet den før." (Svar til Ulvestad, side 16. 17).

Hos disse troesbrødre blev mange præster uddannede. I vort samfund var trivsel og enighed.

Om Guds ords lærdomme forhandledes med flid og alvor ved synoder og andre møder. Paa synoden i 1855 forhandledes om den 3die artikel, skriftemaal og nadvere, i 1859 om ret lægmandsvirksomhed. Paa synoden i 1861 fremlagdes den herlige lære om absolutionen og dens velsignelse. Dette aar var borgerkrigen udbrudt, og af en lægdelegat fremlagdes et spørgsmaal om, hvad præsterne lærte om slaveri. En kort erklæring om, at slaveri ikke under alle omstændigheder var synd, blev tilstemt af alle præsterne, men den frembragte i de da urolige tider adskillig strid og nød. Dog maa alle, som vil prøve den efter Guds ord sige, at man trods tidens krav ikke veg fra ordets lære. Og alle, som tror, at den store overhyrde leder og beskytter sin kirke og har sagt: alle eders hovedhaar er talte og ikke et af dem falder til jorden uden, at han vil det, vi maa dog vel nu forstaa, at han paa denne maade lærte og styrkede vore fædre til at staa fast paa ordets faste grund trods tidens stormvinde. I deres granskning i Guds ord og bekjendelsen lærte de ogsaa bedre at forstaa evangeliets herlighed og frihed, idet Kristus er herre ogsaa over sabbaten og har friet os fra alle bud om høitid, nymaane eller sabbat, som den Helligaand ved Paulus erklærer at være en skygge af Kristus. (Kol. 2, 16. 17). At lade Guds ord bo rigelig iblandt os, er det 3die buds krav.

At staa fast ogsaa paa denne evangeliets lære trods folkeopinion og puritansk lovdriveri hørte ogsaa med til ret forkyndelse af evangeliet. Herfor var det vel ogsaa, at prof. Walther tilligemed 2 andre delegater fra Missourisynoden paa mødet i Perry 1864 blandt andet til afsked sagde disse ord: „Vi har her havt den glæde at se en egte luthersk synode. . . . Eders synode nøies ikke med det lutherske navn og med blot udvortes at udvide sig; men som et egte luthersk kirkesamfund stiller I den rene lære over alt og gjør det til eders opgave at bringe denne frem af ordets rige grube. Med glæde har vi været vidne til det alvor, hvormed alle, lærere og tilhørere, bøier eder under Guds ord og ikke spørger efter, hvad verden og tidsaanden fordrer, men kun siger: tal Herre. din tjener hører. Saa har vi og seet, at eders brændende iver for læren tillige bærer frugt i en brændende kjærlighed, og I ønsker at ofre Gud eders hele liv." (Festskr., side 131—132).

Samfund og menigheder gik fremad i erkjendelse og kristelig virksomhed. Til belærelse og opbyggelse blev paa synodemøder vigtige ting behandlede, saaledes om broderlig formaning, om Guds ords brug og bøn eller den slags lægmandsvirksomhed. som Herren har befalet. Skriftprincipet, eller hvorledes hver kristen skal læse Guds ord og tage al tanke til fange under troens lydighed, idet skrift skal skrift forklare, blev grundig drøftet.

Vigtigheden af kristelige skoler blev ofte behandlet, som ogsaa bar frugt. Engang var der nemlig menighedsskole i Chicago, paa Spring Prairie, i Eau Claire og Decorah.

Pastor C. L. Clausen og hans menigheder udtraadte 1869 af

synoden og nogle faa andre menigheder blev splittede. Derefter blev den norsk-danske konferens stiftet.

Koren skriver: „Dels før Konferensens stiftelse i 1870, dels efter denne førtes der mellem de forskjellige samfund paa den ene side og synoden paa den anden adskillige læretridigheder, navnlig om søndagen, om lægmandsprædiken, om evangeliet, om retfærdiggjørelsen og absolutionen. I disse stridigheder var synoden altid den angrebne part. De forsøg, som gjordes, for ved forhandlinger i frikonferenser at komme til enighed, lykkedes ikke. Det er min overbevisning, at synoden i disse stridigheder strengt har holdt sig til, hvad den lutherske kirke har lært i sine bekjendelsesskrifter (Konkordiebogen). En gjennemgaaelse af synodens publikationer vil godtgjøre dette.

Synodens modstandere undsaa sig dog ikke for at paastaa, at synodepresterne havde afskaffet det 3die bud, at de lærte, at alle, som hører evangeliet, bliver salige, at et menneske kan blive saligt uden tro, at den, som har faaet absolutionen, har sine synders forladelse, og saadant mere." (Svar til Ulvestad, side 19).

Men værre modgange og stød skulde synoden snart faa.

Dr. Koren skriver: „Den første alvorlige ulyd hørtes ved det misforhold imellem de to teologiske professorer, O. Asperheim og F. A. Schmidt, hvilket kom til udbrud under et præstemøde i Milwaukee i februar 1878. Prof. Asperheim fandt nemlig adskilligt at klage over hos Missourisynoden og prof. Schmidt taalte ikke dette. Han frygtede for, sagde han, „at der vilde blive en falsk retning med norsk dogmatik, norsk pastorale osv., dette evige gnag paa norsk var ham vænneligt." Mellem den tyske professor Schmidt og den norske professor Asperheim blev forholdet snart uholdbart og prof. A. resignerede.

Et aar efter var prof. Schmidt selv en bitter fiende af missourierne og traadte voldsomt op først mod Missourisynoden og siden mod den norske synode. Dermed var naadevalgsstriden kastet ind i synoden." (Svar t. Ul., side 21). Da skede der i samfundet ganske utrolige ting, som man ogsaa paa disse kanter i Wisconsin blev vidne til. Ved misrepræsentationer og paavirkning af lidenskaberne fik man adstadige og koldblodige norske til at gaa berserkergang mod sine præster. Endog to af de ældste og mest fortjente ærværdige mænd, som havde ofret alt for menighederne, blev afsatte, og i Minnesota blev en af vore første her uddannede præster taget med vold og magt og baaret ud af kirken, medens hans konfirmanter sad igjen og græd.

Det var underlige tider i den norsk lutherske kirke i Amerika. Den, som vil nøie undersøge og fortælle sandheden om hine dages bedrifter, han vil faa underlige ting at berette.

Paa en visitats, som undertegnede holdt i en menighed betjent af en ganske ung præst i Minnesota blev der spurgt, om menigheden bidrog noget til opholdelse af samfundets læreanstalter, da svarede præsten nei. Han havde troet, at de missouriske lærere burde afsæt-

tes. Da det ikke kunde lade sig gjøre paa anden maade, havde han ment, at man maatte sulte dem ud. Dog nu tænkte han ikke saaledes, føiede han til.

I Red Wing, Minn., holdt det antimissouriske broderskab et møde, som besluttede enkelte synodepresters afsættelse, andres fjernelse fra embeder, og missouriernes lære i deres „Redegjørelse" var „sjælefordervende."

I 1871 kom F. A. Schmidt som norskernes professor fra Decorah til St. Louis som theologisk lærer. Vi norske studenter, som da var der, havde havt ham som lærer i Decorah og holdt meget af ham. I St. Louis blev han medredaktør af det theologiske tidsskrift „Lehre und Wehre". Deri leverede han klare og kraftige vidnesbyrd mod den synergistiske lære om valgfrihed, selvbestemmelse, valgets standpunkt, mellemtilstand o. l., som den tyske Iowasynode forsvarede. Men siden, da han ikke af missourisynoden blev kaldet fra vort seminar i Madison tilbage til St. Louis, angreb han deres lære som kalvinsk og sjælefordervende, fordi de ikke lærte et godt forhold hos mennesket som forklaringsgrund for omvendelsen. Og nu brugte han selvsamme udtryk for sin lære, som han havde ganske stærkt angrebet Iowaerne for. Hertil kom det sørgelige og skrækkelige, at han fripostigt uden at rødme paastod, at han stod paa det gamle, men at missourierne var faldne fra sandheden. Er det saa, at vildfarelsen om det gode forhold gjør menneskt blind og berøver det al selvagtelse, saa det heller ikke forstaar sine egne ord?

For synodens vedkommende endte denne strid med, at en stor del, nemlig 54 præster og 108 menigheder, i 1887—1889 traadte ud, og bestod en tid under navn af det antimissouriske broderskab. Dette udgjorde nu det 5te parti, der med Ellings samfund, Hauges synode, Augustanasynoden og den norsk-danske konferens, stod mod vort samfund.

Men i 1890 gik antierne med paa en nymodens forening med Augustanasynoden og Konferensen. Det hedte, at lærestridighederne blev begravne 20 favne under jorden, læren har de vist ikke siden besværet sig med, men strid har de dog havt nok af. Nu havde den tyske professor fortjent hyldest og agtelse af dem, og de andre præster i hans selskab var nu efter nogle aars forsøg paa at ødelægge synoden velkomne troesbrødre. Konferensens professorer, Weenaas og Oftedal, havde givet synoden et voldsomt slag ved den berygtede „Aaben Erklæring". Deri sagdes blandt andet lignende: „Ved norsk synode eller wisconsinisme forstaar vi en antikristelig retning, og farlig organisation, der, baaret af et papistisk princip, arbeider hen til at opløse kristendommen i universalisme og hierarki. Udsprungen af grundtvigianismens mest katolicerende retning" osv. Hverken dette eller, hvad Oftedal skrev i „Skandinaven" 30te mars 1875, synes at have voldt noget anstød. Deri sagde han: „Jeg vidste, at de norske præster i Amerika, ormstukne af latinisme, udvaskede af monarkisme og stivfrosne af ortodoksisme, drevne af embedsnød og sygelige af hjemtanke, var blevne slugte af Missouri og

holdt paa at lægge slavebaand og pavemørke over et folk, hvem Herren havde udseet til kristendommens og frihedens forkjæmpere."

Men uagtet saadan modstand i tale og handling havde synoden dog fremgang. Derfor talte pastor A. Bredeson ved 50-aars jubelfesten i Luther Valley, Wis., 1903, saaledes: „For 50 aar siden, da synoden blev stiftet, havde den 7 præster. Nu virker 300 præster inden samfundet. Da havde synoden ikke en eneste læreanstalt, ikke en eneste barmhjertighedsanstalt. Alting var i sin begyndelse. Vi har stor grund til at glæde os, naar vi betragter, hvorledes samfundet har vokset i medlemsantal, hvor mange læreanstalter og barmhjertighedsanstalter, det nu har. Men det er ikke alle disse ting, vi bør først og fremst glæde os over. Vækst gjør ikke bare Guds rige, men ogsaa satans synagoge. Om vi skal glæde os over vort samfunds vækst, kommer an paa, om vi som kristne holder fast ved sandheden lig menigheden i Filadelfia. Thi ogsaa Mormonernes ugudelige samfund har vokset og kan opvise bygverker, som gjør vore anstalter fattige at se til. Romerkirken med dens falske og sjælefordervende lære har ogsaa vokset og vokser fremdeles hurtigt. Det, at vort samfund er vokset med hensyn til bygverker og læreanstalter, er derfor ikke vor største grund til glæde. Men det, vi fremfor alt skal glæde os over er det, at Gud styrede det saaledes, at vort samfund blev bygget paa Guds ords grundvold, paa den hellige skrift og den lutherske bekjendelse. Og vi glæder os over, at Gud har bevaret vort samfunds gamle hus paa denne klippe, saa det ikke faldt, da stormen faldt an paa huset."

Denne paamindelse har vi ikke fulgt som vi skulde. Efter at man i disse 50 aar idelig havde holdt møder for at enes med modstanderne, syntes disse kun at blive ivrigere for afvigende lærdomme, splittelser og organisation af mod-menigheder og samfund. Da burde det Guds ord været efterfulgt: Giver agt paa dem, som volder splid og forargelser tvertimod den lærdom, som I have lært, og viger bort fra dem! (Rom. 16, 17).

Der blev ikke nu som før bare pleiet offentlige forhandlinger om læreforskjellen, hvoraf enhver kristen kunde se og bedømme stillingen, men der blev valgt foreningskomiteer, som ikke engang altid berettede udfaldet af møder, eller om nogen gav sin beretning, blev den aarsag til kiv derom. I nogle aar blev der forhandlet mellem komiteerne. Og med tiden kom der rapport om, at man var bleven enige om flere omstridte stykker og endelig hedte det, at der kun stod igjen at enes om et, nemlig udvælgelsen.

Mange af os mente, at var man virkelig enig om, at et menneskes omvendelse og salighed afhænger alene af Guds frie naadevirkninger, saa vilde man nok straks være enig i læren om udvælgelsen. Men det gik ikke saaledes. I 1908 skrev prof. H. G. Stub „Satser om udvælgelsen, fremlagt af den norske synode valgte komite" etc. Det var 10 satser, der nok saa klart i en kort sum fremsætter skriftens og den lutherske kirkes lære.

Paa et fællesmøde af komiteerne fra 10de til 13de november 1908 begyndte man forhandlinger om dem. Satserne blev af vor komite udbredt, trykte. Efter disse staar der disse ord, som vel er vor komites rapport: „Af disse satser blev paa tre møder — hvert paa 4 dage — de 6 første optagne til behandling. Da ikke enighed kunde opnaaes om disse satser, fremlagdes i subkomiteens møde nedenstaaende satser, der ikke er blevne behandlede. De er jo væsentlig de samme som de tidligere" etc.

Paa 2 aarsmøder af Den forenede kirke rapporterte formanden, at synodens satser indeholdt lærdomme om udvælgelsen, som Den forenede kirkes komite ikke med frelst samvittighed kunde tilstemme som bibelsk og luthersk lære. Paa komitemøde den 13de december 1910 stillede da den norske synodes komite „som et uafviseligt krav for videre forhandlinger med Den forenede kirkes repræsentanter.., at man paapeger, i hvilke satser den ubibelske og ulutherske lære indeholdes, leverer bevis herfor, og at dette først danner grundlaget for vore forhandlinger." (S. 28 i Stubs, „Hvad staar imel.")

I dette skrift bevidner dr. Stub: „Det var saa langt fra, at Den forenede kirkes komite vilde fralægge sig dommen i mødet den 13de december, at meget mere flere af dens medlemmer gjentog den i end stærkere ordelag. De gamle beskyldninger for falsk lære, for kalviniserende lære gjentoges gang paa gang. Vore satser blev betegnede som smuthuller for kalvinisme. . . . Synodens synd kunde ikke stemples i stærke nok udtryk. En taler takkede endog Gud to gange, fordi han havde faaet anledning til at stemple vore grunde som ukristelige." Stub bevidner ogsaa, at Kildahl erklærede, at det, som forlangtes af dem, ikke var noget andet end det, som de i 12 dage havde forsøgt at gjøre. Han spurgte tillige: „Er det første gang, at man i synoden har hørt, at der fra vor side er blevet sagt, at den norske synode fører falsk lære om udvælgelsen?" Ogsaa dr. Schmidt spurgte: „Har jeg ikke beskyldt synodens folk for falsk lære og kalvinisme, og har de ikke alligevel forhandlet med mig?" („Hvad staar imellem" osv., side 30. 31).

Den norske Synodes komite forlod mødet og rapporterte grunden, at den ikke øinede nogen udsigt til enighed. Men trods hine 12 dages diskussion og bevisførelser mod gjentagne beskyldninger og domme krævede baade komiteen og siden „Kirketidende" fremdeles beviser. Dette var dog et underligt krav, som om man mente, at de ikke alle de dage og aar havde havt anledning til at komme med alle sine beviser, eller mon man begyndte at faa smag paa gjentagne fornuftgrunde mod evangeliets daarskab? De har i hvert fald ikke vist vægmelse mod dem.

Men Den forenede kirkes komite var føielig nok til at efterkomme hint krav paa beviser, som heller ikke lod vente svært længe paa sig.

Allerede i juni næste aar laa beviserne trykt og til fri uddeling paa synoden i St. Paul, betitlet: „Raadevalget og foreningssagen. Udgivet af Den forenede kirkes foreningskomite." Deri er den bi-

belsk lutherske lære bestemt forkastet. Beviserne er væsentlig de samme, som vi saa mange gange i flere aar havde hørt af Schmidt, Bøckman, Kildahl og andre. Siden er intet hørt hverken om krav paa flere beviser eller fra vor komite nogen gjendrivelse af de usle formuftgrunde og fordreielser af skriftens og bekjendelsens lære, som dette dokument er fuldt af. Paa flere maader kommer synergismen tilsyne. Det sees, at de har paa en maade fattet vor lære, som de ialfald paa et sted har angivet nogenlunde rigtig, men straks tydeligt fremsat sin tro om, at **den nigjenfødte formaar at omvende sig,** at mennesket forholder sig forskjelligt, og at dette er **aarsagen** til det forskjellige resultat af Guds frelsende arbeide. Thi saaledes staar der paa side 17 af nævnte skrift: „Efter synodens lære er der ingen forskjel hos Gud i hans almindelige begjær efter at frelse menneskene og hans frelsende virksomhed overfor dem, ei heller nogen forskjel hos menneskene, hverken oprindelig eller under Guds arbeide paa at frelse dem. Alligevel blir nogle omvendte og saaledes frelste, andre ikke. Hvad aarsagen til dette forskjellige resultat er, ved synoden ikke, kun ved den, at aarsagen ikke ligger hos Gud, heller ikke hos menneskene. Efter vor lære er der ingen forskjel hos Gud, ei heller nogen forskjel hos menneskene oprindelig. Men naar Gud ved sin naade arbeider ligt paa menneskene for at omvende og frelse dem, lader nogle sig omvende ved Guds naade, andre lader sig ikke omvende, uagtet de **formaaede** det i kraft af den kaldede naade, som Kon. Grundig Forkl. 11, 25. 27; Kort Begreb 11, 8, og Pontoppidan spørgsmaal 478 siger. Efter vor lære behandler altsaa vistnok Gud menneskene ligt, men menneskene forholder sig forskjelligt mod hans naades arbeide. Dette er **aarsagen** til det forskjellige resultat af Guds lige omvendende og frelsende arbeide." Saalangt komiteens ord. Men endog denne deres likeste angivelse af vor lære er falsk og forvirrende. Naar her siges: Hvad aarsagen til dette forskjellige resultat er, ved synoden ikke. Kun ved den, at aarsagen ikke ligger hos Gud, heller ikke hos menneskene," da er dette ikke sandt, thi synoden ved bestemt, at naar Gud kalder mennesket, da arbeider ikke en aarsag alene, men to, nemlig Guds og menneskets vilje. Synoden ved, Gudskelov, aldeles sikkert, at aarsagen til den troendes gode forhold ligger ikke hos mennesket, men alene hos Gud, som virker baade at ville og at udrette efter sit velbehag. Ligeledes ved den usvigelig vist, at aarsagen til den vantros forhold aldeles ikke ligger hos Gud, men alene hos mennesket. Hos. 13, 9. Den ved ogsaa, at det er overmaade farlig at føie til Guds ord noget, som ikke er aabenbaret samt, at vi vil høre og adlyde denne Guds befaling: „Se derfor Guds godhed og strenghed, strengheden mod ham, som er faldne, men godheden mod dig, om du bliver fast ved godheden; ellers skal og du afhugges." Rom. 11, 22. Farisæerne var under paavirkning af hans naades kraft. Men Herren siger til dem, at de ikke **kunde,** d. e. **formaaede** at tale godt eller høre hans ord. Matt. 12, 34; Joh. 8, 43. Ham vil vi stole paa.

Paa synodemødet 1911, hvor man først fik se dokumentet fra Den forenede kirkes komite, blev en ny komite valgt til at fortsætte forhandlingerne med de to andre samfunds komiteer. Inden 8 maaneder havde man paa et par korte møder faaet istand et „Opgjør", som de sagdes at være enige om. Herover jublede mange, som om det var en selvsagt sag, at alle nu maatte være komne til en Gud velbehagelig enighed om de spørgsmaal, som de største mænd i de 3 samfund trods ugelange drøftelser ikke kunde enes om, og inden 4 maaneder til var det antaget af synoden, idet der i alfald i Pacific distrikt højtideligt blev forsikret os, at nu var synodens lære i Stubs satser antaget og alle smuthuller for synergismen tilstoppede.

Flere underlige forklaringer, især over 1ste paragraf, blev given fra tid til anden. Dog hittede ingen paa den mening af den, som forfatterne selv havde ifølge pastor Malmins edfæstede vidnesbyrd, som blandt andet lyder saaledes: (Med henvisning til synodens beslutning 1910 siger han): „Derfor maatte vor 1ste paragraf paa en eller anden maade sige, at begge disse former . . . havde plads inden den lutherske kirke. . . . Men paa samme tid kunde vi ikke sige, at hver enkelt tilegnede sig den 1ste form, fordi det vilde udelukke tilhængerne af den 2den form. Vi kunde ikke sige, at hver enkelt holdt sig til den 2den form, fordi det vilde udelukke dem, som holdt sig til den 1ste form. Vi kunde ikke sige, at vi bekjendte begge former, fordi man vilde tænke, at det vilde være, som dr. Stub sagde i 1912, det var en psykologisk umulighed. Vi kunde intet sige af disse 3 ting.

Hvorledes skulde vi da udtrykke det, som vi havde at udtrykke ifølge resolution af synoden i 1910? . . . Vi brugte et udtryk, som ikke er en theologisk bestemmelse, nemlig „anerkjende". Naar vi i kirken ønsker at antage nogensomhelst lære, da siger vi altid, vi tror, lærer, bekjender eller bevidner. Vi vragede alle disse og istedet derfor valgte betegnelsen „anerkjende". . . . Vi sagde, vi anerkjendte læren i 1ste form, vi anerkjendte lærens indhold i den 2den form, betydende, at ingen af dem var kjættersk, at begge kunde have en plads indenfor den lutherske kirke."

Efter dette betyder ikke paragraf 1, at komiteen tror, lærer eller bekjender nogen af delene, hverken form eller læren „i de to former," som det hedte, men kun, at ingen af delene er kjættersk.

Men ikke længe efter at „Opgjør" var antaget, blev det bestemt erklæret fra Den forenede kirkes side, at just det, som Schmidt havde kjæmpet for var tilstemt i „Opgjør". Ved at læse hans stridsartikler vil man snart finde „Opgjørs" paastande; derfor udtalte ogsaa en af Schmidts dygtigste medstridere, dr. Stellhorn, straks sin tilfredshed med „Opgjør" og sin glæde over frugten af Schmidts vidnesbyrd. Dr. Stub har ogsaa under ed bevidnet, at ingen af de stridende parter havde forandret sit lærestanpunkt, men han gaar i Schmidts spor med beskyldning mod hele Missourisynoden for frafald, medens han selv paastaar, at han staar fast paa det gamle.

Naar man vil betragte alle forvandlinger og gjentagne sjælevandringer fra det ene ødelagte samfund ind i et nyt, som hver gang er fremstaaet med forstærket angreb paa synodens lære og menigheder, og man ser paa fusk og upaalidelighed, som mangfoldig er kommet tilsyne, da maa vi spørge, hvorledes vi, som ærlige kirkefolk, kunde gaa med paa alt dette?

Man lokkede med, at foreningen vilde bringe stor besparelse, at skoler og andet kirkearbeide skulde drives med større kraft. Man fortalte os, at man var blevet enig om absolutionen eller evangeliet, om lægmandsvirksomheden, om omvendelsen og lovet ikke at ville pleie kirkeligt samarbeide med falsktroende. Men vi maa spørge, om der før 1917 var pleiet saa meget af det slags kirkearbeide som siden den tid? Non man nogen gang blandt norske har drevet en mere tøileløs lægmandsvirksomhed endog af kvinder der, hvor Herren har forbudt hende at optræde offentlig, end den der nu praktiseres? Og den betingede absolution har vist aldrig før været saa officielt anerkjendt som nu. Hvor mange skoler og akademier er ikke siden foreningen sløifede, lukkede kirker ved man vel neppe tal paa. Hvilke missioner drives nu, som ikke var i virksomhed før med undtagelse af missionen for at skikke sig lige med verden ved livsforsikring?

Nu vel, kjære brødre! lad os være glade over, at vi er blevne bevarede fra tidens urolige opløsnings og forfængelige foreningsaand. Lad os med frygt og bæven for vor egen svaghed og synd staa paa vagt, som Petrus siger: „Vogter eder, at I ikke lade eder henrive med af de ryggesløses vildfarelse og falde ud af deres faste stilling. Men vokser i vor Herres og Frelsers Jesu Kristi naade og kundskab! 2. Pet. 3, 17. 18.

Lad os ydmyge os under Guds tugtelse, som lod vort gamle hus feies væk og os staa igjen paa bar bakke. Vi ved, at vi havde fortjent den straf, fordi vi ikke skattede Herrens gaver. Lad os lægge paa hjerte følgende ord af dr. V. Koren. Han siger: „Men skjønt efter denne Herrens naadige førelse og (forbindelsen med Missourierne) baade lov og evangelium klang baade renere og stærkere i det offentlige vidnesbyrd, skjønt tilhørernes erkjendelse voksede, mange steds i en overraskende grad, og skjønt glædelige frugter i et alvorligt kristenliv viste sig rundt om i menighederne — ikke alene hos de ældre, men maaske end mere hos den yngre, den første her i landet opvokksede slægt, — saa vedblev dog synodens menigheder for en meget stor del at bære de sørgelige mærker af statskirkens masse- og vanekristendom." (Kirkel. Partier, side 17).

Disse mærker maa vi faa af os. Efterson modpartier slog sig sammen, fristedes synoden til at kappes med dem i størrelse og magt. Non Herren nu har faaet kurere os af den sygdom? I hvert fald bør vi alle, præster og menigheder, vide, at vi er kaldede, ikke til at blive store og mægtige for verden, men kun til hver for sig ved naadens magt at frelse sjæle. Da maa vi modarbeide masse- og vanekristendom i vore menigheder.

Men hvorledes skal det ske ? Lad mig pege paa 2 ting, som hjælper:

1) Vi maa ikke alene vide om og tale vakkert som Guds ord om, hvad broderlig formaning og menighedstugt er, men vi maa ikke give os til ro, førend den ogsaa øves i menigheden. Men præsten kan ikke gjøre dette alene. Derfor har vel menighederne medhjælpere eller et menighedsraad, som i samraad med præsten vaager over og med flid virker for menighedens aandelige trivsel og fremgang. De menigheder, som ikke har et sligt raad, bør endelig oprette denne bibelsk lutherske orden. (Se Walth. Frikirken, paragraf 14 og 27. Der findes god veiledning baade af skriften og kirkens praksis. Gjennem disse medhjælpere ved siden af præsten kan menigheden se til, at ingen optages i den før vedkommende er blevet bekjendt med den lutherske bekjendelse og har lagt for dagen, at han vil gjøre brug af kirkens goder som en kristen, der ikke vil drage i aag med vantro. Dette er en del af den lægmandsvirksomhed, som Gud har befalet og som ikke kan forsømmes uden stor skade og straf. Lad ikke alt hvile paa præsten. Ved siden af sit læreembede magter han ikke at udrette dette alene. Saadant raad fulgte Moses. 2. Mosb. 18, 17—22.

2) Om den anden sag, som vi maa tage anderledes fat paa, maa vi lytte til disse alvorlige ord paa jubelsynoden 1903 af en af synodens stiftere, H. A. Stub: „Og saa endelig det største af alt, som I har at arbeide for: Slut eder sammen, alle I kjære menigheder — slut eder sammen til en stormagt under arbeidet for den kristelige barneskole! Nøgt Herrens mange tusende lam! O at dette Guds ord maatte blive en drivkraft i alle menigheders hjerter, dette ord fra Herren: „Døber dem i navnet Faderens og Sønnens og den Helligaands, og lærer dem at holde alt det, jeg har befalet eder!" tænk — lærer dem alt, alt, alt om den Herre, der har taget dem i pakt! Lærer dem veien til himmelhjemmet! Denne sag er menighedernes og samfundets livssag. Bliver det ikke bedre med den kristelige barneskole iblandt os, da vil den bygning (synoden) hvorover vi glæder os saa saare idag, for dem, som lever 50 aar efter denne dag, om verden staar saa længe, være en saga blot." Denne spaadom er alt gangen i opfyldelse, os til alvorlig advarsel.

Herren give os alle naade til at tage disse alvorsord og Guds straffedom saaledes til hjerte, at vi omvende os. Amen.

* * *

Hvad jeg har at berette er ikke meget, men det meste af det er glædeligt, nemlig, at der arbeides med alvor og flid især der, hvor man har lidt adskilligt for sin bekjendelses skyld. Det profetens ord: det var mig godt, at jeg blev ydmyget, er sandt alle dage. Jeg ved ikke om mer end en menighed, nemlig Shell Rock, Iowa, som nu trues med tab af sin kirke.

Vor Albert Lea menighed har havt sin menighedsskole igang og vil fortsætte næste skoleaar. Fair View menighed, Minneapolis,

og en af pastor C. Hansons menigheder tænker ogsaa at begynde skole snart, maaske ogsaa pastor Holden Olsons i Madison, Wis. Enhver kristen vil gratulere dem med disse foretagender.

Mr. Stephen Sande, cand. theol. fra Concordia Seminar, St. Louis, er sidste aar bleven ordineret og indført i arbeidet blandt os.

Følgende menigheder ansøger om optagelse i synoden, nemlig: Mount Sterling norsk lutherske synode menighed, Mt. Sterling, Wis. Vor Frelsers lutherske synode menighed, Hayfield, Minn.

For videre underretning vil forskjellige komiteer rapportere.

Sidste aar har jeg besøgt pastor Holden M. Olsons kald, Chicago presterne, ligesaa Chr. Moldstad i Boston, pastor Chr. Andersons, Nesseths, Torgersons, Hansons og Ingebritsons kald, samt 2 prestekonferenser.

Valg af Synodens embedsmænd maa foretages iaar.

Ærbødigst,

B. Harstad.

Læreforhandlinger.

Læren om kirken.

I. Den usynlige kirke.

Af pastor Chr. Anderson.

Da Jesus lige før sin himmelfart forudforkyndte Aandens udgydelse, spurgte disciplene: „Vil du paa denne tid oprette riget igjen for Israel?" Endnu var de hildet i den mening, at Kristus skulde oprette et nyt rige paa jorden. Hans naades rige **var allerede** paa jorden. Det havde eksisteret siden tidens begyndelse, da Gud lovede vore første forældre at sende sin søn, for at frelse dem fra deres dybe fald. I troen paa denne forjættelse kunde de opnaa frelse og salighed.

Paa grundlag af denne forjættelse kaarede Herren sig et folk i den gamle pagts tid, som han veiledede og bevarede til opnaaelse af det evige liv. Da Guds søn kom i kjødet, fuldendte han kun den frelse, som syndige mennesker allerede i aartusinder ved troen havde nydt godt af.

Efter at Kristi frelserverk var fuldbragt, vedblev det samme naadens rige at eksistere, kun i en herligere skikkelse end tilforn. Og det skal vedblive at eksistere indtil dagenes ende, thi Kristus har lovet, at helvedes porte skal ikke vinde overhaand over hans menighed. Ja, selv da, naar den nærværende jord ikke er mere, vil det samme rige vedblive at eksistere i den nye himmel og paa den

nye jord, som Herren vil skabe. Alle de sjæle, som Herren her har faat føre ind i sit naadesrige, skal hisset leve og regjere med sin Frelser i evighed. Dette Guds rige er det, som kaldes kirken; det er det tema, hvorom vi skal forhandle med hverandre i disse dage.

Sats I.

Kirken er egentlig samlingen af de sande troende, som ved Guds naade er gjenfødte og ved troen paa Kristus er retfærdige for Gud. Da det er umulig for os med bestemthed at afgjøre, hvem der er kirkens sande lemmer, kalder vi den sande kirke, den usynlige kirke.

Ordet, kirke, stammer sandsynligvis fra det græske ord „Kyriakos", som betyder, „af Herren" eller „hørende til Herren." Det brugtes først som betegnelse for Guds hus, hvor de kristne kom sammen til gudstjeneste. Dernæst brugtes det til at betegne det aandelige hus eller samlingen af alle sande troende.

Men det ord, som bruges i det nye testamente til at betegne kirken, er „Ekklesia" d. e. „kaldte sammen", „forsamling". Dette ord er i vor norske bibel gjennemgaaende oversat med „menighed", medens den engelske oversættelse altid bruger ordet, „Church".

Med ordet „menighed" betegner skriften som oftest hele forsamlingen af troende; dog paa enkelte steder benævnes dermed enkelte stedsmenigheder, som „Guds menighed, som er i Korinth", 2. Kor. 1, 1; „Menighederne i Galatien", Gal. 1, 2; „Laodicenserne menighed", Kol. 4, 16; „Thessalonikernes menighed", 1 Thes. 1, 1 og 2 Thes. 1, 1. Hertil hører ogsaa flere steder, som viser at ordet betegner de troendes forsamlinger paa bestemte steder eller stedsmenigheder.

Vi pleier vistnok i daglig tale at bruge benævnelsen kirke om hele den ydre forsamling af dem, som bekjender den kristne tro. Vi bruger det om de forskjellige landskirker og om ydre kirkesamfund, som den katolske kirke, den lutherske kirke, den reformerte kirke o. l. Men Guds ord bruger aldrig ordet menighed til at betegne den ydre forsamling af bekjendere eller nogen ydre organisation af menigheder. Vi gjør vel i at merke os dette i vor tid.

Naar skriften taler om kirken eller menigheden, menes dermed altid samlingen af de sande troende. I overensstemmelse hermed siger vor bekjendelse (Augsb. Konf. art. 7): „Kirken er de helliges forsamling, i hvilken evangeliet rettelig forkyndes og sakramenterne rettelig forvaltes." I art. 8 hedder det: „Skjønt kirken egentlig er de helliges og isandhed troendes forsamling." I den store katekismus (3die art.) siger Luther: „Jeg tror at paa jorden er en hellig liden hob og menighed af lutter hellige, under et hoved, Kristus, kaldet sammen ved den Helligaand i én tro, ett sind og én mening." Og i apologien, art. 4, hedder det: „Men kirken er ikke alene et samfund med udvortes ting og skikke, ligesom andre samfund, men den er først og fremst samfundet af dem, der har

troen og den Helligaand i sine hjerter, et samfund, som dog har sine ydre merker, saa at det kan kjendes, nemlig evangeliets rene lære, og sakramenternes med Kristi evangelium overensstemmende forvaltning. Og denne kirke er det alene, som kaldes Kristi legeme, hvilket Kristus med sin aand fornyer, helliggjør og styrer, som Paulus vidner, Ef. 1, 22, naar han siger: 'Han satte ham til hoved over alle ting for menigheden, der er hans legeme, hans fylde (det vil sige, hele hans samfund), som opfylder alt i alle.' Derfor er de, i hvem Kristus intet virker, ikke Kristi lemmer."

I Ef. 5, 25 flg. beskriver apostelen kirken saaledes: „Kristus elskede menigheden og hengav sig selv for den for at han kunde hellige den, idet han rensede den formedelst vandbadet i ordet, for at han selv maatte fremstille sig en herlig menighed, som ikke har plet eller rynke, eller noget saadant, men at den maatte være hellig og ustraffelig." Denne beskrivelse af menigheden passer kun paa de sande troende. De vantro derimod, om de end findes i de troendes ydre forsamling, er djævelens børn og kan derfor ikke have nogen del i Kristus og i hans riges goder. I Ef. 4, 11—16 hedder det: „Og han satte nogle til apostle, nogle til profeter, nogle til evangelister, nogle til hyrder og lærere, til de **helliges** fuldkomne beredelse, til tjenestens gjerning, til Kristi legemes opbyggelse, indtil vi alle naa til enhed i Guds søns tro og erkjendelse, til mands modenhed, til Kristi fyldes alders maal, for at vi ikke mere skal være børn og lade os omtumle af ethvert lærdoms vejr, ved menneskers spil, ved træskhed til forførelsens kunstgreb, men, sandheden tro i kjærlighed, i alle maader opvokse til ham, som er **hovedet,** til Kristus, af hvem det hele **legeme** bliver sammenføiet og forenet, ved al den forbindelse indbyrdes hjælp giver, i forhold til ethvert lems tilmaalte virksomhed, og vokser legemets vækst til opbyggelse i kjærlighed." Her betegnes kirkens lemmer som **hellige.** De udgjør et **legeme,** hvis hoved er Kristus, med hvem det hele legeme er paa det inderligste forenet, og fra hvem det faar sin næring og kraft til vækst og opbyggelse. Kun paa dem, der staar i livssamfund med Kristus, kan en saadan beskrivelse passe. 1 Tim. 3, 15 kalder kirken, „Guds hus, som er den levende Guds menighed, sandhedens pille og grundvold," Tit. 2, 14: „Kristus gav sig selv hen for os, for at han maatte forløse os fra al uretfærdighed og rense sig selv et eiendomsfolk, nidkjært til gode gjerninger." Det var altsaa hensigten med Kristi forløsning, at han skulde rense sig selv et folk til eiendom, grundlægge en menighed, hvis lemmer skal være nidkjære til gode gjerninger. Dette samme fremgaar ogsaa af 1 Pet. 2, 9, hvor det hedder: „Men I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et folk til eiendom, for at I skal forkynde hans dyder, som kaldte eder fra mørket til sit underfulde lys." Af disse og mange andre steder fremgaar det klart, at skriften med kirken kun betegner samlingen af de sande kristne, som ved troen er forenede med Kristus.

Thi det er kun ved troen vi kan komme i livssamfund med Kristus, som er hovedet, og saaledes blive levende lemmer paa hans kirkelegeme. Det lærer Ef. 3, 17: „At Kristus maa bo **ved troen** i eders hjerter." Fremdeles, Gal. 2, 20: „Jeg er korsfæstet med Kristus; alligevel lever jeg, dog ikke jeg mere, men Kristus lever i mig: men hvad jeg nu lever i kjødet, det lever jeg **i troen** paa Guds søn, som har elsket mig og givet sig selv hen for mig."

Men at komme til troen og saaledes blive sande lemmer paa Kristi legeme eller kirken kan intet menneske af sig selv opnaa. Derfor bekjender vi: „Jeg tror at jeg ikke af egen fornuft eller kraft kan tro paa Kristus eller komme til Kristus, min Herre, men det er den Helligaands gjerning." Kun ved at blive „født paany" kan vi komme ind i Guds rige, Joh. 3, 3. At vi fødes til troende eller at vi ved gjenfødelsen kommer til troen viser Joh. 1, 12. 13: „Saa mange, som ham annammede, dem har han givet magt til at blive Guds børn, dem, som tror paa hans navn, hvilke ikke er fødte af blod, ei heller af kjøds vilje, ei heller af mands vilje, men af Gud." Her kaldes de, som tror paa Kristi navn Guds børn, og de er fødte dertil af Gud.

Denne nye fødsel sker ved daaben, thi Jesus siger til Nikodemus (Joh. 3, 5): „Sandelig, sandelig siger jeg dig: Udenat nogen bliver født af vand og aand kan han ikke komme ind i Guds rige." Og daaben kaldes, Tit. 3, 5, „gjenfødelsens bad." Men denne nye fødsel sker ogsaa ved Guds ord. Det viser bl. a. 1 Pet. 1, 23: „I, som er gjenfødte, ikke af forkrænkelig, men uforkrænkelig sæd, ved Guds ord, som lever og bliver evindelig." Og Rom. 10, 17: Altsaa kommer troen deraf at man hører, men at man hører sker ved Guds ord."

Ved troen, som Gud af naade skaber i os gjennem ordet og daaben, bliver vi retfærdige for Gud og saaledes skikkede til at være kirkens rette lemmer. Kun paa dem, som ved troen er retfærdiggjorte og saaledes er blevne hellige og ustraffelige, passer den beskrivelse, som skriften giver af kirkens sande lemmer. Derfor siger ogsaa apostelen Paulus, idet han gjør sig til talsmand for kirkens sande lemmer, Rom. 5, 1. 2: „Idet vi altsaa er retfærdiggjorte ved troen, har vi fred med Gud, ved vor Herre Jesus Kristus; ved hvem vi ogsaa har adgang ved troen til den naade, hvori vi staar, og vi roser os af haab om herlighed hos Gud." Som bevis for at det er alene ved troen vi bliver retfærdige, behøver vi her blot at anføre dette ene sted, Rom. 3, 28: „Saa holde vi da for, at et menneske bliver retfærdiggjort ved troen uden lovens gjerninger."

Da det er ved troen alene at et menneske bliver forenet med Kristus og saaledes et levende lem paa hans kirkelegeme, og da troen ikke er nogen ydre handling, men hjertets fortrøstning til Guds naade, da bliver det egentlige kjendetegn paa kirkens sande lemmer skjult for menneskenes øine. Deraf kommer betegnelsen af den sande kirke som den **usynlige kirke.**

Vistnok er der mange ydre tegn, hvorpaa man kan kjende de sande Guds børn her i verden. De vil bekjende sin tro for menneskene, thi det har Kristus udtrykkelig befalet, Joh. 15, 27: „Men ogsaa I skal vidne, thi I var med mig fra begyndelsen." Og han har sagt, Matt. 10, 32. 33: „Hver den, som vil bekjende mig for menneskene, ham vil ogsaa jeg bekjende for min Fader, som er i himlene. Men hvosomhelst der vil fornegte mig for menneskene, ham vil ogsaa jeg fornegte for min Fader, som er i himlene." De vil ogsaa bruge Guds ord, thi Jesus har sagt, Joh. 8, 31. 32: „Dersom I bliver i mit ord, er I isandhed mine disciple, og I skal erkjende sandheden, og sandheden skal frigjøre eder." Og Luk. 11, 28: „Salige er de, som hører Guds ord og bevarer det." De vil ogsaa bruge de af Herren selv indstiftede sakramenter, thi Jesus har selv indsat den ordning, at menneskene ved daaben skal gjøres til hans disciple. Og om at æde og drikke hans legeme og blod i nadverden, har han sagt: „Dette gjører til min ihukommelse." Og Jesus har endelig givet denne befaling, Matt. 5, 16: „Lader saa eders lys skinne for menneskene, at de maa se eders gode gjerninger og ære eders Fader, som er i himlene." Og i Joh. 13, 35, siger han: „Derpaa skal alle kjende, at I er mine disciple, om I har indbyrdes kjærlighed." De, som ikke vil rette sig efter disse Herrens anvisninger og forskrifter, kan umulig være sande medlemmer af hans kirke. De, som ikke vil bekjende og bære vidnesbyrd om sin tro paa Kristus i ord og gjerning, som ikke vil bruge naadens midler, ordet og sakramenterne, og som ikke vil beflitte sig paa at leve et helligt liv i kjærlighed til Gud og næsten, de kan ikke ansees som Jesu sande disciple.

Og dog er der i verden saa megen mundsbekjendelse, der ikke har sin rod i hjertet, saa megen navn- og skin-kristendom, der mangler aand og kraft, og saa megen sværmerisk gudsdyrkelse, der ikke er baaret af en sand levende tro paa Kristus, at det er umuligt for os med bestemthed at afgjøre, hvem der virkelig er kirkens sande lemmer. Jesus selv siger, Matt. 7, 22. 23: „Mange skal sige til mig paa hin dag: Herre! Herre! Har vi ikke profeteret ved dit navn og har vi ikke uddrevet djævle ved dit navn, og har vi ikke gjort mange kraftige gjerninger ved dit navn? Og jeg vil bekjende for dem: Jeg kjendte eder aldrig; viger bort fra mig, I, som beflitter eder paa uret." Kirkens kjendetegn er ikke saadanne, der springer folk i øinene, derfor giver Jesus denne advarsel: „Guds rige kommer ikke saaledes at man kan pege derpaa. De skal heller ikke sige, se her eller se der: thi Guds rige er inden i eder." Kirken er af aandelig art. Den kan derfor ikke fornemmes med sanserne. Peter kalder den et **aandeligt hus**; fordi det er aandeligt, har det ikke nogen ydre skikkelse, hvorved det kan erkjendes ligesom legemlige ting. I 2. Tim. 2, 19 siger apostelen: „Guds faste grundvold staar og har dette segl: Herren kjender sine." Og Jesus siger: „Jeg er den gode hyrde, og jeg kjender mine, og kjendes af mine." Joh. 10, 14.

Disse ord har visselig den betydning, at det er **kun** Herren, som kjender **sine.**

Til visse tider, særlig under store frafald og forfølgelser, kan tilstanden blive saadan, at det synes, som var der ingen sande troende mere. Saaledes klagede profeten Elias og ønskede sig døden, fordi han mente, at ingen foruden ham var forbleven tro mod den sande Gud. Men Herren siger til ham: „Og jeg vil lade syv tusinde blive tilbage i Israel, alle de knæ, som ikke har bøiet sig for Ba'al; og hver mund, som ikke har kysset ham." 1 Kong. 19, 18. Altsaa syv tusinde var der endnu tilbage, som var forblevne tro, omend profeten i sin fortvilelse mente at han var alene.

Sats II.

Kirken i egentlig forstand udgjør kun én forsamling, da de enkelte lemmer ved troen er paa det inderligste forenet med Kristus som hovedet og udgjør saaledes tilsammen ett legeme.

Af de ovenfor citerte skriftsteder fremgaar det klart, at der er kun én sand kirke. Der er ikke mange kirker paa forskjellige steder paa samme tid eller flere kirker, som følger efter hinanden til forskjellige tider. Men det er kun én kirke, som altid har været og altid skal vedblive at eksistere indtil verdens ende, thi Jesus har udtrykkelig lovet, at „helvedes porte skal ikke vinde overhaand over min menighed," Matt. 16, 18. Ja det er den samme kirke, som fortsætter sin eksistens, efterat de troende er høstet ind i Faderens lade histoppe, naar de er ført ind i faderhuset med de mange boliger. Derom siger dr. Walther i en prædiken paa anden søndag efter trefoldighed: „Der gives en stad i himmelen og paa jorden; den, som nu i himmelen vil bo indenfor dens ringmure, han maa allerede paa jorden være i dens forstad. Der gives kun et Guds tempel, her og hisset; hvo, som derfor hisset vil indgaa i det allerhelligste, han maa allerede her indgaa i naadens forgaarde . Der gives kun et rige i denne og hin verden; den, som engang vil deltage i det straalende indtog i dette riges residensstad i det himmelske Jerusalem, han kan ikke forblive en gjæst og fremmed i Kristi rige, men maa allerede i denne verden blive de helliges medborger og Guds husfælle."

Kirken udgjør én forsamling, fordi alle lemmer er paa det inderligste forenet med Kristus som hovedet. Ef. 1, 22. 23 siger: „Og ham (Kristus) satte han (Gud) til hoved over alting for menigheden, der er hans legeme, hans fylde, som opfylder alt i alle." Mellem Kristus og alle kirkens lemmer er der en inderlig forening lig den, som der er mellem hovedet og det hele legeme. Han fylder dem alle med sin aand ,og derved føder og nærer, styrer og regjerer han dem. Fra ham faar de al den næring, som maa til for at opholde det aandelige liv. Forat betegne dette endda klarere bruger Kristus et andet billede, Joh. 15, 5: „Jeg er vintræet, I er grenene; hvo der bliver i mig og jeg i ham, han bærer megen frugt; thi uden mig kan I slet intet gjøre." Ligesom grenene henter saf-

ten og kraften til at vokse og bære frugt fra stammen og kan ikke leve adskilt fra denne, saaledes er kirkens lemmer i alle aandelige ting fuldstændig afhængig af Kristus. Kristus sammenlignes ogsaa paa mange steder med en hyrde, som føder, vogter og bevarer sine faar.

Ligesom der fra hovedet udgaar de bevægelser, som kontrollerer og styrer legemet, saaledes leder og styrer Kristus sin kirke med alle dens lemmer. Ligesom alle legemets lemmer bevæger sig som hovedet tænker og vil, saaledes lader ogsaa Kristi kirkes lemmer sig bestemme af Kristi vilje og ønsker. Kristus styrer vistnok ved sin almagt alle sine skabninger, de onde saavel som de gode; men det er dog paa en anden maade hans kirkes lemmer regjeres. Paa grund af sin inderlige forening med Kristus bevæges de ved hans aand til frivillig og med glæde at ordne sig efter hans vilje. „Saa mange, som drives af Guds aand, disse er Guds børn." Rom. 8, 14. Kristi vilje er altid det bestemmende for dem, som de med den største glæde retter sig efter.

Men er alle kirkens medlemmer paa det inderligste forenet med Kristus, saa følger deraf at de er ligeledes paa det inderligste forenet med hinanden. Det er de enkelte lemmers forening med Kristus, som danner foreningsbaandet mellem dem. Ef. 4, 15. 16 siger: „I alle maader opvokse til ham, som er hovedet, til Kristus, **af hvem det hele legeme** bliver sammenføiet og forenet." Og Rom. 12, 5: „Saaledes er vi mange ett legeme i Kristus, men, hver for sig, er vi hverandres lemmer." Endelig, 1. Kor. 12, 12: „Thi ligesom legemet er ett og har mange lemmer, men alle lemmer paa det ene legeme, skjøndt de er mange, er ett legeme, saaledes ogsaa Kristus." Dette fremgaar ogsaa deraf at menigheden kaldes Guds hus: „Og vorder selv som levende stene opbyggede til et aandeligt hus," 1. Pet. 2, 5. Og, 1. Tim. 3, 15: „Guds hus, som er den levende Guds menighed." Den kaldes ogsaa Guds tempel, 1. Kor. 3, 16: „Vide I ikke at I er Guds tempel og Guds aand bor i eder."

Denne forening beror først paa lemmernes fælles kaar som undersaatter i Guds naadesrige og deres nydelse af de samme aandelige goder. Dette er saa stjønt udtalt af apostelen, Ef. 4, 4—6: „Der er ett legeme og én aand, ligesom I er kaldte til ett haab i eders kald, én Herre, én tro, én daab, én Gud og alles Fader, som er over eder alle, gjennem eder alle og i eder alle."

Dernæst beror denne forening paa den gjensidige tjenervirksomhed, som de enkelte lemmer udviser mod hinanden. Da de troende har alle de samme interesser, de samme glæder og sorger, vil der stadig opstaa en gjensidig vekselvirksomhed mellem dem. 1. Kor. 12, 26: „Hvadenten ett lem lider, lider alle lemmerne med, eller ett lem bliver holdt i ære, glæder alle lemmerne sig med." Og i Gal. 6, 2 giver apostelen denne formaning: „Bærer hverandres byrder og opfylder saaledes Kristi lov." Efter de helliges eksempel, Ap. gj. 1, 14; 4, 23—31; 12, 5 vil de bede med og for hverandre.

Dette formaner apoſtelen til i Ef. 6, 18: „Idet I til enhver tid beder i Aanden med al bøn og begjæring og er aarvaagne i dette med al varagtighed og bøn for alle de hellige.“ De ſterke vil med taalmodighed tage ſig af de ſvage, og med ſagtmodighed hjælpe dem tilrette, ſom farer vild. Og den, ſom har, meddeler med glæde af det, han har faat, til dem, ſom er trængende. Dette gjælder i aandelig ſaavel ſom i legemlig henſeende. Det er denne vekſelvirkſomhed, ſom er paabudt i det før anførte ſted, Ef. 4, 16: „Af hvem det hele legeme bliver ſammenføiet og forenet ved al den forbindelſe, **indbyrdes hjælp giver** i forhold til ethvert lems **tilmaalte virkſomhed,** og vokſer legemets vækſt til **opbyggelſe i kjærlighed.**“

Af alle ſkriftens vidnesbyrd fremgaar det tydelig, at den forening, ſom der er mellem Kriſtus og lemmerne ſaavelſom mellem de enkelte lemmer indbyrdes, er af aandelig art. Det er ikke ydre ſamfundsbaand eller udvortes organiſation her er tale om. Det er en indre aandelig forening med Kriſtus, hvorved de enkelte lemmer meddeles Guds naade og med hverandre nyder himmerigets riges goder. Hvor en ſaadan indre aandens enhed virkelig eksiſterer, vil den ſelvfølgelig komme tilſyne ogſaa i det ydre paa forſkjellige maader. Ofte kan ydre organiſation være til ſtor nytte for at „alt maa ſke ſømmelig og med orden.“ Derom er der dog i det nye teſtamente ingen beſtemt befaling; det overlades til de troende i frihed efter Guds ords veiledning at indrette ſig, ſom de efter omſtændighederne finder det meſt tjenligt. Med henſyn til ydre kirkeſamfund gives intet beſtemt bud. Den eneſte ydre organiſation i kirken, ſom ſkriften paabyder, er ſtedsmenigheden. Den er det eneſte ydre organ, ſom Gud har bemyndiget til at udøve de rettigheder, ſom er ſkjænket den hele kirke. Se Matt. 18, 17—20. 1. Kor. 3, 21—23.

Denne de troendes aandelige enhed i Kriſtus var maalet med Kriſti komme til verden og for hans virkſomhed i fornedrelſen. Derfor beder han i ſin ypperſtepreſtelige bøn, Joh. 17, 11. 22. 23: „Hellige Fader! Bevar dem, du har givet mig, i dit navn, forat de maa være ett ligeſom vi. — Og jeg har givet dem den herlighed, du har givet mig, for at de ſkal være ett ligeſom vi er ett, jeg i dem og du i mig, forat de ſkal være fuldkommede til ett, og at verden ſkal kjende at du har udſendt mig og har elſket dem, ligeſom du har elſket mig.“ Og Joh. 10, 16: „Jeg har ogſaa andre faar, ſom ikke er af denne ſti; ogſaa dem bør det mig at føre hid, og de ſkal høre min røſt, og der ſkal blive **én hjord og én hyrde.**“

Denne ſkriftens lære om kirkens aandelige enhed i Kriſtus er ſaare trøſtelig. Derom ſiger Luther bl. a. i ſin forklaring af Joh. 17, 11: „Der ligger en mægtig trøſt deri for alle dem, ſom tror paa Kriſtus og holder ſig til ordet, nemlig at vi alle er lemmer paa et eneſte legeme, er ſom ett kjød og ett blod, og har den fordel, at alt, ſom angaar ett lem, angaar det hele legeme. . . . Saa har nu den kriſtne den faſte trøſt, at han ved, at naar djævelen angriber

ham, saa angriber han ikke én finger, men det ganske legeme, det er, alle kristne i verden, ja Gud og Kristus selv. Ligesom i legemet, naar der trædes paa den mindste taa, da rører det hele legeme paa sig, øiet ser surt, næsen rynker paa sig, hænderne griber til, og hvert eneste lem spørger og bekymrer sig for hvad der er hændt den; thi det hører til saadan enighed, at intet stykke eller del lever og føler for sig alene og ikke ogsaa for alle andre, det er, har det hele legemes og livs følelse. Hvor nu det ringeste lem paa kristenheden lider, straks føler og bevæger sig det ganske legeme, saa allesammen løber, klager og raaber. Saa hører og føler vort hoved, Kristus, det ogsaa. Og om han end en tid holder inde, saa vil han dog ikke spøge, naar han begynder at se surt og rynke paa næsen; thi saaledes taler han ved profeten Sakarias 2, 12: 'Den, som rører ved eder, rører ved min øiesten.'

„Se dette er jo en kostelig forjættelse, til stor trøst og opmuntring for de kristne imod deres forfølgere, at de ved, at vor lidelse gaar ham saa nær, at han kalder det at røre ved sin øiesten, og at han ligesaalidt vil taale det, som nogen kan taale ,at nogen rører ved ens øiesten. Altsaa naar djævelen angriber en kristen, da angriber han saaledes, at han maa bide sig selv i tungen og brænde sine fingre. Derpaa har vi et godt eksempel i St. Paulus's historie, da han forfulgte de kristne og havde hjulpet til at stene Stefanus. Han mente da, at han havde bortrevet en taa; men hvad siger Kristus i himmelen dertil? Han siger ikke: Hvorfor klemmer du min taa, eller forfølger min arme flok? Men saaledes siger han: 'Saul! Saul! hvi forfølger du mig? Det vil blive dig haardt at stampe mod brodden.' (Ap. gj. 9, 4. 5), ret som om han havde angrebet hans person. Hvorfor? Jo, fordi man kan ikke røre noget lem paa legemet, uden at hovedet maa føle det, ja først maa føle det; thi fra hovedet kommer og gaar al kraft, saa legemet er istand til at føle og erfare.

„Dette er, siger jeg, den høieste trøst i alle lidelser som de kristne kommer i, naar de bliver anfægtet af djævelen eller bliver angrebet af verden, at de ikke lider alene, men at den ganske kristenhed paa jorden, ja alle engle i himmelen, samt Kristus og Faderen selv, antager sig deres lidelser og bærer den med dem, at intet kan vederfares dem uden at det maa vederfares alle. Den som ved og tror dette, kan bære og overvinde al slags ulykke. Paa den anden side er der ingenting som gjør lidelsen og anfegtelsen saa svær og utaalelig, som naar hjertet føler at det lider alene, ser ingen lidelsesfælle eller nogen der er delagtig i den samme nød, som var han alene forladt og tilsidesat — saaledes som alle de kristne lidelser ser ud for vore kjødelige øine. Derfor maa troen holde sig til dette ord imod sin egen følelse og verdens skrig, som, naar den angriber en kristen, mener at den har overvundet ham, saa ingen kan redde eller hjælpe, saaledes som den roste sig og jublet over Kristus selv, da han hang paa korset."

Sats III.

Kirken betegnes endvidere som hellig, almindelig, apostolisk.

Kirken kaldes hellig, fordi dens hoved, Kristus, er hellig. Om ham hedder det, Heb. 7, 16: „Thi saadan en ypperstepræst sømmede os, som er hellig, uden skyld, ubesmittet, adskilt fra syndere og ophøiet over himlene." Og i 2. Kor. 5, 21: „Den, som ikke vidste af synd, har han gjort til synd for os, for at vi i ham skal vorde retfærdige for Gud."

Dernæst kaldes kirken hellig, fordi alle dens lemmer ved troen har del i Kristi retfærdighed, som af naade tilregnes dem. Af denne grund kaldes menigheden hellig, 1. Kor. 1, 2: „Til den menighed, som er i Korinth, de i Kristus Jesus helligede." 1. Kor. 6, 11: „Men I er aftvættede, I er helliggjorte, I er retfærdiggjorte ved den Herres Jesu navn og ved vor Guds aand." I Ef. 5, 25—27 læser vi: „Kristus elskede menigheden og hengav sig selv for den, for at han kunde hellige den, idet han rensede den ved vandbadet i ordet, for at han kunde fremstille sig selv menigheden, herlig uden plet eller rynke eller noget saadant, men hellig og ustraffelig."

Endelig kaldes kirken hellig, fordi dens lemmer beflitter sig paa at leve et helligt liv, om det end sker i stor skrøbelighed. De, som ved at de ved troen paa Kristus er retfærdige for Gud, de vil ogsaa med den største omhyggelighed søge at leve efter Kristi vilje og bud. Af taknemmelighed føler de trang til at ofre sig for ham, som „har kjøbt dem med sit eget blod." Ap. gj. 20, 28. At netop dette ogsaa var maalet med Kristi forløsning, bekjender vi i den anden artikel: Dette har han gjort, „forat jeg skal være hans egen og i hans rige leve under ham og tjene ham i evig retfærdighed, uskyldighed og salighed." Paulus siger, 1. Kor. 6, 20: „I er dyrekjøbte: ærer derfor Gud i eders legeme og i eders aand, hvilke hører Gud til." Og Luk. 1, 74. 75: „At vi, naar vi var friede fra vore fienders haand skal tjene ham uden frygt i hellighed og retfærdighed for ham alle vort livs dage." Dette samme finder ogsaa saa skjønt udtryk i de før anførte steder, Tit. 2, 14 og 1. Pet. 2, 9 flg.

Kirken kaldes almindelig, fordi, ligesom den samme kirke altid har og altid vil vedblive at eksistere, omfatter den alle troende af alle folkeslag og slægter paa alle steder uden hensyn til omstændigheder og forholde, under hvilke de maatte leve. Jesus siger, Joh. 10, 16: „Jeg har ogsaa andre faar, som ikke er af denne sti; ogsaa dem bør det mig at føre hid, og de skal høre min røst, og der skal blive en hjord og en hyrde." Paulus siger, Gal. 3, 28: „Her er ikke jøde eller græker, her er ikke træl eller fri, her er ikke mand eller kvinde; thi I er alle én i Kristus Jesus." Da Johannes saa de frelstes forsamling i himmelen, beskriver han den saaledes, Aab. 7, 9: „Derefter saa jeg, og se, en stor skare, som ingen kunde tælle,

af alle slægter og stammer og folk og tungemaal, som stod for tronen og for lammet."

Apostolisk kaldes kirken, fordi den er opbygget paa apostlernes grundvold, hvis hovedhjørnesten er Kristus, Ef. 2, 20. Apostlerne fik det opdrag at de skulde gaa ud i al verden og gjøre alle folk til disciple. Til dem aabenbarede Gud de sandheder, som skulde forkyndes i den nytestamentlige kirke, hvormed den skulde fødes og næres og styres. Deres lære alene er den sande kirkes lære. Alt, som ikke er overensstemmende dermed og strider derimod er falskt og maa skyes. Derfor siger apostelen med saadan bestemthed, Gal. 1, 8: „Men selv om vi eller en engel fra himmelen prædiker et andet evangelium for eder end det, vi har prædiket, han være forbandet!"

Sats IV.

Kristus har betroet sin menighed nøglemagten, som finder sin udøvelse gjennem naadens midler.

Nøglemagten er en betegnelse for en anbetroet, overleveret magt. Den, som har faaet nøglen til et hus, har dermed faaet myndighed og raadighed over det, som huset indeholder. Undertiden pleier man at vise en person hyldest ved at give ham en nøgle, som man kalder stadens nøgle for derved at betegne, at alt det, som staden har at byde paa, staar til hans raadighed. Kristus har givet sin menighed en saadan myndighed til at forvalte de goder, som han ved sin forløsning har beredt for arme synd ere. Nøglen til disse goder hører Kristus til. Han siger derom til Johannes i Aab. 1, 18: „Frygt ikke! Jeg er den første og den sidste og den levende, og jeg var død, og se, jeg lever i al evighed. Amen. Og jeg har helvedes og dødens nøgler." Kristus kan derfor ogsaa overgive denne nøgle til sine anbetroede husholdere. I Matt. 16, 15—19 hedder det: „Han siger til dem: Men I, hvem siger I mig at være? Da svarede Simon Peter og sagde: Du er Kristus, den levende Guds søn. Og Jesus svarede og sagde til ham: Salig er du Simon, Jonas's søn; thi kjød og blod har ikke aabenbaret dig dette, men min Fader, som er i himlene. Men nu siger ogsaa jeg dig, at du er Peter, og paa denne klippe vil jeg bygge min menighed, og helvedes porte skal ikke ikke faa overhaand over den. Og jeg vil give dig himmerigets riges nøgler, og hvad du binder paa jorden skal være bundet i himmelen, og hvad du løser paa jorden, skal være løst i himmelen."

Denne magt blev vistnok ikke, som pavekirken lærer, given til Peter personlig, for fra ham at gaa i arv til dem, som paa særegen maade kalder sig hans efterfølgere. Men i kraft af den herlige bekjendelse, som Peter paa alle disciplenes vegne havde aflagt, blev han anset for at være en værdig repræsentant for den hele menighed. I Joh. 20, 22. 23 ser vi at Jesus overdrager denne myndighed til alle disciplene, som var forsamlet: „Og da han havde sagt dette, aandede han paa dem og sagde til dem: Annammer den Hel-

ligaand! Dersom I forlader nogen deres synder, er de dem forladte; dersom I beholder nogen deres synder er de dem beholdne." Og i Matt. 18, 17—20 overdrager Jesus den samme myndighed til hele menigheden: „Men hører han dem ikke, da sig menigheden det. Men hører han ikke menigheden, da skal han være for dig som en hedning og tolder. Sandelig siger jeg eder: Hvadsomhelst I binder paa jorden, skal være bundet i himmelen. Atter siger jeg eder, at dersom to af eder paa jorden bliver enig om nogetsomhelst, hvorom de vil bede, skal det vederfares dem af min Fader, som er i himlene. Thi hvor to eller tre er forsamlede i mit navn, der er jeg midt iblandt dem." Nøglemagten er saaledes given til den hele menighed og ikke til nogle særlig fremstaaende personer eller til nogen embedsstand. I første Korinterbrev, hvor Paulus gaar saa strengt i rette med menigheden, fordi man der hænger ved forskjellige personer, siger han blandt andet, kap. 3, 21—23: „Derfor rose ingen sig af mennesker! Thi alle ting er eders, være sig Paulus eller Apollos eller Kefas eller verden eller liv eller død eller det nærværende eller det tilkommende; alle ting er eders, men I er Kristi, men Kristus er Guds." Udøvelsen af denne magt er lagt i hænderne paa de troende, som er forsamlede paa et sted, det være mange eller faa. Selv hvor kun to eller tre er forsamlede i Jesu navn, der er han med dem, og giver dem ret og myndighed til at forvalte rigets goder.

Udøvelsen af nøglemagten sker gjennem forvaltningen af naadens midler, ordet og sakramenterne. Løse og bindenøglen i snevrere forstand er blot en anvendelse af naademidlerne paa den enkelte i tilfælde, hvor vedkommende aabenbart enten er bodfærdig eller vantro. Paa menigheden hviler saaledes baade pligten og ansvaret for naademidlernes rette forvaltning. Ordets embede er ikke oprettet, for at det skal indtage en herskerstilling over menigheden, men for at det skal staa i menighedens tjeneste og under dens stadige opsyn. Hos Matt. 23, 8—11 siger Jesus: „Men I skal ikke kalde nogen paa jorden eders fader; thi én er eders fader, han, som er i himlene. Og I skal ikke lade eder kalde veiledere; thi én er eders veileder, Kristus. Men den største iblandt eder skal være eders tjener." Og til ordets tjenere siger apostelen, 1 Pet. 5, 2. 3: „Vogter den Guds hjord, som er iblandt eder, og hav tilsyn med den,... ikke som de, der vil herske over menighederne, men som de, der bliver mønstre for hjorden!"

Sats V.

Kirken findes her i verden inden samlingen af alle dem, som bekjender sig til den kristne tro og bruger naademidlerne. Blandt disse er der mange hyklere eller saadanne, som med urette bærer det kristne navn. Denne samling pleier vi at kalde, den synlige kirke.

Guds ord taler om kirken under billedet af en ager, hvor der

er klinte blandt hveden, Matt. 13, 24—30; et fiskegarn, hvori der sankes baade gode og raadne fiske, Matt. 13, 47. 48; et bryllupsselskab, der indbefatter ogsaa saadanne ,som ikke har bryllupsklædningen, Matt. 22, 11—13; en samling af kloge og daarlige jomfruer, Matt. 25, 1—12; et hus, hvori der er kar til ære og kar til vanære, 2. Tim. 2, 19. 20; og en vingaard, der bærer baade gode og vilde druer, Es. 5, 4. Dette viser nokſom, hvordan kirkens ydre udseende er beskaffen. Saaledes har kirken altid været i verden, og saaledes vil den altid vedblive at være indtil dagenes ende. Endog i de apostoliske menigheder, som i saa mange henseender havde saa herlig en skikkelse, var der mange, som ikke mere end i navnet var Jesu disciple; at dette var tilfældet, sees særlig af apostelens klage i korinterbrevene og i galaterbrevet. Ja, selv blandt de apostle, som Jesus selv havde udvalgt sig, var en Judas, som ingen del fik i rigets goder.

De uomvendte, som befinder sig i kirkens ydre forsamling, hører ikke til kirken, trods det, at de af menneskene regnes med. De er, tiltrods for sit kristne navn, verdens børn og tilhører djævelens rige. Men vi har ingen befaling til her i verden at udskille de navnkristne fra de sande troende, da vi mangler betingelser for at kunne gjøre det ret (Matt. 13, 29). Vistnok skal vi øve kirketugt, d. v. s. udskille de aabenbare vantro (Matt. 18, 17 og 1. Kor. 5, 3—5). Det gjælder dog blot dem, som aabenbart negter at lade sig belære af Guds ord. Alle andre skal vi ifølge kjærligheden saalænge som mulig betragte som troende. De navnkristnes deltagen med de sande troende i kirkens ydre goder forstyrrer ikke kirkens sande væsen og karakter. Ja selv om ordet forkyndes og sakramenterne forvaltes af vantro, borttager det ikke naademidlernes kraft. Derom siger vor bekjendelse, Augsb. Konf. art. 8: „Hvorvel kirken egentlig er de helliges og i sandhed troendes forsamling, er det dog, eftersom i dette liv mange hyklere og onde er i samme indblandede, tilladt at bruge sakramenterne, om de end forvaltes af onde, efter Kristi ord: 'Paa Mose stol sidde de skriftkloge og farisæerne' osv. (Matt. 23, 2). Og sakramenterne og ordet er paa grund af Kristi indstiftelse og befaling kraftige, om de ogsaa meddeles ved onde." Den endelige sondring mellem de onde og gode har Gud forbeholdt sig selv, naar han kommer til den endelige dom (Matt. 13, 20 og 25, 32. 33).

Sats VI.

Kirkens kaar her i verden er stridende, fordi den kun gjennem en uafladelig kamp mod sine fiender kan opholdes og fuldendes i evig herlighed.

Kirken opnaar ikke her i verden sin fuldendte skikkelse. Dens lemmer kaldes fremmede og udlændinge, og deres pilegrimsgang har faaet sin klareste forbildelige afbildning ved Israels børns vandring gjennem ørkenen til det forjættede Kana'ans land. „Vi har

ikke her en blivende stad, men søger efter en tilkommende." Heb. 13, 14. Under denne vandring gjennem verdens ørken er de omringet af fiender, som paa saa mange forskjellige maader søger at føre dem paa afveie og komme dem tillivs. Disse fiender gjælder det om at bekjæmpe og „staa imod indtil blodet," Heb. 12, 4, om vi skal blive bevaret tro indtil enden.

Erkefienden er djævelen „den gamle slange" (Aab. 12, 9), som ved sit listige angreb bragte vore første forældre til fald. Med ham og hans usynlige hær af onde aander maa der stadig kjæmpes. Om denne kamp siger apostelen, Ef. 6, 11. 12: „Fører eder Guds fulde rustning, at I kan være mægtige til at staa imod djævelens snedige anløb; thi vi har ikke kamp mod kjød og blod, men mod fyrstendømmer, mod magter, mod verdens herrer, som hersker i denne tids mørke, mod ondskabens aandelige hær under himmelen." Hvorledes denne fiende anlægger sine angreb, har vi klarest illustreret i beretningen om vore første forældres fristelse og i beretningen om Jesu fristelse i ørkenen. Hvorvel denne onde fiende er bleven fuldstændig overvundet for os og i vort sted ved Jesu kamp og seir, saa tillades han dog at fortsætte sine angreb til vor øvelse her i prøvetiden, for at vi skal efterfølge vor Frelser ogsaa i hans kamp og saaledes ved hans kraft blive delagtiggjort i hans seir. Derfor siger apostelen, 1. Pet. 5, 8. 9: „Værer ædrue! Thi eders modstander, djævelen, gaar omkring som en brølende løve, og søger, hvem han kan opsluge." Men vi har faaet dette løfte: „Staar djævelen imod, saa skal han fly fra eder" (Jak. 4, 7).

Og i denne kamp har erkefienden en mægtig bundsforvandt i verden, d. e. de vantro verdens børn. Med sit onde eksempel, med trudsler og tillokkelser, søger de stadig at lede Guds børn paa afveie og bringe dem til fald. Mod disse angreb maa der kjæmpes med alvor. Ikke mod deres personer, thi ogsaa her gjælder Jesu befaling: „Elsker eders fiender, velsigner dem, som eder forbande, gjør dem godt, som eder hade, og beder for dem, som gjør eder skade og forfølger eder" (Matt. 5, 44). Men mod deres forførelser og rænker maa der stadig kjæmpes, dersom vi skal blive bevaret i troen. Men i denne kamp har Gud givet os dette herlige løfte, 1 Joh. 5, 4: „Thi alt, som er født af Gud, overvinder verden, og vor tro er den seir, som har overvundet verden."

Men en endda farligere bundsforvandt har erkefienden i vort eget onde kjød. Den gamle adam i vort kjød vedbliver at modstaa Guds gjerning i de troende, saa længe de er her i verden. Apostelen siger, Gal. 5, 17: „Thi kjødet begjærer mod Aanden, men Aanden mod kjødet; men disse to staar hinanden imod, for at I ikke skal gjøre, hvad I vil." Og i Rom. 7, 14 klager han: „Thi vi ved at loven er aandelig; men jeg er kjødelig, solgt under synden. Thi jeg ved ikke, hvad jeg gjør: thi det jeg vil, gjør jeg ikke, men det, jeg hader, det gjør jeg.....Thi jeg ved at i mig, det er i mit kjød, bor ikke noget godt; thi viljen har jeg, men det at gjøre det gode

finder jeg ikke. Jeg elendige menneske! Hvo skal fri mig fra dette dødens legeme." Mod den gamle adam maa der efter apostelens eksempel føres en uafladelig kamp, dersom vi skal forbli tro indtil enden. 1. Kor. 9, 27: „Jeg undertvinger mit legeme og holder det i trældom, forat jeg ikke efter at have prædiket for andre skal blive forkastet."

Disse fiender vil anstrenge sig for at faa kirkens lemmer til at hengive sig til synder og overtrædelser af Guds bud. Dersom det ikke lykkes dem at faa os til at hengive os til kjødets lyst, øinenes lyst og et overdaadigt levnet, vil de søge at formaa os til at fortvile om at vi er delagtige i Guds naade. Særlig vil de lægge vind paa at forvanske Guds ords sandheder, der viser veien til frelse og salighed. Dertil bruges ogsaa dem, der arbeider inden kirken selv, saavel som de aabenbare vantroens børn.

Da disse fienders angreb stadig er rettet mod kirkens lemmer, bliver vort liv her en uafladelig kamp. Hvor daarligt det er da at klage over kamp og strid! Det kan ikke være anderledes her i den stridende kirke. De, som drømmer om fred og ro i verden, har ikke noget i Guds ord til at bygge disse formodninger paa. Og naar det er kommet dertil, at man i den stridende kirke siger, fred! fred! da er tilstanden bleven, som den engang var i Israel. Se Jer. 14, 13—15; Ez. 13, 9—16. I virkeligheden har man kun sluttet en skammelig fred med kirkens fiender. Jesus siger, Matt. 10, 34—36: „I skal ikke mene, at jeg er kommen for at bringe fred paa jorden; jeg er ikke kommen for at bringe fred, men sverd. Thi jeg er kommen for at gjøre et menneske uenigt med sin fader og en datter med sin moder og sønnens hustru med sin mands moder, og menneskets husfolk skal være hans fiender." Derfor lyder det til hans efterfølgere: „Lid du da ondt som en god Jesu Kristi stridsmand." 2. Tim. 2, 3 og: „Dette bud befaler jeg dig, min søn Timoteus, ifølge de forudgangne profetier om dig, at du i dem strider den gode strid." 1. Tim. 1, 18.

Sats VII.

Triumferende kaldes kirken, naar dens lemmer, efter at prøvetiden her er endt, seierrig har fuldendt sine kampe og er indgaaet i det himmelske rige, hvor de i salig beskuelse skal leve og regjere med sin Herre og Frelser i al evighed.

II. Læren om kirken.

Guds ords lære om den synlige kirke.

Af pastor O. M. Gullerud.

Det som jeg har faaet i opdrag, er at fremholde Guds ords lære om den synlige kirke, eller stedsmenigheden. Det er dog umuligt i et kort referat at behandle alt det som Guds ord lærer om denne sag. Jeg vil derfor forsøge at holde mig blot til det væsentlige, og dvæle noget udførligere kun ved det som vi særlig trænger at minde hverandre om i denne onde tid.

Af sin store naade har Gud anbetroet vor synode den rene lære, ogsaa om kirken. Men derved har han ogsaa givet os en stor pligt og et stort ansvar. Han vil at vi skal lade dette lys, som han har givet os, skinne baade for os selv og andre. Han vil ikke blot at vi skal være velsignede, men ogsaa at vi skal være **til** velsignelse. Derfor skal vi aldrig blive trætte af at fremholde den rene lære, ja lade det lyde ud saa langt som vor røst rækker. Gud give os naade til altid at blive staaende urokkelige, faste paa Guds ords rene lære, aldrig at lade os omtumle og omdrive af ethvert lærdoms veir, men altid „Tale som Guds ord."

Sats I.

Forsamlingen af de mennesker paa et vist sted som bekjender sig til den kristne tro, og som har sluttet sig sammen for i fællesskab at bruge ordet og sakramenterne, kaldes i Guds ord en kirke eller menighed.

I Matt. 18, 17 læser vi: „Men hører han dem ikke da sig **menigheden** det! Men hører han heller ikke menigheden, da skal han være for dig som en hedning og en tolder." Og 1. Kor. 14, 23: „Dersom da den **hele menighed** kommer sammen, og alle taler med tunger, men der kommer lægfolk eller vantro ind, ville de da ikke sige, at I er gale?" I disse steder tales ikke om den ganske kirke, men om stedsmenigheder hvis medlemmer „kom sammen" for i fællesskab at høre ordet og forvalte sakramenterne. (Se ogsaa Ap. gj. 2, 41. 47; 1. Kor. 16, 19; Fil. 4, 15; Kol. 4, 15; Filemon 2. Og andre steder).

Naar apostlerne reiste omkring og prædikede ordet, da blev forsamlingen af dem som troede ordet og kom sammen om ordet kaldt menigheder, f. eks. menigheden i Korinth, i Efesus, i Thessalonika o. s. v.

Sats II.

Naar en menighed stiftes, idet de paa et vist sted som bekjender sig til den samme kristne tro, slutter sig sammen omkring Guds ord, da er dette en Guds menighed, en menighed som Gud selv har samlet.

Det staar om den første ny testamentlige menighed at „**Herren** lagde daglig dem til menigheden, som blev frelste." (Ap. gj. 2, 47). Er det Herren selv som lægger dem til menigheden som slutter sig til den, da maa den visselig være en Guds menighed. Derfor kaldes ogsaa i Guds ord saadanne menigheder **Guds** menigheder. (Se f. eks. 1. Thes. 2, 14; 1. Thim. 3, 5. 15; 1. Kor. 1, 2; 2. Kor. 1, 1; 2. Thes. 1, 41). I Rom. 16, 16 kaldes de ogsaa „Kristi menigheder."

At saadanne menigheder er **Guds** menigheder og indstiftet af ham fremgaar fremdeles deraf, at de kaldes „Guds hjord", (1. Pet. 5, 2), og af at **han selv giver dem tjenere,** som det staar i 1. Kor. 12, 28: „Og **Gud** har sat nogle i menigheden, først apostler, for det andet profeter, for det tredie lærere" osv.

Af Matt. 18, 17 lærer vi at menigheden har ret og magt til at udstøde de ubodfærdige og overgive dem til Satan (1. Kor. 5, 5). Sandelig, har den saadan magt, saa maa den være Guds menighed!

O lader os dog komme ihu, at disse vore menigheder rundt omkring, er **Guds** menigheder, menigheder som Gud selv har samlet, menigheder som Gud selv har skjænket tjenere, prester og lærere. Kommer vi dette ihu, saa vil vi ogsaa derved anspores til at have den største ærefrygt for disse menigheder og den gjerning som der drives; da vil vi anspores til med stor samvittighedsfuldhed at udføre vor gjerning der, enten vi er prester eller lægfolk. — Kommer vi ihu at disse menigheder er **Guds** menigheder, saa vil vi ogsaa forstaa at det er en alvorlig sag at afsondre sig fra dem og staa for sig selv; ja, at det er en alvorlig sag uden gyldig grund at holde sig borte fra menighedens gudstjenester.

Sats III.

En ret Guds menighed er en hvor Guds ord blir forkyndt rent og ret i alle stykker og sakramenterne forvaltet efter Herrens indstiftelse.

De herlige goder som Gud har skjænket menigheden er ordet og sakramenterne. Ordet skal forkyndes, sakramenterne forvaltes. Derved udfører den sin gjerning. Men nu har Gud paa mangfoldige steder i sit ord strengelig paalagt os at forkynde ordet purt og rent, og derved da ogsaa at forvalte sakramenterne efter Herrens egen indstiftelse. (For eks. Matt. 16, 6. 12; 1. Kor. 5, 6; 2. Thes. 2, 15; 1. Tim. 6, 12—14; 2. Tim. 1, 13; Heb. 2, 1). Heraf fremgaar det da klart og tydeligt, at en ret Guds menighed er en som gjør hvad Herren saaledes har paabudt, og lærer Guds ord purt og rent og forvalter sakramenterne efter hans indstiftelse. Derfor siger ogsaa den Augsb. Konf. art. 7: „Men kirken er de helliges forsamling, i hvilken evangeliet rettelig forkyndes og sakramenterne rettelig forvaltes."

Sats IV.

Menigheder hvor Guds ord ikke prædikes rent og rent i alle stykker, men som dog ikke ganske omstyrter grundvolden, som er Kristus, er ogsaa Guds menigheder, ogsaa der frelses sjæle.

Apostelen Paulus skrev til menigheden i Galatien som til en **Guds menighed,** skjønt de ikke længere holdt ved den rene lære i alle stykker. Allerede i det 1ste kap. 6te vers udbryder han: „Jeg undres over, at I saa snart lader eder vende bort fra ham, som kaldte eder ved Kristi naade, hen til et andet evangelium." Og kap. 3, 1: „O I uforstandige galatere! Hvo har fortryllet eder, saa I ikke adlyde sandheden." Og kap. 4, 10. 11: „I tage vare paa dage og maaneder og tider og aar. Jeg frygter for eder, at jeg maaske har arbeidet forgjæves paa eder."

I 1 Kor. 3, 11—15 læser vi: „Thi ingen kan lægge en anden grundvold end den, som er lagt, hvilken er Jesus Kristus. Men dersom nogen paa denne grundvold bygger guld, sølv, kostelige stene, træ, hø, straa, da skal enhvers gjerning blive aabenbar; thi dagen skal klarlig vise det, efterdi den aabenbares med ild, og ilden skal prøve, hvordan enhvers gjerning er. Dersom nogens gjerning, som han byggede derpaa bliver bestaaende, skal han faa sin løn; dersom nogens gjerning bliver opbrændt, skal han lide skade; **men selv skal han blive frelst,** dog saaledes, som gjennem ild."

Kristus maa være der som grundvold, han maa bekjendes som frelser, ellers er der ingen Kristi kirke, ingen Guds kirke, thi udenfor Kristus er der ingen frelse, udenfor Kristus kan ingen blive medlem af hans rige. Dersom man holder fast ved Kristus som sin eneste frelser, **men af skrøbelighed, uden vidende og vilje,** afviger i andre stykker, bygger paa grundvolden hø og straa, saa er man dog kristne og bliver frelste. Men da blir man frelste ikke ved afvigelserne, men til trods for afvigelserne, fordi man dog bevarer grundvolden, fortrøster sig til Kristus som sin eneste frelser. — Saaledes er ogsaa en menighed som holder fast ved grundvolden, men som paa denne grundvold, uden vidende og vilje, bygger hø og straa, en Guds menighed, og der frelses sjæle.

De som hører til saadanne menigheder eller samfund staar vistnok i stor fare for at blive ført længere og længere bort fra sandheden, saa at de tilslut endog omstyrter grundvolden, lider skibbrud paa sin tro og gaar fortabt. Men saalænge de, tiltrods for vildfarelserne, holder fast ved Jesus Kristus som sin frelser, er de Guds børn, og bliver salige dersom de bevarer troen indtil enden.

Den Augsb. Konf.'s apologi siger derom i art. 4, 4: „Og vi tilføier dens kjendemerker, evangeliets rene lære og sakramenterne. Og denne kirke er ret egentlig „sandhedens pille," (1. Tim. 3, 15). Thi den bevarer det rene evangelium og, som Paulus siger (1. Kor. 3, 12), „grundvolden," det vil sige, Kristi sande erkjendelse og tro, om der ogsaa indenfor den findes mange skrøbelige, der paa grund-

volden bygger forgjængeligt straa og hø, det vil sige, enkelte unyttige meninger, hvilke dog, efterdi de ikke omstyrte grundvolden, dels bliver dem tilgivne, dels rettede. De hellige fædres skrifter afgiver vidnesbyrd om, at de undertiden har bygget ogsaa hø og straa paa grundvolden, dog uden at saadant har omstyrtet deres tro."

Saaledes skriver ogsaa Luther: „Derfor er kirken overalt hellig, ogsaa paa de steder hvor sværmere og partiaander regjerer, saafremt de kun ikke aldeles fornægter og forkaster ordet og sakramenterne. Thi de, som ganske og aldeles fornægter disse ting, er ingen kirke mere." (Til Gal. 1, 2 i den store kommentar. VIII. 1591).

Sats V.

De som erkjender sandheden kan dog, ikke uden sjæleskade, slutte sig til en menighed eller samfund hvor ordet ikke bliver forkyndt rent og rent.

Her staar vi ved en overmaade vigtig sats. Her fremstilles en sandhed som vi i vor tid særlig trænger at tage til hjerte. — Thi deraf at menigheder som vistnok lærer falsk i enkelte stykker, men som dog ikke omstyrter grundvolden, er Guds menigheder, og at der frelses sjæle, deraf maa vi aldeles ikke slutte at vi derfor uden at synde, og uden at sætte os selv i fare, kan slutte os til saadanne menigheder eller samfund.

At et menneske kan være en kristen og blive salig selv om han i enkelte stykker hylder falsk lære eller tilhører en kirke som i enkelte stykker lærer falsk, naar grundvolden ikke derved omstyrtes, det kommer deraf, **at han ikke ved og erkjender at han hylder falsk lære.** Han synder saaledes imod sin vilje og vidende. For ham er det en skrøbelighedssynd. Saasnart en sand kristen bliver overbevist om at han hylder falsk lære, vil han **straks** vige fra den og bede Gud om tilgivelse for denne store synd. — Dersom en, derimod, som erkjender sandheden, og som erkjender at denne eller hin menighed eller samfund lærer falsk i enkelte stykker, alligevel slutter sig til den, da synder han med vidende og vilje, dersom han ved hvad Guds ord lærer om saadan sammenslutning. Og hvorledes kan en synde med vidende og vilje uden at lide skade paa sin sjæl?

Gud har nemlig lært os at den største og farligste synd et menneske kan begaa er at hylde falsk lære. Derfor byder og befaler han os strengelig at **vige fra** dem som hylder saadan falsk lære og ikke vil lade sig overbevise. (Rom. 16, 17; 2. Thes. 3, 6. 14; Matt. 7, 15; 1. Tim. 6, 3—5; 2. Tim. 2, 16—18).

De som fører falsk lære gjør det som Gud **fremfor alle andre ting har forbudt os.** De synder mod den 1ste tavle i Guds bud, ja, mod det 1ste bud som Gud har givet os. I det 1ste bud siger Gud: „Du skal ikke have fremmede guder for mig." Her forbyder han afguderi. Og en afgud er alt det som et menneske dyrker, frygter, elsker eller forlader sig paa istedenfor den eneste sande Gud.

De som hylder falsk lære, de forlader sig i disse stykker **ikke paa hvad Gud siger** i sit ord, men paa hvad andre mennesker siger eller hvad de selv tænker. De bedriver afguderi, de synder mod det allerførste Guds bud.

De som lærer falsk synder ogsaa mod det 2det bud. De tager Guds navn forfængelig, misbruger Guds navn paa den allerskrækkeligste maade. De som lærer falsk og udgiver det for Guds ords lære, de lyver ved Guds navn. At bande og sværge ved Guds navn, det er en afskyelig synd mod det 2det bud. Det erkjender endog mange af verdens børn. Men at lyve ved Guds navn ved falsk lære, det er en endda større, afskyeligere og farligere synd, thi derved forføres dyrekjøbte sjæle.

Vor herre og frelser har selv lært os „Fadervor." Og det allerførste han har lært os at bede om i denne bøn er at Guds navn maa helliges. Og hellige Guds navn gjør vi naar vi lærer Guds ord **purt og rent** og lader det utrykkelig tilsyne i vort levnet. Vanhellige Guds navn gjør vi naar vi **ikke** lærer Guds ord purt og rent, og ikke lader det utrykkelig tilsyne i vort levnet. — Ogsaa heraf lærer vi da klart, at det som er vigtigere end alle andre ting, er at vi helliger Guds navn, d. v. s. lærer Guds ord purt og rent i alle stykker. **Ikke** at lære Guds ord purt og rent er derfor den allerstørste og farligste synd.

Og fordi den allerstørste og farligste synd er at vige fra Guds rene lære, derfor byder ogsaa Paulus sin aandelige søn Timoteus paa det alleralvorligste at bevare læren ren. Han siger: „Jeg byder dig for Gud, som gjør alle ting levende, og for Kristus Jesus, som vidnede den gode bekjendelse for Pontius Pilatus ,at du bevarer budet **ubesmittet, ulasteligt** indtil vor Herres Jesu Kristi aabenbarelse." (1. Tim. 6, 13. 14). Sandelig en alvorlig formaning.

Og i sit brev til Galaterne fælder den samme apostel den allerstrengeste dom over dem som forkynder falsk lære. Han siger nemlig i Gal. 1, 8. 9: „Men selv om vi eller en engel fra himmelen prædiker et andet evangelium for eder end det, vi have prædiket for eder, **han være forbandet.** Som jeg før har sagt, saa siger jeg nu igjen: Dersom nogen prædiker et andet evangelium for eder end det, I have annammet, **han være forbandet!**" Og i kap. 5, 12 siger han: „Gid de endog maatte sønderskjære sig, de, som forvirre eder!"

De nu, som slutter sig til menigheder eller samfund som begaar denne store, skrækkelige og farlige synd at hylde falsk lære, **de gjør sig delagtige i deres synder.** Thi saaledes staar det i 2. Joh. 10, 11: „Dersom nogen kommer til eder og ikke fører denne lære, saa modtager ham ikke i eders hus og byder ham ikke velkommen! Thi hvo, som byder ham velkommen, bliver delagtig i hans onde gjerninger." — De som slutter sig sammen med menigheder eller samfund som ikke i alle stykker „fører denne lære," de byder dem vel-

kommen, og det paa den mest eftertrykkelige maade, nemlig ved sin gjerning, og bliver derved delagtige i deres synder. — Ved at slutte sig til dem giver man sit samtykke til deres falske lære. Og selv om de ikke er sig dette bevist, saa er det dog netop dette denne deres gjerning vidner om. Og det er dette deres medmennesker lægger mærke til. — O at man i vor onde tid vilde betænke dette! Først hvilken skrækkelig, afskyelig og farlig synd al falsk lære er, dernæst at de som slutter sig sammen med dem som hylder saadan falsk lære de handler mod Guds klare bud og bliver delagtig i deres synder.

Herom siger dr. Walther: „Dog samfund med falsktroende er ikke blot derfor syndigt, at det er imod Guds klare forbud og man saaledes forsynder **sig selv**, men ogsaa, fordi man dermed gjør sig **delagtig i fremmede** synder.

Alle falsktroende samfund har nemlig sin **oprindelse** i synden. Dersom stifterne af de falsktroende samfund var forblevne i den almindelige kristentro og ikke forøvet sønderrivelse af den broderlige kjærlighed, saa var der ikke opstaaet et saadant utal af partier og sekter inden kristenheden. Derfor er **fortsættelsen** af disse samfund eller sekter intet andet end en bestaaende og fortvarende forsyndelse mod troen og kjærligheden. De falsktroende kirker, som saadanne, er skarer, som vranglærere har samlet sig, for at opretholde den falske lære og udbrede den, stænge veien for den rene lære og undertrykke den, kjæmpe mod den rettroende kirke, sønderrive den, og om mulig ganske ødelægge den. Hvad gjør derfor de, som slutter sig til en falsktroende kirke? De gjør sig delagtig i alle dens synder. De er soldater hvervet af falske lærere, og stiller sig i række og geled med dem; styrker dem, som forfalsker troen og bryder kjærlighedens broderbaand; forsvarer den falske lære, som en fæstning, strider mod den rettroende kirke og søger dens undergang. Hvad borgerne i en republik begaar, som af en partigjænger lader sig hverve og bruge til at bekjæmpe en fristats konstitution og afstedkomme oprør og sønderrivelse, dette samme gjør i kirken en kristen, som slutter sig til et falsktroende samfund inden kristenheden. Han tænke ikke ,at han dog er bedre sindet end mange lemmer i hans sekt og at han derfor lige saa lidt bliver delagtig i sin sekts synder, som et medlem af den rettroende kirke i deres synder. Han er nemlig i en ganske anden stilling. Vel fares der vild og syndes i den rettroende kirke, men der gjælder vildfarelsen for vildfarelse, og synd for synd; men i den falske kirke gjælder dens eiendommelige vildfarelse for **sandhed** og dens splittelsessynd for **ret.** Tror derfor en kristen bedre end sekten, som han med vidende og vilje holder sig til, des værre er det for ham. Som med den, der med vidende og vilje slutter sig til oprørere, bliver af øvrigheden tilregnet delagtighed i alle deres røverier og mord, som forøves af den oprørske bande, selv om han for sin person, hverken har røvet eller myrdet; saaledes bliver alle de af Gud tilregnet alle vildfarelser og synder, som findes hos et falsktroende samfund, naar en med vidende og vilje slutter sig dertil, selv om han for sin person ikke hylder dem.

Derfor siger den hellige apostel Johannes, kjærlighedens apostel, med advarende alvor i sit andet brev: „Dersom nogen kommer til eder og ikke fører denne lære, saa modtager ham ikke i eders hus og byder ham ikke velkommen. Thi hvo, som byder ham velkommen, **bliver delagtig** i hans onde gjerninger" (Prædiken over 1. Joh. 2, 19).

Men de som erkjender sandheden, men dog slutter sig til falsktroende kirker, de overtræder ikke blot Guds klare forbud om at skille sig fra saadanne, de gjør sig selv ikke blot delagtige i deres store og skrækkelige synder, men de sætter sig ogsaa selv i den allerstørste sjælefare. De staar nu i fare for at blive smittet af vildfarelserne som der hyldes. De staar i fare for at komme længere og længere bort fra sandheden. Ja, de staar i fare for ganske at lide skibbrud paa sin tro.

Herom siger dr. Walther: „At det for en kristen er farligt og fordærveligt for sjælen, at slutte sig til en sekt som **aabenbart** fornægter Guds ord og alle den kristelige troes hemmeligheder, det indser enhver, som har den mindste kristelige erkjendelse. Men naar vildfarelserne i en sekt ikke er saa grove og aabenbare, saa mener mange, det skader ikke stort, om man holder sig til den, da den jo har de kristelige hovedlærdomme! Ja, da saadanne falsktroende samfund ofte har et stort skin af særdeles kjærlighed, venlighed, ydmyghed, sagtmodighed og iver, saa mener mange ,at de i saadanne samfund ikke blot er uden fare, men at de der finder mere **velsignelse** og **opbyggelse,** end blandt de rettroende kristne, hvor sandheden ofte fremsættes i en mindre pyntelig dragt og hvor ofte hyklere bliver aabenbarede og anretter stor forargelse. Men med dette bedrager man blot sig selv. Hvorfor advarer Guds ord paa utallige steder, og med saa stort alvor for falsk lære? Er det for andet end, at den er saa sjælefordærvende? Hvorfor siger Kristus selv til disciplene: „Ser og tager eder ivare for farisæernes og sadducæernes surdeig"? (Matt. 16, 6, sml. v. 12 og Luk. 12, 3). Er det for andet, end at ogsaa „en liden" hykleriſk falsk „lære", som Paulus. Gal. 5, 9 formedelst den Helligaand, udlægger det, er en surdeig, der gjennemsyrer den pure og rene sandheds deig, forsurer og fordærver den? Hvorfor kalder Paulus, 2. Tim. 2, 17 falsk lære en „kræft"? Er det for andet, end at falsk lære, ligesom en usynlig kræftskade æder om sig, trænger ind i det inderste, smitter og forgifter sjælen og bibringer den ulægelige og udødelige saar? Endelig, hvorfor kalder Kristus falske lærere „glubende ulve"? Er det for andet, end at de med sin falske lære, sønderriver de udødelige menneskesjæle, myrder dem og styrter dem i den aandelige og evige død? Sig mig, maa det altsaa ikke, selv bortseet fra Guds forbud, være højst **sjælefarligt,** at gaa til saadanne kirker og selv være medlem af saadanne samfund, hvor falsk lære blandes med den rene lære og gift med sjæleføden?" (Prædiken over 1. Joh. 2, 19).

Og endvidere: De som slutter sig til falsklærende menigheder

og samfund **styrker de vildfarende i deres vildfarelse, og ved sit eksempel bringer man de mindre befæstede, som har holdt sig til den rene lære, til at tro at disse vildfarelser er sandhed og Guds ords rene lære.** Hvor ofte faar man ikke saaledes høre nu i denne vor tid, at læren i det store forenede samfund maa være ret, siden denne eller hin har sluttet sig til samfundet! O at man dog vilde betænke hvorledes man ved saadant eksempel forfører mange af sine medmennesker.

Om at man ved at slutte sig til falsktroende styrker dem i deres vildfarelse, siger dr. Walther: „Saa langt fra at de falsktroende bliver hjulpne ved forening med de rettroende, saa lider kun disse og hele kirken skade derved; men saalænge de rettroende holder sig adskildt fra de falsktroende, saalænge bliver deres vildfarelser indtrængende og haandgribelig straffet, saa at de enten maa erkjende dem og afstaa derfra, eller i det mindste ikke faa videre udbrede dem. Blander derimod de rettroende sig med de falsktroende, **saa bliver hine stedse mere ligegyldige for sandheden,** og istedenfor, at sandheden seirer, saa seirer vildfarelsen, og sandheden gaar tabt. Den, som vandrer paa vildfarelsens vei, beviser man ingen kjærlighed ved at slaa følge med ham, men derved, at man ikke blot advarer ham for sin vildfarelse, men bevidner i handling alvor ved at gaa fra ham." (Prædiken over 1. Joh. 2, 19).

Endelig saa er det ogsaa enhver rettroende kristens pligt at holde sig til dem og styrke dem som tiltrods for forfølgelse med troskab holder fast paa Guds ords lære i alle stykker. Gud har befalet os at „bevare budet **ubesmittet, ulasteligt** indtil vor Herres Jesu Kristi aabenbarelse", 1. Tim. 6, 14. Og burde da ikke de som vil gjøre alvor af at efterfølge denne Herrens formaning staa sammen, styrke hverandre, bære hverandres byrder, holde hverandres hænder oppe? Skulde man ikke vogte sig for at vanskeliggjøre deres gjerning ved at holde sig adskildt fra dem?

Meget, meget mere kunde siges om denne sag. Men dette faar være nok. Og det er min bøn til Gud, at de af vore fordums brødre som endnu vil holde fast ved Guds ords rene lære i alle stykker, vilde alvorlig betænke disse sandheder som her er fremholdt. — Og ingen maa sige eller tænke: Jeg kan ikke se sagen ved dette lys, derfor er det ikke synd for mig at staa i forbindelse med et samfund som ikke i alle stykker holder fast ved den rene lære. Dermed kan du ikke give dig til ro. **Gud selv** kræver nemlig af dig at du skal „prøve, hvad der er Guds gode og velbehagelige og fuldkomne vilje." (Rom. 12, 2; Ef. 5, 10). Om du vil gjøre det som Gud her befaler dig, saa maa du alvorligen prøve, undersøge i Guds ord, hvad Guds vilje er i denne sag. Og finder du, efter saadan prøvelse, at det som her er sagt er i overensstemmelse med Guds ord, da kan du ikke, om du vil være Gud lydig, vedblive at staa i forening med anderledes troende.

Sats VI.

De sande og rette medlemmer af en Guds menighed er de sande troende. Men ogsaa hyklere er iblandet. Og vi maa vogte os for den vildfarende mening at den synlige kirke her paa jorden nogen gang skal blive saa fuldkommen, at den bestaar blot af sande troende.

Her siges ikke at den synlige kirke **bestaar** af sande troende og hyklere, **thi dens sande og rette medlemmer er blot de troende.** Men her siges at hyklere er **iblandet,** og at det altid vil vedblive at være saa saalænge der er en Guds menighed paa jorden, det er, saalænge verden staar.

At ogsaa hyklere og onde er iblandet i den synlige kirke bevidner den Augsb. Konf. i art. 8, hvor der staar: „Skjønvel kirken er de helliges og i sandhed troendes forsamling, er det dog, efterson i dette liv, mange hyklere og onde er i samme indblandede, tilladt at bruge sakramenterne, om de end forvaltes af onde, efter Kristi ord: 'Paa Mose's stol sidder de skriftlærde og farisæerne" osv. (Matt. 23, 2.

At ogsaa hyklere og onde er iblandede i en Guds menighed, det fremgaar ogsaa af tilstanden i de apostoliske menigheder. Apostlerne kaldte dem „Guds menigheder" tiltrods for at der blandt dem fandtes hyklere og ugudelige. (Saml. 1. Kor. 1, 2 med 5, 1. 2; 6, 5—8; 11, 18. 19; 15, 12; 2. Kor. 12, 21).

At hyklere og ugudelige er, og **altid** vil vedblive at være sammenblandet med de sande troende i Guds synlige kirke her paa jorden, det lærer Jesus os klart og tydeligt i lignelsen om klinten blandt hveden. Matt. 13, 24. Dette er en lignelse om himmeriges rige — Guds kirke her paa jorden. Her siger Jesus at den gode sæd, som er rigets børn, og klinten som er den ondes børn, skal vokse sammen **indtil høsten,** og **høsten er verdens ende.** — (Se ogsaa lignelsen om fiskegarnet, Matt. 13, 47—49, og 2. Tim. 2, 20. 21).

Sats VII.

De goder og velsignelser som enhver Guds menighed har i sin besiddelse, er Guds ord og sakramenterne. Dermed har de alt det som Kristus har fortjent med sin stedfortrædende gjerning: Syndernes forladelse, befrielse fra Satan og helvede og det evige liv og salighed.

Da Jesus stod i begreb med at fare til himmelen, og forlade verden med sin synlige nærværelse, saa efterlod han sin kirke og menighed en arv, en uendelig stor gave. Og hvad var denne arv og gave? Det var hans ord og sakramenter og dermed hele frugten af sin frelser gjerning. Han sagde nemlig: „Mig er given al magt i himmelen og paa jorden. Gaar derfor hen og lærer alle folk, og døber dem i navnet Faderens og Sønnens og den Helligaands, og

lærer dem at holde alt det, jeg har befalet eder! Og se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende." (Matt. 28, 18—20). Og atter: „Gaar bort i al verden og prædiker evangeliet for al skabningen! Hvo, som tror og bliver døbt, skal blive salig; men hvo, som ikke tror skal blive fordømt." (Mark. 16, 15. 16).

Af disse og andre steder lærer vi, at de goder og velsignelser som Gud har skjænket sin kirke og menighed er Guds ord og sakramenterne. Og at man ved disse midler (ordet og daaben) gjør mennesker til Guds børn og himmelens arvinger. — Altsaa ved disse midler bliver man Guds børn; og et Guds barn er et menneske som ved troen paa Jesus har faaet forladelse for alle sine synder, som er iført Jesu retfærdighed, altsaa som eier **al Jesu fortjeneste, som** derfor er friet fra Satan og helvede og som er en arving til det evige liv og saligheb! Og denne herlighed har han faaet gjennem ordet og daaben, som Gud har skjænket sin kirke og menighed.

O herlige gaver, velsignede gaver, som Gud har skjænket sin menighed! Disse er de gaver og midler, ja, de **eneste** gaver og midler hvorved et menneske kan blive delagtig i Jesu fortjeneste, hvorved man blir frelst fra helvedes evige kvaler, hvorved man kan komme ind i Guds salige paradis! Ja disse goder, disse velsignelser som Gud har skjænket sin menighed er saa store, saa herlige, at vi umulig kan fatte og begribe det fuldt ud saalænge vi er her paa jorden.

Og disse herlige goder og gaver skjænker han til enhver menighed som holder fast ved grundvolden, den mindste saavelsom den største. Thi han siger: „Hvor to eller tre er forsamlede i mit navn, der er jeg midt iblandt dem." (Matt. 18, 20). Altsaa om der er en menighed som bestaar blot af to eller tre, dersom de er forsamlede i hans navn, for i ydmyghed og tro at høre og betragte hans ord, da er han midt iblandt dem med **al sin frelse,** med syndernes forladelse, med befrielse fra Satan og helvede, med det evige liv og saligheb. — Hvilken velsignelse faar ikke de som slutter sig sammen til en menighed i Jesu navn, selv om de er faa og fattige og ringe i verdens øine; ja, som Luther siger, selv om de er idel staldkarle.

At den mindste saavelsom den største Guds menighed eier disse velsignelser, det fremgaar ogsaa af steder som f. eks. 1. Pet. 2, 5. 9 og 1. Kor. 3, 21. 22, hvor der læres at **hver enkelt** kristen eier disse velsignelser, saa eier jo ogsaa den hele menighed den, enten den er liden eller stor, thi menighedens **sande** lemmer bestaar jo af de enkelte sande kristne.

Sats VIII.

Menighedens rettigheder og pligter bestaar i:

a) **At lade Guds ord bo rigelig iblandt sig, saa de kan opholdes i troen, vokse i erkjendelse og tiltage i helligheb.**

b) **At sørge for at Guds ord bliver forkyndt purt og rent i deres midte.**

c) **At løse og binde.**

d) **At kalde præst til at forvalte embedet. Ære ham for hans gjerningś skyld. Høre ham som Guds sendebud. Lønne ham.**

e) **At afsætte præster og lærere naar de finder: 1. At de trods formaning fortsætter at fremholde falsk lære. 2. Eller fører et ugudeligt liv. 3. Eller viser modvillig utroskab i embedsførelsen.**

f) **Gjøre sit til at Guds ord kan blive forkyndt for alle folk.**

Menigheden som menighed har ingen rettigheder eller pligter ligeoverfor den verdslige stat. Thi kirke og stat er to særskilte regimenter som Gud vil skal være skilte fra hverandre. Dette lærer Jesus os naar han siger: „Giver keiseren, hvad keiserens er, og Gud, hvad Guds er." (Matt. 22, 21). Og atter: „Mit rige er ikke af denne verden" (Joh. 18, 36). Fremdeles siger apostelen Paulus: „Guds rige er ikke mad og drikke," osv. (Rom. 14, 17). Det er derfor ikke ret naar kirken som kirke blander sig ind i statens anliggender.

A.) Men det er menighedens ret og pligt, for det første, at lade Guds ord bo rigelig iblandt sig, thi det har Gud Herren befalet. (Kol. 3, 16). Guds ord og sakramenter, er, som vi har hørt, de store, herlige, kostelige gaver som Gud har betroet menigheden. Derigjennem skjænker han dem hele Kristi fortjeneste, al den frelse som er i Kristus Jesus. Derigjennem gjør han dem nemlig til troende Guds børn. — Men Guds ord er ogsaa den aandelige **næring** hvorved troeslivet opholdes, hvorved det vokser, hvorved det tiltager i styrke. Som det staar i 1. Pet. 2, 2: „Og higer som nyfødte børn efter den aandelige, uforfalskede melk, forat I kunne **vokse ved den.**" — Ligesom et barn der fødes til verden maa faa føde ofte og regelmæssig, om det ikke skal dø, saaledes maa ogsaa Guds barn, som er født af Gud, nyde den aandelige, uforfalskede melk, som er Guds rene ord ofte og regelmæssig om de ikke skal miste dette liv.

Men Gud vil ikke blot at vort aandelige liv, vort troesliv, skal **opholdes,** men at det skal **vokse, tiltage i styrke,** saa at vi kan blive faste i troen, „forat vi ikke mere skulle være børn og lade os omtumle og omdrive af ethvert lærdoms veir ved menneskenes spil ved træfkhed til forførelsens kunstgreb." (Ef. 4, 14). Og de enste midler hvorved vor tro saaledes kan opholdes og styrkes, er ordet og sakramenterne. Derfor er det nødvendigt for en menighed at lade Guds ord bo **rigelig** iblandt sig, saa ofte som mulig komme sammen til gudstjeneste, ofte nyde alterens sakramente, ofte tænke paa sin daab.

Gud vil fremdeles at de kristne skal tiltage i **helligheb,** livets helligheb; alt mere og mere aflægge synden, alt mere og mere tjene Gud ved at holde hans bud. Men det som giver de kristne kraft dertil er intet andet end ordet og sakramenterne.

Og saa er det menighedens hellige pligt at sørge for børnenes kristelige undervisning. Han siger til den: „Røgt mine lam." (Joh. 21, 15). Og hvorledes kan menigheden røgte Guds lam, menighedens smaa? Paa ingen anden maade end at lade børnene blive rigelig undervist i Guds ord.

B.) Men menigheden har ikke blot den pligt at lade Guds ord bo rigelig iblandt sig, men den har ogsaa den pligt at sørge for at dette Guds ord bliver forkyndt **purt og rent.** — Vi har hørt at Gud paa mangfoldige steder i sit ord strengeligen byder de kristne at bevare ordet purt og rent. I alle disse steder byder og befaler han da ogsaa enhver kristen menighed at sørge for at intet andet end det rene Guds ord bliver forkyndt.

Men skal da de enfoldige og ulærde menighedslemmer fælde dom over det som bliver forkyndt i menigheden? Skal **de** dømme om det som forkyndes er det rene Guds ord eller ikke? Er ikke dette noget som maa overlades til de lærde? — Ja, det er deres pligt at dømme i læren; dette er ikke noget som hverken maa eller skal overlades til de lærde. Gud kræver nemlig af tilhørerne, af menighedslemmerne at de skal dømme i læren. Jesus siger saaledes i Matt. 7, 15: „Vogter eder for de falske profeter, som kommer til eder i faareklæder, men er indvortes glubende ulve." Jesus taler her til **tilhørerne,** formaner **dem** til at vogte sig for falske profeter. Men skal de vogte sig for falske profeter, saa maa de ogsaa selv dømme hvem det er som er falske profeter, thi de kommer i faareklæder, udgiver sig for Guds sande profeter. Fremdeles læser vi i 1. Joh. 4. 1: „I elskelige, tror ikke enhver aand, men prøver aanderne, om de er af Gud! Thi mange falske profeter er udgangne i verden." (Se ogsaa Matt. 24, 4. 5; 1. Thes. 5, 21; 1. Kor. 2, 15).

Men er det da **muligt** for de enfoldige og ulærde at dømme i læren? Er det muligt for dem at bestemme hvad som er falsk lære og hvad som er ren lære? Kræves ikke dertil stor lærdom og menneskelig visdom? — Gud være lovet, det kræves ikke stor menneskelig lærdom, visdom og klogskab for at bedømme læren. Dersom det var tilfældet, da maatte jo de enfoldige og ulærde stole paa de lærde i disse ting som angaar deres salighed, de maatte da bygge sin tro paa menneskers ord istedenfor paa Guds ord. Og hvorledes kunde de da blive vis i sin salighedssag?

Herom siger dr. Walther i en prædiken paa 8de søndag efter trefoldighed: „Alt hvad der læres i Kristi kirke, angaar vor sjæls salighed; i disse sager skal ingen forlade sig paa mennesker. Ingen skal grunde sin tro paa et menneske, enhver skal leve efter sin egen tro og kun ved **sin** tro blive salig. Intet menneske kan dø for os, intet menneske kan træde i vort sted frem for Gud, intet menneske kan staa for hans domstol i vort sted. Enhver skal engang selv være Gud ansvarlig for sin tro og sit liv; da kan han ikke beraabe sig paa et menneske og sige: denne eller hin har lært mig saaledes,

og jeg har troet og fulgt ham. Nei, du skal i sager, som vedrører din sjæl, ikke se med fremmede, men med dine egne øine. Lader du dig bedrage, saa har du selv bedraget dig. Ansvaret er dit. Gud siger vistnok, at han af en falsk lærers haand vil fordre de af ham forførtes blod; men han siger ogsaa, at den forførte skal dø for sin synds skyld. . . . Intet menneske skal I lade herske over eders samvittighed. En er eders mester, Kristus. Her maa ikke „majoriteten" være det afgjørende." Saalangt Walther.

Visseligen er det mange, især i disse stridens dage, som istedenfor at have granket i Guds ord og **derved** kommen til vished om de omstridte lærepunkter, har stolet paa hvad denne eller hin lærd, som de har havt tiltro til, har sagt. Eller de har stolet paa at det som den store majoritet af præster holder for ret, maatte være ret. Men dette er at holde kjød for sin arm. Dette er at bedrive afguderi. Dette er at bygge paa mennesker i sin salighedssag.

Guds ord er, i alle de ting som udkræves at vide til salighed, saa klart og tydeligt at de allerenfoldigste kan forstaa det. Vistnok er de forskjellige lærdomme saa **himmelske,** saa **ophøiede** at vi ikke kan fatte og begribe dem med vor fornuft, ja, mange af dem synes at stride mod al menneskelig fornuft. Men ordene er klare nok. De er saa simple, saa enfoldige at endog et barn kan forstaa dem. Derfor, dersom man blot ydmyger sig og bliver som børn, i al enfoldighed tror det som ordene siger, uden at søge at faa det til at rime med den formørkede forstand, da, og kun da, vil man kunne erkjende hvad Guds ords rene lære er.

Saaledes ser vi, at istedenfor at de enfoldige og ulærde maa blive lærde og vise, i menneskelig forstand, for at kunne dømme læren, saa maa de lærde og vise blive enfoldige, blive som børn, og i ydmyghed bøie sig for Guds ord, tagende sin egen fornuft og klogskab tilfange under troens lydighed, om de skal kunne erkjende hvad Gud lærer os i den hellige skrift. Saaledes staar det ogsaa i 1. Kor. 1, 26—29: „Thi betragte brødre, eders kald, at ikke mange vise efter kjødet, ikke mange mægtige, ikke mange fornemme, ere kaldte, men hvad der er daarligt i verden, har Gud udvalgt for at beskjæmme de vise, og hvad der er skrøbeligt i verden, har Gud udvalgt for at beskjæmme det stærke, og hvad der er lavt i verden, og hvad der er ringeagtet, og hvad der er intet, har Gud udvalgt for at tilintetgjøre det, som er noget, for at intet kjød skal rose sig for ham."

O hvorledes skulde vi ikke love og takke og prise Gud fordi han har gjort det saa, at endog de enfoldigste, de umyndige kan erkjende sandheden til frelse og salighed! Saaledes udbryder ogsaa Jesus i lov og tak til Faderen, fordi han har ordnet det saaledes, han siger: „Jeg priser dig, Fader, himmelens og jordens Herre, at du har skjult dette for vise og forstandige og aabenbaret det for umyndige. Ja, Fader, thi saaledes var det behageligt for dig." (Matt. 11, 25. 26).

Vistnok har Gud skjænket menighederne præster og lærere som

skal forkynde Guds ord og være dem til **veiledning.** Og det er af betydning at **de** har lærdom, for at de des bedre kan blive istand til at lære andre. Men Gud vil ikke at tilhørerne uden videre, uden at ransage i Guds ord om det forholder sig saaledes, skal tro det de forkynder. Ikke engang den store apostel Paulus vilde at hans tilhørere skulde tro det han forkyndte, førend de undersøgte i Guds ord om det havde sig saaledes. (Ap. gj. 17, 11).

C.) Enhver Guds menighed har fremdeles ret og magt til at løse og binde. Derved at Gud har givet sin kirke og menighed sit ord, derved har han ogsaa givet dem magt til at løse og binde. Til at aabne himmeriges døre for de bodfærdige og troende, og tillukke dem for de ubodfærdige og vantro. Men Jesus har ogsaa udtrykkelig tilsagt de troende, at han giver dem himmeriges riges nøgler, og hvad de binder paa jorden skal være bundet i himmelen, og hvad de løser paa jorden skal være løst i himmelen. Matt. 16, 15—19; 18, 17—20; Joh. 20, 22. 23.

Tænk dog hvilken ret, magt og myndighed den kristne kirke har! Gud har overgivet den selve nøglene til himmeriges rige! Den kan oplade himmeriges riges døre for de bodfærdige og troende og overlade dem alle himmeriges riges skatte. Den har ogsaa magt og myndighed til at tillukke himmeriges riges døre for alle ubodfærdige og overgive dem til Satan. 1. Kor. 5, 5.

Men det er ikke blot kirken i sin helhed som har saadan ret og magt, men hver enkelt kristen, og derfor den mindste saavelsom den største stedsmenighed. Saaledes skriver Luther til Matt. 18, 19. 20: „Her hører vi, at ogsaa to eller tre, som er forsamlede i Kristi navn, har netop hele den samme magt som St. Peter og alle apostlerne; thi Herren er selv der tilstede, som han ogsaa siger hos Joh. 14, 23: „Om nogen elsker mig skal han holde mit ord, og min Fader skal elske ham, og vi skal komme til ham og fæste bolig hos ham." . . . Kort sagt. Gud vil have frie hænder med hensyn til mængde, størrelse, høihed, magt, og hvad der er personligt hos menneskene, men vil alene være hos dem, som elsker hans ord og holder det, var de end idel staldkarler. Hvad spørger han efter høie, store, mægtige Herrer? Han alene er den største, høieste og mægtigste. . . . Vi har her selve Herren over alle engle og skabninger. Han siger: De skal alle have lige magt, nøgler og embede, ogsaa to rette og slette kristne alene, naar de er forsamlede i hans navn."

At ikke blot kirken i sin helhed, eller en vis kirkelig stand, sidder inde med de kirkelige rettigheder, men at enhver sand kristen er given al kirkelig magt, det fremgaar ogsaa deraf, at de sande troende Guds børn kaldes „konger og præster for Gud." Aab. 1, 6; 1 Pet. 2, 5. 9. Er enhver kristen konge og præst for Gud i hans rige paa jorden, da maa han visselig sidde inde med al kirkelig magt. — At enhver sand kristen har saadan ret og magt fremgaar ogsaa deraf, at de i Guds ord kaldes **„salvede"**, 1. Joh. 2, 27. Derom siger Johan Gerhard: „Selv af dette sted (Joh. 20, 22. 23

'Annammer den Helligaand! Dersom I forlade nogen deres synder', osv.), kan tydelig sluttes — modpartiet kan snakke derom, hvad det vil —, at denne magt (nøglemagten) tilhører alle dem, som er salvede med den Helligaand. Men da nu **alle** sande kristne har den Helligaand, saa følger, at ogsaa **alle** er udrustede med denne autoritet." (Se ogsaa De Schmalkaldiske artikler. Anhang § 34. Her staar blandt andet: „Ligesom da ogsaa i nødsfald en slet og ret lægmand kan afløse en anden og blive hans præst, saaledes som St. Augustin fortæller om to kristne, der var sammen paa et skib, og af hvilke den ene døbte den anden, som var katekumen og derefter selv fik afløsning af ham." . . .).

D.) Enhver kristen menighed har endvidere ret og magt til at kalde præst til at forvalte embedet. Som vi har hørt, sidder enhver kristen inde med al kirkelig ret og magt. De har nøglemagten, de er alle konger og præster for Gud. Men Gud vil ikke at hver enkelt kristen offentlig skal forvalte dette embede, men det er hans vilje, at de kristne som har sluttet sig sammen til en menighed skal vælge en til i sit sted at forvalte embedet. Og naar en saaledes er valgt, naar en præst er kaldt og har antaget kaldet, da har de overgivet ham sin ret og magt, og ingen uden han har da, — uden i nødsfald, — ret til offentlig at forvalte embedet uden hans bifald. -- Uden retmæssigt kald skal ingen offentlig forkynde ordet eller forvalte sakramenterne. (Augsb. Konf. art. 14).

Siden det er de kristne som sidder inde med al kirkelig magt, ret og myndighed, saa fremgaar deraf klart og tydeligt, at det er disse samme kristne, som har sluttet sig sammen for at have embedet forvaltet i sin midte, som har ret og myndighed til at vælge en til at forvalte embedet. Med andre ord, **menigheden, og ingen anden,** har myndighed til at kalde præst. Et samfund eller kaldskomite har ingen myndighed dertil, uden at de faar fuldmagt fra vedkommende menighed.

Dr. Walther siger herom i „Frikirken": „Efterat der i det 2det anhang til de Schmalkaldiske artikler er bleven paavist, at enhver rigtig kirke har ret til at vælge og ordinere kirketjenere 'Af den grund, at nøglerne er skjænkede den ganske kirke, ikke nogle særegne personer,' heder det derpaa videre: Sluttelig bliver ogsaa dette bekræftet ved Peters ord, naar han siger: 'I er et kongeligt præsteskab'. Disse ord gjælder egentlig den sande kirke" (det er de troende og hellige), „som, efterdi den alene har præsteskabet, ogsaa maa have magt til at udvælge og indvie kirketjenere." Ligesom nemlig i det gamle testamente den af Gud særskilt udvalgte og bestemte præsteslamme havde at vælge og ansætte dem, som skulde forrette præsteembedet, og overhovedet drog omsorg for det hele kirkevæsen, saaledes har nu i det nye testamente, i hvilket de troende er erklærte for det kongelige præsteskab, disse udøvelsen af hele hin magt."

Naar en menighed saaledes, paa en retmæssig og kristelig maa-

de har kaldt præst, og han har antaget kaldet, **da er det Gud selv som gjennem dem har sat ham ind i embedet.** Thi det staar om saadanne som menighederne har valgt, at „den **Helligaand** har sat dem som opsynsmænd for at vogte Guds menighed." (Ap. gj. 20. 28); at „**Gud** har sat nogle i menigheden, først apostler, for det andet profeter, for det tredie lærere" osv. (1. Kor. 12, 28; Ef. 4, 11. 12): at de er „sendebud i Kristi sted." (2. Kor. 5, 20).

Fordi det er Gud selv som har sat dem i menigheden som sendebud i hans sted, derfor er det menighedens pligt, saalænge de forkynder det rene Guds ord, at høre dem **som** Guds egen sendebud. Som ogsaa Jesus siger, Luk. 10, 16: „Hvo som hører eder, hører mig, og hvo som foragter eder foragter mig." — Det er derfor ogsaa menighedens pligt at **ære** dem for deres gjernings skyld, (1. Tim. 5, 12), at belønne dem, (1. Tim. 5, 13), saa de kan „leve af evangeliet," (1. Kor. 9, 14), og have tilstrækkelig til at være „gjældfri". (1. Tim. 3, 2).

Ligesom det er menigheden alene, og ingen anden, som har magt og myndighed til at kalde præst, saaledes er det menigheden alene, **og ingen anden,** som har magt og myndighed til at afsætte sin præst. Og det kan heller ikke de gjøre paa kristelig maade, uden at præsten, trods al formaning, fortsætter at fremholde falsk lære, eller fører et ugudeligt og forargeligt liv, eller viser modvillig utroskab i embedsførelsen.

Fordi det er **Gud selv** som har sat en præst til at være hyrde for den menighed han betjener, derfor er det ogsaa **Gud selv** alene som har ret og magt til at løse forbindelsen mellem præst og menighed. Begynder han at forkynde falsk lære, og ikke vil ophøre dermed, eller begynder han at føre et ugudeligt og forargeligt liv, eller viser modvillig utroskab i embedsførelsen, da har han begaaet den store synd selv at løse forbindelsen, thi han vil da ikke længere være en Guds tjener, vil ikke længere udføre Guds befaling om at „Tale som Guds ord" og være et „mønster for hjorden." Og da er det menighedens pligt, som den der er anbetroet kirkemagten, at fuldbyrde afsættelsen.

Af samme grund, nemlig fordi det er Gud selv som har sat præsten til at være en hyrde for hans hjord, kan ikke præsten for hvilkensomhelst grund resignere fra sin menighed. Først skal han under alvorlig bøn til Gud, søge at komme til vished om hvad Guds vilje er i denne sag.

E.) Det er endelig enhver kristelig menigheds ret og pligt at gjøre sit til at Guds ord kan blive forkyndt for alle folk. Med andre ord, at de støtter missionens hellige sag. Thi naar Jesus siger: „Gaar hen og gjører alle folk til mine disciple," saa siger han dette til alle kristne til alle tider, thi han fortsætter: „Og se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende." Dette er altsaa en befaling som gaar ud til enhver kristen menighed.

Sats IX.

Siden det er menigheden og ingen anden som sidder inde med al kirkelig magt og myndighed inden sin midte, saa følger deraf, at intet samfund, eller nogen anden udenfor menigheden, har nogensomhelst myndighed over den. Et samfund skal derfor, i sager som vedrører de forskjellige menigheder, blot være raadgivende.

Vi ser saaledes, at al pavemagt, formandsvælde og høikirkelig praksis, som holder paa at stikke sit hoved op i den lutherske kirke hertillands, er ganske imod Guds ords lære om kirken. Et samfund, en formand, et kirkeraad har, ifølge Guds ord, ingensomhelst magt og myndighed over menighederne, de kan kun være raadgivende. (Se ogsaa anhang til de schmalkaldiske artikler).

Sats X.

I en Guds menighed skal ingen være herre uden Kristus alene. Medlemmerne er alle brødre og søstre. De skal foregaa hverandre med ærbødighed og i ydmyghed agte andre høiere end sig selv.

Kristus alene er menighedens herre og hoved, som det staar i Matt. 23, 8: „Men I skulle ikke lade eder kalde rabbi; thi een er eders veileder, Kristus, men I er alle brødre. Og i Ef. 1, 22: „Og lagde alt under hans fødder; og satte ham til hoved over alting for menigheden."

Ingen skal derfor sætte sig til herre i en menighed, thi der skal være blot een herre, blot een som har ret til at byde og raade, nemlig Kristus. Men alle menighedens lemmer skal være brødre og søstre, ikke staa over eller under hverandre, men være ganske lige. — I det ydre og jordiske kan der være stor ulighed. En kan være herre, en anden tjener; en rig, en anden fattig; en kan have stor kristelig erkjendelse, en anden mindre kristelig erkjendelse osv. Men her, i Guds menighed, skal de alle være lige. Som ogsaa Paulus siger i Gal. 3, 28: „Her er ikke jøde eller græker, her er ikke træl eller fri, her er ikke mand eller kvinde, thi I ere alle een i Kristus Jesus.

Alle **sande** menighedslemmer har de samme goder. Alle har den samme frelser, alle har en fuld forladelse for alle sine synder, alle er friede fra satan og helvede, alle er Guds arvinger og Kristi medarvinger. Her er ingen forskjel. Alle er lige. (Ef. 4, 1—6). Derfor skal heller ikke den ene ville herske over den anden, men tvertimod foregaa hverandre med ærbødighed ,— kommende ihu at de er himmelens arvinger, — og i ydmyghed agte andre høiere end sig selv. Rom. 12, 10; Fil. 2, 3. (Vistnok maa man i en menighed, for ordens skyld, vælge embedsmænd som har visse rettigheder og pligter, som maa respekteres, men da er det menigheden selv som har givet dem disse rettigheder og pligter).

O hvilken velsignet enighed, hvilket velsignet samarbeide i den menighed hvor medlemmerne kommer disse sandheder ihu.

Sats XI.

I en Guds menighed er kvinder ikke tilladt at tale i menighedens offentlige forsamling. Derfor heller ikke at stemme eller beklæde embeder.

Dette er en sandhed som mange i vor tid ikke vil høre paa. Ja, mange harmes endog over at denne sandhed fremholdes. Men de som ikke vil høre paa denne sandhed, de vil ikke bøie sig for Guds ord. Og de som harmes derover harmes over Guds ords egen lære. Thi Guds ord taler meget klart og bestemt om denne sag, og det paa en saadan maade ,at det fremgaar med al ønskelig klarhed, at dette er en orden som gjaldt ikke blot paa apostlernes tid, men at det er en orden som gjælder til alle tider.

Saaledes læser vi i 1ste Tim. 2, 12—14: „Men kvinden tillader jeg ikke at lære, ikke heller at byde over manden, men at være **i stilhed. Thi Adam blev skabt først, siden Eva, og Adam blev ikke bedragen, men kvinden blev bedragen og faldt i overtrædelse.**" Og 1. Kor. 14, 34. 35: „Tie eders kvinder i menighederne: Thi det er dem ikke tilladt at tale, men at være underdanige, ligesom og loven siger. Men ville de lære noget, da spørge de sine egne mænd hjemme! Thi det er usømmeligt for kvinder at tale i menigheden."

Sats XII.

Da det ikke er noget Guds ord som byder menighederne at slutte sig sammen til samfund, saa er saadanne samfund ikke nogen guddommelig indstiftelse, men dog en god og nyttig ordning.

Meget mere baade kunde og burde siges om disse ting. Men jeg er bange for at dette referat allerede er blit for langt. — Saa er det min hjertens bøn til Gud, at han vil velsigne mit ringe arbeide baade for mig selv og andre. Maatte det bidrage lidt til at Guds ords lære om kirken kunde blive bevaret iblandt os ren og ret. — Ja Gud give, at hver enkelt iblandt os, og de forskjellige menigheder rundt omkring, ikke blot **lærer** ret om kirken, men drager trøst, opmuntring og kraft deraf, saa vi med glæde og fornyet styrke fortsætter gjerningen midt under prøvelser og vanskelige omstændigheder. — Gud hjælpe os ogsaa til altid at **leve** efter det vi lære. Amen.

„Hvor deilig skal Guds kirke staa
Og i hans aasyn ynde faa,
Naar alle hjerter knytted' er
Udi ett sind og én begjær,
At elske ham og blive ved
At vandre frem i kjærlighed!

O søde Gud, O, gid jeg maa, Mit hjerte ved dig dannet faa, At du kan helliges i mig, Til jeg dig ser i himmerig, Hvor hellig, hellig, hellig da Jeg synger med halleluja." Amen. (Synodens Salmebog nr. 318).

CHRISTIAN DAY SCHOOLS.

By Rev. A. J. Torgerson.

"So when they had dined, Jesus saith to Simon Peter, Simon, son of Jonas, lovest thou me more than these? He saith unto him, Yea, Lord; thou knowest that I love thee, He saith unto him, Feed my lambs. He saith to him again the second time, Simon, son of Jonas, lovest thou me? He saith unto him, Yea, Lord; thou knowest that I love thee. He saith unto him, Feed my sheep. He saith unto him the third time, Simon, son of Jonas, lovest thou me? Peter was grieved because he said unto him the third time, lovest thou me? And he said unto him, Lord, thou knowest all things; thou knowest that I love thee. Jesus saith unto him, Feed my sheep." John 21, 15-17.

These words describe a remarkable conversation between Jesus and the apostle Peter, a conversation that necessarily makes a deep impression on the meditative reader.

We note first Christ's question, "Simon, son of Jonas, lovest thou me?" Three times the same question is asked. Once we find these remarkable words: "more than these." "Lovest thou me more than these?" Peter had once boastfully said: "Though all men shall be offended because of thee, yet will I never be offended." Math. 26, 33. Was it for the purpose of reminding Peter of this his selfconfidence that the Lord added these words, "more than these?" As if he would say, Wilt thou yet exalt thyself above others? Hast thou now learned to know thine own weakness?

"Lovest thou me?" This is the simple, plain question that the Lord wants an answer to. A question so easy that a little child can grasp it and answer. And still—how pregnant this question? We may know much, do much, talk much, confess much, suffer much, give much, and on the whole make a pretentious show in our religion, and yet, for want of love be as nothing before God and go down to the pit.

Do you love Christ? This is the great question. Without love your christianity is nothing. Without love we are but sounding brass and tinkling cymbals, dead wax figures. Where love is wanting there is no spiritual life. "Lovest thou me?" says Jesus.

Now note Peters answer. Three times the apostle says, "Thou knowest that I love thee." Once he says, "Thou knowest all things." And note the pathos of these words: "Peter was grieved because he said unto him the third time." Did the Lord purposely inflict this wound? Without doubt. He, the Alwise physician, wanted to open his heartwound, make it bleed for the very purpose of helping him. He wanted to heal and strengthen the life that would willingly sacrifice itself in love's service.

"Thou knowest that I love thee." This humble answer every child of God can an must make his own. A Christian may be weak, unstable, ignorant, and failing in many ways, but with all his infirmities he is, as sure as he is a Christian, sincere and earnest in his love. A Christian may during trials and temptations doubt his own state of grace. Yes, where is the child of God that has never been aflicted with doubt? Where is the Christian that at all times cheerfully could give an affirmative answer to such questions as these, Are you a child of God? Are you in the state of grace? Are you justified? Are you elect? Does not our own personal experience force us to admit that there has been times when our answer would have been, I do not know. But ask such troubled souls the question, Do you love Christ and the brethren? The answer will invariably be, Yes. Many will without doubt add that their love is not as fervent and sincere as it should be, but where is the child of God that will deny that he loves Jesus? Where there is indwelling grace, where the Holy Spirit has kindled the true faith there (conscious) love of Christ will invariably be found. Therefore the apostle of love writes: "We *know* that we have passed from death unto life, because we love the brethren." 1 John 3, 14.

This love will be proportionate to each individual's knowledge and comprehension of the fundamental truths of christianity. That is the more we appreciate Christ's atonement, His payment of our debt to God, His victorious suffering and death for our justification and salvation, the more we shall love Him for having loved us and given Himself for us. Our comprehensive knowledge of Christ's atonement as well as other doctrines may be defective. Our ability to "answer every man that asketh us a reason for the hope that is in us" (1 Peter 3, 15) and defend our faith in argument may be small. But when we once have been impressed by the magnitude of Christ's love, the atonement by His blood and the forgiveness of our sins then we will say with the apostle Peter, "Lord, thou knowest all things, thou knowest that I love thee."

This love will then constrain us to note well Christ's command: "Feed my lambs, Feed my little sheep, Feed my sheep."

Why this thrice repeated charge? this impressive, forcible

command? Without doubt for a purpose. Though we do not doubt the Lord's intention hereby to commission Peter once more to the work of an apostle, He no doubt had also a deeper meaning by this charge. The main purpose was undoubtedly to teach the apostle Peter and all believers that the supreme proof of a true, heartfelt love is not loud talk, nor illustrious works, or impetuous, spasmodic zeal and readiness to draw the sword and fight. No, but steady, patient, faithful work, untiring efforts to do good, to serve Christ's lambs and sheep scattered throughout this sinful world. That is the real secret of Christian greatness. As Jesus says in Math. 20: "Whosoever will be great among you, let him be your servant. Even as the Son of man came not to be ministered unto, but to minister, and to give his life a ransom for many."

This question, "Lovest thou me?" as recorded in the verses read is directed to every Christian congregation. And all congregations that truthfully can answer, "Yes, Lord, thou knowest that we love thee," are charged with the duty to feed Christ's lambs.

Who are the lambs of Christ? Selfevidently the Christian children, such as have by baptism been brought into the fold and have received the right of sonship. For these, His lambs, Christ is very solicitous. He is very much concerned about their care. For this reason He repeatedly commends and praises the act of caring for His lambs. Thus He says: "Whosoever shall receive this child in my name receiveth me." Luke 9, 48. And: "Take heed that ye despise not one of these little ones; for I say unto you, That in heaven their angels do always behold the face of my Father which is in heaven." Math. 18, 10. And who is not familiar with His solemn admonition, not to offend one of these little ones? That it were better for such wicked people if a millstone were hanged about their neck and that they were drowned in the depth of the sea. Math. 18, 6. The Son of God was Himself born as a little child, and has by this act honered and sanctified the state of childhood. And us, His saintly congregation, He has taught, yea, expressly commanded to cherish these children and feed them.

To *feed* Christ's lambs is to care for them, watch, nourish and cherish them. Note here, it is not the bodily care that is urged, but the care, the "feed" that these children must needs have in order to be retained in the fold, Christ's fold. When the little children through baptism are admitted to Christ's fold He places them within the pale of His congregation as its property, its charge, and says to the congregation: Feed them! Care for them! Nourish them with the unadulterated milk of God's Word! Teach them to keep all the things that I have commanded you! This is the duty of the *whole* congregation, the

joint duty of all individual members. Here all have the same responsibility regardless of parenthood.

The practical question then for us to answer is, How can a congregation comply with this command and meet its obligation? What must a congregation do? In searching the Scriptures I find that there are chiefly two things that must be done: pray and teach. We must carry these lambs before the throne of grace in prayer and teach them all things that God has commanded us.

When we can say with the apostle Peter, "Lord thou knowest all things; thou knowest that I love thee," then our relation to Him is of such intimate nature that we dare undertake nothing without first consulting Him. Then God is indispensable to us. In regard to every thing we consult Him in prayer. We say with the apostle: "This is the confidence that we have in him, that, if we ask anything according to his will, he heareth us: And if we know that he hear us, whatsoever we ask, we know that we have the petitions that we desired of him." 1 John 5, 14-15. We know that "the effectual fervent prayer of a righteous man availeth much," that our heavenly Father has so arranged His dispensation and our stewardship that he considers our prayers and gives what we ask. Hence the necessity of carrying these lambs to Jesus in prayer. This fact is also recognized in our "order of service." There the whole congregation is taught to pray: Grant that the little ones who are baptized in Thy name may be brought up in Thy fear." And the sponsors are admonished to remember the child in their prayers before God. In our "barnelærdom" we were taught that this is a special duty of the sponsors, to pray for those, of whose Baptism they are witnesses. This is a matter of great importance indeed. Parents can not be too careful in the seletcion of sponsors for their children. There is a foundation for the saying, that a praying mother's child can not be lost. And if the same child has praying sponsors, belongs to a congregation of praying churchmembers, what a bulwark these prayers will be against the attacks of the spiritual enemies!

Prayer alone, however, be it ever so important, will not suffice. In addition, we must also provide for instruction in the Catechism, in the tenets of christianity. Salomon says: "Train up a child in the way he should go: and when he is old, he will not depart from it." Prov. 22, 6.

That it is the duty of the congregation to do something along this line, is well recognized in our Lutheran congregations. But few seem to have grasped the full import of the duty imposed. When we examine the work done by the great majority of the Norwegian Lutheran congregations for the instruction and education of the children, what do we find? We find that the

major part of the work is left to the state to do through its public schools, and that the congregations only attempt to supplement or fill in with a little instruction in religion. For this purpose many congregations establish and maintain Sunday schools. And I would not dare deny that a *good* Sunday school *can* be of some help in feeding Christ's lambs. In the Sunday schools we lead the little children to Bethlehem, show them the child in the manger and teach them why Jesus lies there as a little child. We teach them the blessed truth that Jesus Christ came to this world in order to save sinners. We lead them to Golgatha, that they may see and behold the lamb of God that carries the sins of the world. Here they are exhorted to praise and glorify the *love* of God, which caused Him to redeem the world by the precious blood of His only begotten Son. And who would dare deny that this seed, sown in the hearts of little children, *can* bear good fruit? Still the best that can be said about the Sunday school is that it is better than nothing. It is indeed very little that a child can learn in a Sunday school. What can you reasonably expect of such an institution? There the children ar assembled *one* hour each Sunday. Of this hour one half at best is employed in class work. Now consider if you employ one half hour each week, (that will be 2 hours per month, 24 hours in one whole year) to teach arithmetic or any one of the secular branches of study, how much will you accomplish? What kind of instruction in the doctrines of christianity can be given in these scattered half hour periods? What sort of a Christian education will the children get in these short periods, where the instruction as a rule is very superficial, given by inexperienced, incompetent teachers, often without any preparation? Oh no—in temporal, worldly matters you would not invest such a meager capital. But here, where spiritual and eternal values are involved, where the object is to learn the greatest of all the sciences, how to live and die a Christian,—here, where we have God's plain command not only to "train up a child," but to teach them to observe *all* things whatsoever He has commanded us in His Word, here we shall lull our conscience to sleep by giving half hour periods of instruction per week. And then consider that these same lambs, that we pretend to "feed" by half hour weekly periods of instruction in Christian doctrine, they spend 5 consecutive days each week in a school where God, His Word and the church is disregarded, at times even despised and mocked. What kind of "feed" and care does such a combination afford the "lambs?" Oh that our Christian congregations could be aroused to a full realization of their great responsibility for the "lambs" entrusted to their care!

We find a number of congregations that admit that the Pub-

lic-school-Sunday-school combination does not accomplish what is required, that it is inadequate, and fails to nourish the spiritual life of Christ's lambs and sustain them on their journey toward the heavenly home. As a remedy for this want they have introduced the summer school, and instruction by the pastor preparatory to confirmation. And it must be admitted that these summer schools are a great help in inculcating historical knowledge, in teaching the children the tenets of christianity. Likewise the pastor can as a rule by faithful and diligent work teach his catechumens so much that they can answer fairly well the questions directed to them on the day of confirmation. But—do we thereby reach the standard and attain our object, to feed Christ's lambs and nourish them? By this method they are not *daily* nourished by the Word of God. Do we not on the contrary make religion and christianity naunseating to our children by administering it in such extreme doses as we do in these summer schools? It is equivalent to giving the congregation all the sermons they should have during the entire year bunched together in one month. When the children are given nothing but Catechism, Biblehistory and Explanation, with some hymn verses and reading by way of diversion, the result is that they get too much for the time being and they are not able to assimilate it all. An abnormal condition arises that might properly be called spiritual dyspepsia. And then this school is conducted during the hot summer days. While their comrades from the public schools are enjoying their vacation our little children shall sit and sweat and twist in their school desks. Under such circumstances do we wonder that they get disgusted not only with the school but also with the subject matter taught? This is so logically self evident that every honest soul, who in the light of God's Word will earnestly consider the command: "feed my lambs," must agree that in this manner we do not do as we are commanded nor can we expect to attain our object.

However, though this seems plain and selfevident, let us go slow in arriving at a definite conclusion. We have considered the duties of the Christian congregation to whom Christ has given the command to feed His lambs. These congregations consist of families, parents and children, and it may help us realize the duties of the congregations, when we ponder the paramount duties of the parents.

We that are parents have indeed been signally blessed by our heavenly Father. "Lo, children are an heritage of the Lord and—his reward," says the Psalmist. "Happy is the man that has his quiver full of them." But along with these precious gifts He has imposed a great and difficult task. The difficulty does not consist in grasping what our duties are, in finding out what we as parents are to do. This our Lord tells us in His

Word, and in such plain, simple and obvious language that there is room for no misunderstanding. Thus He says: "Ye fathers, provoke not your children to wrath, but bring them up in the nurture and admonition of the Lord." Eph. 6, 4: "Bring them up," i. e. nurse them, rear and foster them, bring them up to the age of discretion "in the nurture and admonition of the Lord." Through the days of childhood and youth, from the cradle to manhood and womanhood they are to be reared in the nurture and admonition of the Lord. But the Lord nurtures and admonishes alone through His Word. Or can you point to any other means that He employs? That our children must be brought up is selfevident. Children that are not trained usually grow up such that they later have to be cared for in the reformatories and prisons of the land. That the Word of God is the means, the wherewithall to train them, at all times and at all places is evidenced also in the 6th chapter of Deuteronomy where we read: "And these words, which I command thee this day, shall be in thine heart, and thou shalt teach them diligently unto thy children, and shall talk of them when thou sittest in thine house, and when thou walkest by the way, and when thou liest down, and when thou risest up."

The same is stated in the 78th Psalm, where the necessity of teaching the growing generation and confirming them in the fear of the Lord is impressively urged in these poetic words: "Which we have heard and know, and our fathers have told us. We will not hide them from their children, shewing to the generation to come the praises of the Lord, and his strength, and his wonderful works that he hath done. For he established a testimony in Jacob, and appointed a law in Israel, which he commanded our fathers ,that they should make them known to their children: That the generation to come might know them, even the children which should be born: who should arise and declare them to their children: That they might set their hope in God, and not forget the works of God, but keep his commandments, and might not be as their fathers, a stubborn and rebellious generation; a generation that set not their heart aright, and whose spirit was not stedfast with God." What an earnest admonition to each and every one of us to acquire a thorough knowledge of the sacred records, so that we can adorn them with a pious life and instruct the growing generation in the precious truths of God's Word, that they may know them and set their hope in God, and not forget His works, but keep His commandments. Clearly we are here urged to lead our children to God that they may obey and serve Him.

And the Lord is very much in earnest concerning this. Bear in mind how displeased He was when His disciples rebuked the mothers for bringing their children to Him. "Suffer the little children to come unto me," He said, "and forbid them not."

The disciples were solicitous for Jesus. They saw how He spent His vigor and strength in administering to the wants of adults, and considered it outrageous to burden Him with the little children. But Jesus rebuked them. He made them understand that they were concerned without reason or judgment when they turned little children away from Him. He wants us to bring our children to Him so He can "admonish" them. And how this is to be done Jesus tells us in this statement to His disciples when He adds: "for of such is the kingdom of God." Hence we must bring our children into Christ's kingdom, where He rules.

Now we all know how our children can be admitted to Christ's kingdom. We are all familiar with His command: "Go ye therefore, and teach all nations, baptizing them in the name of the Father, and of the Son, and of the Holy Ghost: Teaching them to observe all things whatsoever I have commanded you." Math. 28, 19. Through baptism our children are brought into union with Christ. Not only externally. Baptism is not only an external sign. No, the union is internal, a real union. Baptism is a "washing of regeneration, and renewing of the Holy Ghost." Our children who are born in sin, flesh born of flesh, children of wrath, are through baptism born again as God's children and joint heirs with Christ. Hence baptism is the means whereby we bring our children to Christ. Mindful of this, Christian parents will hasten the baptism of their children. What a relief it is to know that they are safe in the arms of Jesus.

But is that all that is required? Can we rest easy now and let the children take care of themselves? No, no! After we have carried them to Christ we must strive to keep them there. Of themselves they will not remain with Him. Aside from the many external enemies bent upon robbing them of their faith, they have an evil heart always prone to run away from the heavenly home. Therefore we must detain them and strive to continue the good work so well begun in baptism.

Christ's command is to baptize and teach. Both must be done. These go hand in hand, belong together. And who will dare deny that this is necessary with children above all others? And it is specifically Christian instruction we parents are in duty bound to give our children. Any kind of instruction does not satisfy the demand. There is no lack of instruction in the secular branches and training of the mind in our land. But the fact that our children have a soul is not given due consideration. So also the fact that this temporal life constitutes a comparatively small part of their existence. Willingness to do a great deal and expend a considerable amount in educating our children for this short life here upon earth should comprise a readiness to do ever so much more to train them for the endless eternity.

Indeed, it is not our paramount duty to help our children to attain worldly honor and riches, nor great learning and thorough efficiency in the arts and the sciences, however advantageous and useful such attainments may be. What does it profit our children to be familiar with the history of the world, and to become expert mathematicians, able to compute large values with accuracy—if the history of the life and work of Jesus is unknown to them and they are unable to calculate what follows after this temporal life? When they on life's journey reach the valley of the shadow of death, through which we all *must* pass, when the black specter of fear confronts them, then there is only *one knowledge* that avails, the living knowledge, childlike faith in Jesus Christ. Hence this is the paramount duty of parents: to lead their children to the Lord through baptism and instruction. Our natural love as well as God's earnest command should constrain us to do so.

Now let us note that we are to lead our children to Jesus *while they are little children,* and not wait until they grow older. We find a number of parents that do little or nothing for the Christian education of their children until they send them to the pastor's confirmation class. Then they shall learn it all in a short time. We even find parents—socalled Christian parents —that purposely allow their children to grow up without any specific religious instruction in order that they may be free to choose for themselves what to believe and to do after having reached the age of maturity. But what about their childhood? Who knows how long the children will live? All children do not live to maturity. What if they should die? Can such parents come before God and declare that they have endeavored to lead to Him the children entrusted to their care? It is generally admitted that children should be baptized as soon after birth as possible, and it is just as important that Christian instruction should follow as early as possible, as early as the child *can* be taught any thing. Now consider,—to prepare the child for this temporal life of 50, 60 or 70 years a steady training in school from the age of 6 to 16 is considered insufficient, but to prepare the same child for eternity, for the life that can not be numbered by years very little training is required. Does not sound reason tell us that this is absurd? Christ's command is to teach them to observe *all* that He has commanded us. And that can not be accomplished without diligent application of time and opportunity. Furthermore—children do not only need instruction in the Word of God *while young,* but this instruction and training must be given *during childhood days* if they on the whole shall obtain the true blessing therefrom. There is no other place that the Word of God finds such fruitful ground and bears such good fruit as in the heart of little children. Their hearts are soft and pliable. What they learn is not easily for-

gotten. Many indeed have on their sickbed and deathbed experienced the great blessing *flowing* from the biblical knowledge acquired during childhood days. And these treasures must be gathered while yet young. When we arrive at the age of manhood and womanhood, we must take our appointed place in the ranks and file and enter the battle of life. Then we are to apply in practice the acquired knowledge of God's Word. But how can we apply in practice a knowledge never acquired? During childhood preparation must be made for the entire subsequent lifetime. Hence the importance of the thoroughness and continuity of this Christian instruction, that what they learn be never forgotten, but be increased from day to day, a treasury of guidance and consolation through life's journey.

Have you made an earnest attempt personally to do what the Lord commands every father and mother, to teach your children *all* the parts of the Christian doctrine? If you have you will agree with me, when I state that this is an exceedingly arduous task well nigh impossible of accomplishment in connection with the daily toil of your vocation. It can not be denied that it is the paramount duty of parents to instruct their children, but where are the parents that have *time* to give their children a thorough education? If they have time how many have the necessary qualifications? How many parents are so well grounded in all doctrine and have the necessary gifts to teach, so they are able to teach them *all?* And when they have the time and qualification, how many do as commanded? Is it not the rule that the parents complain, when they are asked to help the children get their lessons for school? It is a fact that we can not get away from that the parents need help to educate their children properly. And for what other purpose do we build and maintain schools? Is it not for the very purpose of assisting parents who have not the necessary time, opportunity or ability to take charge personally of the education of their children? Selfevidently. But then it is just as selfevident, that the school, if it shall be a help for Christian parents, must give the same education that the Word of God requires of the parents. It must be a school with Christian teachers and the Word of God as the guide and perfect rule, where the entire instruction is based upon and permeated by the Word of God. Otherwise the school will be of no help to Christian parents. Thus Dr. Martin Luther says: "Where the Holy Scriptures do not rule there I certainly do not advise any one to send his child. All must be ruined where the Word of God is not constantly exercised. I have a great fear, that the schools are wide portals to hell, when they do not persistently and diligently use the Word of God and impress it upon the young."

Mark these words of Luther. It is now about 400 years since Luther made this statement and many wiseacres have

placed a large question mark here, considering the statement erroneous. But now we find that the best scholars and teachers of our land have, along the thorny path of experience, reached the same conclusion. That the Holy Scriptures do not govern the public schools of our land we all know. It is a fact that our public school system is so planned as to educate without the Word of God as a factor. And this plan has now been in operation through a period of time, long enough to test its effeciency. The result of the training given in these schools is now so apparent that any one qualified to examine and pass judgment in matters of education, can come to a conclusion regarding their efficiency, and decide upon the merits of the instruction as an educational agency. And the leading educators of the land have spoken. They have weighed the system and found it wanting, unable to solve the educational problem.

Prof. James of Harvard University says in a speech, delivered at the Chicago University, that 50 years ago people thought that the schools would save us from crimes and all kinds of evil, but such sanguinary hopes are no longer entertained; the schools rather aggravate the evils instead of remedying them.

Richard Grant White says in a treatise in the North American Review: "The census returns show that crime, immorality and insanity are greater in proportion to population in those communities which have been long under the influence of the public school system, than they are in those which have been without it." In a report to congress Dr. McDonald, a member of the U. S. Bureau of Education, says the same.

The National Educational Association, whose membership includes the best educators of our land, has adopted resolutions containing the most serious accusations against the boys and girls of our public schools. They are accused of harboring disregard for existing authority, laws and order, for the personal rights of others, for old age, given to disobedience to parents, to lying, cheating, cursing, swearing, etc. These are serious charges.

Judge Ben Lindsey of Denver, Col., says: "I am inclined to think that if we tried the morality of children in the public schools in this country by this test, namely: Is the child disobedient, does he swear, does he steal, is he impure in word, thought, and act? the result would be so startling that I have always seriously doubted the wisdom of its discussion, except in a most guarded and careful way."

Prof. J. G. Schurman, president of Cornell University, says: "It (the present) is a generation which has no fear of God before its eyes; it fears no hell; it fears nothing but the criminal court, the penitentiary, and the scaffold. To escape these ugly avengers of civil society is the only catagorical imperative, the

only law with which its Sinai thunders. To get there and not get caught is its Golden Rule. To 'get rich quick', financiers of this age will rob the widow and orphan, and grind the faces of the poor, speculate in trust funds, and purchase immunity by using other people's money to bribe legislators, judges and magistrates. And then we hear the praises of poor boys who have become millionaires! O God, send us men of honor and integrity!"

Thus I could go on quoting "ad nauseam". But only two more quotations. Judge Lindsey, previously quoted, says: "Now, my friends, in closing I want to emphasize this point—that the child is moral just in so far as he is strong—do not forget that; just in so far as his character is developed. Character comes through conscience—do not forget that; and conscience comes through the development of the human heart; and until we reach the heart of the child, until we can teach him to do right because it is right and not because he will get in jail, we are not going to have a morally strong boy."

Prof. Nicholas Murray Butler, professor of Philosophy and Education at Columbia University, says: "Religious training is a necessary factor in education, and must be given the time, the attention, and the serious continued treatment which it deserves. That religious training is not at the present time given a place by the side of the study of science, literature, art or of human institutions is well recognized." And he adds: "The problem is not religion AND education, but religion IN education."

Before proceeding allow me to call your attention to the fact that these men, that I have quoted, are not demagogues or yellow journalists, but men that are honored and respected for their erudition and sound judgement. And the sum and substance of their statements is, that without the educating influence of the Word of God, the problem of education can not be solved. Hence—the same in substance as the quotation from Luther.

The problem then, that we must solve, is how to get religion IN education, so as to really educate, form and develop firmness of character. We are doubtless all agreed, that this can not be done in the public schools of our land. We thank God that the stars and stripes wave over a land, where church and state are separate, where all are granted the liberty and right to serve God according to the dictates of the individual conscience, where the civil law protects our liberties and rights in spiritual as well as in temporal affairs. The state prescribes no religion or belief and forbids none. Once for all the American people has declared, that its legislative bodies: "shall make no law respecting an establishment of religion, or prohibiting the free exercise thereof"—and thus it has built a wall between the church and the state.

As citizens of the state each individual has the same duties and enjoys the same privileges regardless of religious conviction, be he Christian, Jew, Mohammedan, Mormon, or what not. But from this follows with necessity, that the state institutions, all of them, hence also the public schools, must abstain from exercising any specific religious influence, and that state funds must not be used for the support of religious institutions. When the Catholic church through its teachers in the public schools has exercised religious influence in favor of the Catholic church, we Lutherans have protested against this, and justly so. Such acts are in conflict with the fundamental laws of our land and a violation of our civic and religious liberty. So also when this same church has contrived to get possession of state funds for the support of its church schools and institutions, they have violated the constitution and the state and federal laws, an act, which we as loyal citizens MUST protest against and debar them from doing. Separation of church and state necessarily estops the church from asking financial support of the state for any of its institutions, and the state institutions have no right officially to exert any specific religious influence.

Hence—no Christian education in our public schools. No Word of God there. The only means that can change the heart, the only means in the wide, wide world, that has power to form, develop and strengthen the moral Christian character in man, can not be applied there. The one and the only practical, serviceable textbook in morality, in heart-training, character formation, the Bible, is excluded from the public schools. There it does not belong. Its use there is a violation of existing laws. W. T. Harris, former Commissioner of Education in Washington, says correctly: "The necessity of considering the rights of conscience of all citizens alike in the state schools, renders it impossible to bring in religious ceremonial or teach doctrines that are distinctively religious. An undenominational religion is not to be found. Mere deism is opposed to all the creeds of Christendom." That the Bible has been used in the public schools, and is at the present time used in a number of schools, does not prove it right and lawful. The Supreme Court of this state (Wisconsin) has pronounced judgment in a case concerning the use of the Bible in the public schools. The question at issue was whether or not the reading of the Bible in the public schools was sectarian instruction. The Court finds that the reading of the Bible in the schools is instruction, even though no explanation is made by the teacher, that, as the Bible contains many instructive passages and the different sects base their particular doctrine on some of these passages, and as such passages in the Bible can rationally be understood as teaching the doctrines founded thereon, then reading of the Bible is also sectarian instruction;—that, therefore, the use of the Bible as a textbook

in the public schools, and reading thereof in such schools without limitation, has a tendency to inculcate sectarian ideas and falls under that which is forbidden in the constitution and the statutes of the state of Wisconsin.

In this decision there are some very interesting remarks concerning the general question of religious education and the place of the Bible in education. Thus the Court says: "The priceless truths of the Bible are best taught to our youth in the church, the Sabbath and parochial schools, the social religious meetings, and, above all, in the home circle. There those truths may be explained and enforced, the spiritual welfare of the child guarded and protected, and his spiritual nature directed and cultivated in accordance with the dictates of the parental conscience."

The Supreme Court of Wisconsin has in this decision declared, that the state under its present constitution and statutes is not able to solve the educational problem, but that the church with its schools, and the parents, must do this. When the public schools are what they should be according to the school laws, they are "Godless", devoid of all religion, and can not use the Word of God for educational purposes. In a supplementary opinion Judge Orton says: "The schools are called "Godless schools." They are godless, and the educational department of the government is godless, in the same sense that the executive, legislative, and administrative departments are godless. So long as our constitution remains as it is, no one's religion can be taught in our pubilc schools."

To avoid possible misunderstanding, allow me to call your attention to the fact that I have no quarrel with the public schools, that I do not oppose them as a secular institution. It is not in my interest to disparage the public schools nor to discredit our department of public instruction. On the contrary I recognize their importance, and with all their faults they are absolutely necessary under prevailing conditions. All our citizens are not Christians. The majority of the inhabitants of the United States are outside of the pale of the church. Where the conditions are such the state must provide for the instruction of the growing generation, in order to enable them to exercise their political rights somewhat intelligently. As good citizens Christian parents will therefore support the public schools and do all in their power to make them as good as possible. Our public school system is a good civic institution. Many of these schools have attained a high degree of efficiency. They are good for others, but they are not good enough, no, they come far short of being good enough for our children, who above all must be educated for the heavenly citizenship. What does it profit a man if he gain the whole world, but lose his soul? What

real benefit is there in nourishing our children's bodies and developing their mental faculties when the soul is neglected and left to famish?

But where shall we Christian parents seek the necessary help, when we can not along with our fellow citizens turn to the state for aid? Our Lord and Master tells us. He has commanded the Christian congregation to FEED HIS LAMS. Hence we must turn to the larger family, the congregation, the Christian church for help to educate our children.

Granting this, the only question that remains to be answered is: How can the congregation help Christian parents? What must a Christian congregation do in order to feed Christ's lambs? To this question there is to my knowledge but one answer: Establish and maintain Christian day schools. If there is any other way, any other method by which it is possible for a Christian congregation to help the parents to teach their children ALL that Christ has commanded, then we have so far failed to discover it. Here there is only one choice for a Christian congregation, a choice that the experience of centuries has proven to answer to expectations, a plan by which we are enabled to truly educate the children, and this ONE plan is to establish Christian day schools. Christian schools for Christian children must be our motto, if we as genuine Lutherans shall abide by what is written and feed Christ's lambs.

A Christian day school is a school that takes charge of the entire elementary education of a child, a school where christianity and the secular subjects prescribed by the state laws are taught, where the entire plan, discipline and instruction is based upon the Word of God as the guide and perfect rule, hence, where Christian parents really get help in bringing up their children in the nurture and admonition of the Lord.

In such a school the children learn to fear, love and trust the God, who has created them. They learn to know their relation to God, that they are sinners, who can not stand before God by their own righteousness and escape His wrath and punishment. They are taught what God has done for them in order to save them, how He has not spared His only begotten Son, but has given Him as a ransom for all. They learn how to find God in His blessed Word, how they by faith shall grasp Him and salvation through Christ. They are taught how to walk in the fear of the Lord, until He transfers them from this vale of tears to His heavenly mansions. In short, they are led to Christ. And this is done not only now and then, at stated intervals, during the periods of doctrinal instruction, no, the entire instruction is planned so as to lead the lambs to their good shepherd, to Christ. A Christian spirit pervades the whole school. The secular branches are explained in the light of the

Scriptures and, if necessary, corrected. The children are spared from the direct assault upon the Bible comprised in the evolutionary theory and modern reason, taught in the public schools, a theory that is diametrically opposed to the true knowledge of man's past, present and future. They are led to begin and close every day, every undertaking with prayer, in their daily walk, whatever they undertake, step by step, through their entire lifetime always to consider: What does my Lord and Master say about this? Thus the children are educated for Christian life as well as for good citizenship. A good Christian is always a good citizen. Also worldly minded men of erudition admit that those, who lead holy lives in accordance with the Word of God, are the best citizens. So when bigotted legislators attempt to enact laws to hamper the operation of these schools, they actually attempt to cut off their own nose to spite their face. The best interests of the state are served in these Christian schools. But the point of paramount importance is, that in these schools we do what the Lord has commanded us the best we know how. Here Christian parents get the best help that can be had in bringing up their children in the nurture and admonition of the Lord and in teaching them all that the Lord has commanded us.

Now we dare not deny that such an undertaking, to establish and maintain Christian elementary day schools, calls for sacrifices. But when has it ever happened, that a great and noble enterprise has been accomplished with ease, without proportionate sacrifices? We must sacrifice considerable money. Besides our taxes to the public schools the congregation must support its own schools. The public school alone comes cheaper. Certainly it does. But then it *is* cheaper, (in quality). If we want to figure values alone by dollars and cents we had better leave the Christian day school out of consideration. But a Christian has been taught a better way of ascertaining the properties and relations of quantities. In *our* mathematics we compute ETERNAL values, and we know that when we pass through the valley of the shadow of death, we can not take our dollars with us, but our children—they shall with us appear before the judgment seat of Christ. And it is our earnest desire and prayer that on that last fateful day our children with us may stand at the right hand of Christ. Very well—then we will make our dollars serve this purpose by investing them in Christian training for our children.

This money question, however, is not as difficult as it may seem. The congregation that in Christ's name, relying on His promises, establishes a Christian day school will soon experience that the Lord moves the hearts like waterbrooks in His hand, and that the gold and the silver belongs to the Lord.

Have you ever heard the fable about the birds? It is only a fable but it contains an important lesson. It states that when God created the birds, He made them without wings. And they wabbled about—some clumsy, awkward and helpless creatures. Later the Lord came to them with wings and asked them to put them on and carry them. But then the birds grumbled. They thought they had enough to carry as it was without being burdened with the wings. And they wabbled about looking askance at the wings, unwilling to comply with the Lord's request, until He reminded them of how well He had provided for their comfort and happiness, how He had fed them and clothed them and done well by them in every way, and chided them for their distrustful unwillingness to put on what He had made for them. Then the birds bowed their heads in shame and came forward, willingly ready to receive and carry the extra burden. And what was the result? Not that the birds carried the wings, but the wings carried the birds. So also the congregation, that in obedience to God's command assumes the burden of supporting a parochial school, will soon experience that it is the school that sustains the congregation. This is just as natural as it is for the wings to carry the birds. The Word of God does not return void," but accomplishes that which I please," God says. Many of the children who attend the Christian day school must obtain great spiritual blessings from the education given there, and this in turn will strengthen and invigorate the congregation. It is true, the school will not attain its object with all the children enrolled. But that should not annoy us. It is our work to plant and water, it is God that gives the increase. Let us beware of the idea that when the Christian day school enters a congregation the Old Adam departs. No, no—the Old Adam is here to stay, and he will fight hard for his existence. But in this school he is combatted and from day to day drowned and destroyed and subjugated so that he fails to gain dominion over the heart.

Such are the fruits of the Christian day school. And are not these worth making sacrifices for? The majority of parents will readily sacrifice large sums of money to promote the temporal and bodily welfare of their children. They will spend hundreds of dollars for an operation and hospital fees, when necessary, in order to remedy bodily ailments. Our Christian day schools are hospitals, dispensing spiritual care, where the leprosy of the soul is treated by the only unfailing remedy, God's Word. Should we then hesitate to make sacrifices for the spiritual cure of a disease far more loathsome than any bodily ailment? And if we fail to obtain the good results hoped for, we must not weary and grow feint. The results are not all visible. Yonder, on the last day, when the Lord shall bring to light the hidden things, then we shall with joy and thanksgiving SEE

that we have not fed Christ's lambs in vain. Then the real, the genuine fruits of our efforts will become apparent.

It has been stated, that the greatest blessing that a person can ask or desire, is that he may on the last day stand at the right hand of Christ. But there is one desire that is even greater than that, and that is—standing on the right hand of Christ to be able to answer not only, Here I am, but also to add, And the children that thou gavest me.

O let us eagerly sacrifice all that we have, energy, money, in order that this object above all objects may be attained! We can not more fittingly celebrate the 400 aniversary of Dr. Martin Luther's firm biblical stand at Worms than to establish Christian day schools, Bible schools, in all our Lutheran congregations.

Unionisme.

Af pastor M. K. Bleken.

Mit tema er altsaa egentlig unionisme; men for at stille den i det rette lys, at vi kan se klart, at den er syndig, og hvorfor den er synding, og derfor maa være skadelig for sand kristendom og ruinerende for kirken, er det hensigtsmæssig at undersøge, hvad Guds ord siger om enigheden som der skal være blandt de kristne i den ydre synlige kirke, og hvorpaa det rette kristelige broderskab maa grunde sig.

Dette er et meget praktisk spørgsmaal; thi vi formanes til at beflitte os paa at bevare Aandens enhed. Saa siger St. Paulus, Ef. 4, 1—3: „Jeg formaner eder derfor, jeg, den bundne i Herren, at I skulle vandre det kald værdig med hvilket I er kaldte, med al ydmyghed og sagtmodighed, med langmodighed, saa I fordrage hverandre i kjærlighed

og beflitte eder paa at bevare Aandens enhed i fredens baand." At stræbe efter saadan enhed, som her er omtalt og søge at bevare den er en kristenpligt, som vi ikke skal forsømme. Som prester, lærere og menighedslemmer skal vi arbeide for at fremme Aandens enhed; thi vi er Guds medarbeidere paa det tempel som ikke er bygget med hænder, Guds sande kirke paa jorden. Men dette arbeide skal vi ikke gjøre efter vore egne planer, egne methoder eller ved midler, som vi selv har valgt. Gud har tildelt os vort arbeide, de midler, hvorved arbeidet skal gjøres, har han givet os, og han har lovet os sin guddommelige nærværelse, der skal velsigne og fremme arbeidet.

„Og Jesus traadte frem, talte til dem og sagde: Mig er given al magt i himmelen og paa jorden,

gaar derfor hen og gjører alle folk til disciple, idet I døber dem i Faderens og Sønnens og den Helligaands navn

og lærer dem at holde alt det jeg har befalet eder. Og se, jeg er med eder alle dage indtil verdens ende. Amen." Vi vil gjerne gjøre vort arbeide paa en saadan maade at vi kan være forvisset om at vor kjære Frelser er med os. Vi vil gjerne være lydige imod vor mester. Før vi tager et skridt spørger vi: Hvad vil han, at vi skal gjøre ? Hans svar finder vi i hans ord. Naar det har talt, er sagen afgjort. Dette er jo en for rette lutheranere vel kjendt regel; men under pres af tidsaanden glemmes den ofte og blir bare til en tom teori, saa man kan sige som Jesus sagde om farisæerne: De siger det vel, men de gjør det ikke. Det er vel ikke vanskelig at se, at tidens tendens er henimod sammenslutning og kooperation eller samarbeide, og for at faa det til udsletter man ofte forskjellen mellem de forskjellige samfund, og kan man ikke komme til nogen enighed paa anden maade, saa faar alle give lidt efter, saa vil alt blive godt etc. Paa grund af tidsaanden og dens besnærende magt er det sandelig ikke saa let at forblive tro mod Guds ords principer. De som ikke er villige til at følge tidsaanden; men vidner imod den faar høre, at de er ligefrem ugudelige, farisæere, trangsynte og lignende. De siger at slige mennesker hverken vil enighed eller fred. Det siger man om os; men vi vil da begge dele; men vi vil have en saadan enighed og fred som er Gud velbehagelig. Og naar vi vil lære hvad Gud vil, saa spørger vi ham i hans ord. Og efter dette ord siger vi:

I.

Grundlaget for enighed og broderskab blandt kristne er enighed i sandheden aabenbaret i Guds ord, de hellige skrifter.

Denne sandhed skal

a) antages i tro,

b) bekjendes

c) og alt det som strider imod denne sandhed skal forkastes og skyes.

En af de fundamentale principer i vor lutherske kirke er det, at Bibelen er Guds ord og derfor den eneste visse og fuldkomne regel for tro, lære og liv. „Den hele skrift er indblæst af Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettelse, til optugtelse i retfærdighed,

forat det Guds menneske maa være fuldkomment, dygtiggjort til al god gjerning." 2. Tim. 3, 16—17. Her er ingen undtagelser eller reservationer. Intet er unyttig; alt er nyttig. Ingen sandhed er ubetydelig eller ligegyldig. Der er intet sted i den hellige skrift som retfærdiggjør deres standpunkt, som siger, at denne eller hin aabenbarede sandhed er ligegyldig, og at vi kan tro om den, som vi vil, og at enighed i visse aabenbarede lærdomme ikke er nød-

vendig. Jesus siger: „I skal ikke mene at jeg er kommen for at opløse loven og profeterne; jeg er ikke kommen for at opløse, men for at opfylde.

Thi sandelig siger jeg eder: Indtil himmelen og jorden forgaa, skal end ikke en den mindste bogstav eller en tøddel forgaa af loven, førend alt er skeet." Matt. 5, 17. 18.

„Men det er lettere at himmelen og jorden forgaa end at en tøddel af loven bortfalder." Luk. 16, 17.

„Himmelen og jorden skal forgaa, men mine ord skal ingenlunde forgaa." Matt. 24, 35.

Fornuften kan sige — og den siger ogsaa — at en del lærdomme ikke er saa vigtige og at enighed i, hvad man kalder smaating, tødler og bogstaver, er ikke nødvendig, for hvis det skulde være tilfælde, saa kunde ingen enes. Hvem har givet tilladelse til at gjøre slige distinktioner, og drage saadanne slutninger? Det er en frihed, som menneskelig visdom selv har taget. Hvorledes er det gaaet til at saa mange kirkesamfund er faldne fra i den grad, at man neppe ved om de fortjener det kristne navn? Er det ikke fordi de fra først af ikke tog det saa nøie med det, som de synder at kalde smaating? Lidt efter lidt kom man til at se paa de større ting paa samme maade.

Eksempler: Dage og perioder i genesis, søndagsspørgsmaalet, læren om det tusindaarige rige etc.

„For det første bemerker vore, at naar fredsbudet er almindeligt og gyldigt for alle, da er det det kun da, naar freden paa ingen maade fornægter Guds riges karakter, og ikke ofrer nogen af de skatte, som hører til dets væsen, nemlig Guds ære, Kristi samfund, troens integritet, bekjendelsens fasthed, lærens sundhed. Thi ligesom i Guds væsen godhed og sandhed hører sammen, Sal. 57, 4. 61, 8. 85, 11. 86, 15, saa ogsaa i hans rige sandhed og fred, Zak. 8, 19. Først skal vi trakte efter det som er sandt og ærbart, og saa det, som er elskelig, hvad der tales vel om, enhver dyd og alt som priseligt er. Fil. 4, 8. Og saa er ogsaa sandheden al freds og velsignelses rod, følgelig er ogsaa sandhedens ord det eneste, som skal og kan dømme og skille mellem den sande og den falske fred. Dette forkynder Gud os med lydelig stemme allerede i den gamle pagt, idet han erklærer alle dem, som enten i noget stykke bryder hans ord eller tyder det efter sit eget hjerte for at tækkes mennesker for at være falske profeter, overstryger den væg, som folket bygger, med løs kalk, og føier den trusel til, at han vil nedbryde og styrte til jorden det, som de har overstrøget med løs kalk og sige til dem: Væggen er ikke mere ei heller de, som strøg den over. Ez. 13, 10—15. Saaledes er ogsaa i den nye pagt fredens baand betinget af Aandens enhed, Ef. 4, 3, den Aandens enhed, som er skabt af ham, som selv er veien, sandheden og livet. Jesu disciple, som skulde holde fred med hverandre, formanes til at have hos sig det gjennemtrængende og skarpe salt, Mark. 9, 50. Guds ord i evangeliet og bekjendelsen er ret-

teſnoren og prøveſtenen for alle aander, Gal. 1, 8; 1. Joh. 4, 1—3. Men deſto mer maa dets ſkillende kraft ogſaa blive anerkjendt med henſyn til fredens vei, da det er det ſelv, ſom bringer freden, velſignelſen og livet af Kriſti fylde, ſom er det evige uſkabte ord. Derfor, naar nogen vil ſtifte fred uden at ordet, troen, Kriſti lære derved ſtaar faſt, eller man ſlaar ind paa en mægling, hvori ordet ikke først og fremſt ſkal dømme over, hvad der er ſandt og falſk, da ſkal vi heri ſe en forblændelſe og i dybeſte forſtand et djævelens bedrag, idet verdens fyrſte er den egentlige fredsmægler imod Gud og den evige ſandhed; han ſaar den falſke fred, paa det at han kan rive den ſande ud af menneſkenes hjerter. I denne forſtand taler Luther og vor kirke med ham: Det evige livs gode er ſaa ſtort, at intet menneſkehjerte kan fatte det — derfor følger der med det en heftig, haard kamp, og dog kan det let ſke, at man for evig miſter det, nemlig naar man ikke af alle kræfter holder faſt ved det kjære ord — og det er ikke at agte ſaa ringe ſom verden agter det eller en del uforſtandige aander, ſom, idet de er forførte af djævelen, paaſtaar med henſyn til ſakramentet og andre afvigelſer, at man burde ikke ſtride ſaa haardt om en enkelt artikel etc., og derved ſkilles med henſyn til den broderlige kjærlighed og give hverandre til djævelen; men om man farer vild i en ringe ſag, maa man vel vige lidt og lade det paſſere og alligevel beholde den broderlige og kriſtelige endrægtighed eller ſamfund. Nei, kjære ven, ingen fred og enighed for mig, hvorved man miſter Guds ord; thi derved vilde allerede det evige liv og alt være tabt. Her gjælder det ikke at vige eller at give noget efter af henſyn til dig eller noget menneſke; thi for ordet ſkal alt vige, det være fiende eller ven. Thi ordet er ikke givet for en ydre eller verdslig enigheds ſkyld, men for det evige livs ſkyld. Ordet og læren ſkal virke kriſtelig enighed eller ſamfund, hvor disſe er et og det ſamme, der vil vel alt andet følge af ſig ſelv, men hvis ikke, da blir der ingen enighed. Derfor tal ikke til mig om nogen kjærlighed eller noget venſkab, hvorved man vil omſtøde ordet og troen; thi det heder ikke at kjærligheden, men at ordet bringer evigt liv, Guds naade og alle himmelſke ſkatte. Men det vil vi gjerne gjøre, at vi holder fred med dem i det ydre, ſom vi maa gjøre her i dette liv med henſyn til de verdslige ting, ſaaledes ſom vi maa gjøre med hver mand ogſaa med vore argeſte fiender — det maa ſaa være i dette liv i de verdslige ting, derom ſtrides vi ikke; men med henſyn til læren og det kriſtelige ſamfund, da vil vi intet have med at ſkaffe, heller ikke vil vi holde dem for brødre men for fiender, fordi de med vidende holder faſt ved ſin vildfarelſe, og ſtride mod dem i vor aandelige kamp. Derfor er det et djævelſk, bedrageligt og liſtig angreb, naar man foregiver og fordrer, at man ſkal vige noget og overſe en vildfarelſe for enighedens ſkyld, hvorved de ſøger paa en liſtig maade at føre os bort fra ordet. Thi derſom vi ſkulde antage ſaadant og være enig med dem deri, ſaa har han vundet indgang, og ſnart taget en hel alen, naar man er veget en tomme, og

saaledes snart aldeles ødelagt os." Rudelbach R. L. und Union, pp. 437—38.

Det er klart af de bibelsteder vi har anført og af det, som vi har citeret, at det er sandheden, Guds ords sandhed, som maa danne grundlaget for al sand kristelig enighed. Det maa være saa da det er ordet selv som virker al sand enighed.

a) Denne sandhed maa antages i tro.

Joh. 5, 46. 47: „Dersom I troede Moses, da troede I mig; thi han har skrevet om mig.

Men tro I ikke hans skrifter, hvorledes skal I da tro mine ord?"

Luk. 24, 25—27: „Og han sagde til dem: O I daarer og senhjertede til at tro alt det som profeterne har sagt.

Burde ikke Kristus lide dette og indgaa til sin herlighed?

Og han begyndte fra Moses og alle profeterne og udlagde for dem i alle skrifterne det, som var skrevet om ham."

Luk. 16, 31: „Men han sagde til ham: Hører de ikke Moses og profeterne da skal de heller ikke tro, om nogen opstaar fra de døde."

Rom. 10, 8: „Ordet er dig nær i din mund og i dit hjerte. Det er det troesord, som vi prædiker."

Heb. 4, 2: „Thi forjættelsen er forkyndt os, ligesom hine; men ordet som de hørte, hjalp dem ikke, fordi det ikke var forenet med troen i dem som hørte det."

2. Tim. 1, 13: „Hold fast ved den rette form af det sunde ord, som du har hørt af mig, i tro og kjærlighed i Kristus Jesus."

b) Denne sandhed skal bekjendes.

Matt. 10, 32: „Derfor, hver den som vil bekjende mig for menneskene, ham vil ogsaa jeg bekjende for min Fader, som er i himlene."

Luk. 12, 8: „Men jeg siger eder: Hver den som bekjender mig for menneskene ham vil ogsaa menneskens søn bekjende for Guds engle."

Acta 1, 8: „Men I skal annamme den Helligaands kraft, som skal komme over eder og I skal være mine vidner baade i Jerusalem og i hele Judæa og Samaria og indtil jordens ende."

1. Pet. 2, 9: „Men I er en udvalgt slægt, et kongeligt præsteskab, et helligt folk, et folk til eiendom, forat I skal forkynde hans dyder, som kaldte eder fra mørket til sit underfulde lys."

Det er klart, at Gud vil at vi skal bekjende sandheden, da han har befalet det i tydelige ord. Vil vi være lydige mod vor Gud, da maa vi bekjende. Det skylder vi Gud. Kjærligheden til ham kræver det ifølge det første bud.

Men vi skylder ogsaa vor næste at bekjende. Hvorfor prædikes Guds ord? Er det ikke for at menneskene skal blive helligede i

sandheden? at sandheden skal frigjøre? Er det ikke for at menneskene skal lære at kjende den eneste sande Gud og Jesus Kristus, som han har sendt? 1. Pet. 3, 15: „Men værer altid færdige til at forsvare eder med sagtmodighed og ærefrygt for enhver, som begjærer regnskab af eder om det haab, som er i eder."

Acta 20, 26. 27: „Derfor vidner jeg for eder paa denne dag, at jeg er ren for alles blod. Thi jeg har ikke undladt at forkynde eder alt Guds raad." Det er altsaa ogsaa vor kristenpligt ligeoverfor vor næste at bekjende. Er vi selv helligede i sandheden, saa vil vi ogsaa, at vor næste skal blive delagtig i det samme gode og blive helliget i den samme sandhed.

c) Vor bekjendelse skal være klar og grei.

Den svigefulde bevæger sig i tvetydigheder, siger et ordsprog, og det er saa sandt som det er sagt. Man kan bare tage for sig nogen af de teologiske værker fra den senere tid, saa vil man se det stadfæstet. Man mærker det ogsaa ofte i prædikener. Der bruges saa almindelige udtryk, at man aldeles ikke skal kunne høre af prædikenen, hvad slags kirke man sidder i. Hvem af os har ikke hørt, at man har kaldt en klar og grei lærepræditen tør, medens man har kaldt en prædiken hvis væsentlige egenskab har været en hel del ord og oratoriske fraser, aandfuld og interessant. Bekjendelsen fra prædikestolen burde være skriftmæssig klar og tydelig, selv om nogen skulde finde paa at sige, at den er tør. Det samme burde være tilfælde med al bekjendelse, saa folk kan forstaa, hvad man mener med det man siger.

Sammenlign Johannes den døbers bekjendelse, Joh. 1, 19—23: „Og dette er Johannes's vidnesbyrd, da jøderne sendte præster og leviter fra Jerusalem, forat de skulde spørge ham: Hvem er du?

Og han bekjendte og nægtede ikke og bekjendte: Jeg er ikke Kristus. Og de spurgte ham: Hvad da ? Er du Elias? Og han sagde: Jeg er ikke. Er du profeten? Og han svarede: Nei.

Og de sagde til ham: Hvem er du? — forat vi kan give dem svar, som har udsendt os. Hvad siger du om dig selv?

Han sagde: Jeg er hans røst, som raaber i ørkenen: Gjører Herrens vei lige — som profeten Esaias har sagt." Der var ingen tvil om, hvad denne bekjendelse betydde.

Peters bekjendelse, Matt. 16, 16: „Da svarede Simon Peter og sagde: Du er Kristus den levende Guds søn." Det var en grei bekjendelse. Vore bekjendelsesskrifter er ogsaa tydelige nok og de burde læses flittig.

Vor bekjendelse burde ogsaa være frygtløs.

2. Tim. 1, 7. 8: „Thi Gud har ikke givet os frygtsomheds aand, men krafts og kjærligheds og sindigheds aand.

Skam dig derfor ikke ved vor Herres vidnesbyrd eller ved mig, hans bundne, men lid ondt med evangeliet ved Guds kraft."

Rom. 1, 16: „Thi jeg skammer mig ikke ved Kristi evangelium; thi det er en Guds kraft til saliggjørelse for hver den som tror, baade for jøde først og for græker."

Mark. 8, 38: „Thi hvo der skammer sig ved mig og mine ord blandt denne utro og syndige slægt, ved ham skal ogsaa Menneskens søn skamme sig, naar han kommer i sin Faders herlighed med de hellige engle." Se ogsaa Peters og Johannes's vidnesbyrd for raadet, Acta 4, 18—20: „Men Peter og Johannes svarede og sagde til dem: Dømmer om det er ret for Gud at lyde eder mere end Gud;

thi vi kan ikke andet end tale det, vi har seet og hørt."

d) Alt det, som strider imod sandheden, maa forkastes og skyes.

Vi skal bære vidnesbyrd om sandheden og bekjende den; men vi maa ogsaa advare imod alle vildfarelser og holde os fra dem; thi det er ogsaa Guds befaling.

Matt. 7, 15: „Men vogter eder for de falske profeter, som kommer til eder i faareklæder, men er indvortes glubende ulve."

1. Joh. 4, 1: „I elskelige. Tror ikke enhver aand, men prøver aanderne, om de er af Gud. Thi mange falske profeter er udgangne i verden." Sml. 2. Pet. 2, 1—3.

Rom. 16, 17: „Men jeg formaner eder, brødre, at I give agt paa dem, som volde splid og forargelser tvertimod den lærdom, som I har lært og viger bort fra dem."

1. Tim. 6, 3—5: „Dersom nogen lærer anderledes og ikke holder sig til vor Herres Jesu Kristi sunde ord og til den lære, som fører til gudfrygtighed er han opblæst, skjønt han intet ved, men er syg for stridsspørgsmaal og ordkrig, hvoraf der kommer avind, trætte, bespottelse, ond mistanke og kjævlerier blandt mennesker, som er fordærvede i sindet og berøvede sandheden, som mener, at gudsfrygt er et middel til vinding. Hold dig fra saadanne."

Se vore bekjendelsesskrifter, hvor først den rette lære er fremsat i tydelige ord, og saa forkastes ligesaa bestemt den modsatte falske lære. Det er i overensstemmelse med skriften at gjøre det saa; men der er vel intet, som er mere usmagelig og til forargelse for nutidens mennesker end dette. De er villige til at tilstemme omtrent, hvad det skal være; men naar det er spørgsmaal om at forkaste, da steiler de. Deres stilling er omtrent denne: Jeg vil anerkjende dig, som en broder i troen, dersom du vil anerkjende mig.

De som er enige i de principer, som vi nu har fremsat er ett i Aanden efter Guds ord; de bør arbeide sammen i enighed og broderlig kjærlighed og beflitte sig paa at bevare saadan Aandens enhed i fredens baand, Ef. 4, 3. For dem er det mulig at gjøre det, kun om dem kan det i sandhed siges: „Se, hvor godt og liflig det er at brødre ogsaa bo sammen." Sal. 133, 1.

II.

Men hvorledes skal vi kunne vide om et kirkesamfund eller en menighed har disse principer? Det kan vi se

1. Af deres offentlige bekjendelse.
2. Af deres praksis, deres gjerninger.

Dersom vi skal kunne anerkjende en menighed eller et samfund for at være rettroende lutherst — og det er jo derom det her er tale — da maa vi undersøge om de antager Guds ord som den eneste ufeilbare regel for tro, lære og liv, og at de lutherske bekjendelser antages uforbeholdent. Er det tilfældet, saa er alt godt og vel saalangt; men det kan endda være, at vi ikke kan anerkjende dem; vi maa ogsaa se, hvorledes den offentlige bekjendelse efterleves. Vis mig din tro af dine gjerninger, staar der. Saa maa vi ogsaa sige: Vis mig, at du mener det alvorlig med din bekjendelse ved, at du gjennemfører den i livet.

Dersom der i et kirkesamfunds officielle organer fremkommer ting som strider baade mod skriften og bekjendelsen, og det ikke rettes paa, eller samfundets lærere og præster fører lærdomme, som strider mod samfundets offentlige bekjendelse, uden at man søger at rette paa det, da maa vi sige: „Tager eder fremforalt i vare for farisæernes surdeig, som er hykleri." Vel er det saa, at i et stort hus er der ikke alene kar af guld og sølv, men ogsaa af træ og ler, og nogle til ære, andre til vanære; men gjøres der intet forsøg paa at rette paa det som er galt, saa man holder sig selv ren, saa kan man ikke anerkjende dem, hvor rigtig deres bekjendelse ellers er.

III.

Unionisme.

Hvis vi er enige om det som har været sagt — hvis det er sandt ifølge Guds ord og den lutherske kirkes grundsætninger, da burde det ikke være vanskelig at se og erkjende, at al slags unionisme er synd og kan kun have skadelige følger for kirken.

a) Hvad er unionisme?

Unionisme kalder vi det at menigheder, samfund eller enkeltpersoner, som ikke er enige i tro og bekjendelse gaar sammen til gudstjeneste og kirkeligt samarbeide. Den forskjel som der er blir altsaa derved ignoreret, og sat ud af betragtning.

Anmærkning: Samarbeide i rent ydre, verdslige ting er ikke unionisme; men der er fare for, at det kan lede til det, og derfor kræves der i slige tilfælder stor forsigtighed.

b) Forskjellige slags unionisme.

1. Den grove unionisme.

a) I de hemmelige selskaber.

De hemmelige selskaber har sin egen religion. Det indrømmes

saa vi behøver ikke at tage tid til at bevise det. Den religion er saaledes beskaffen, at jøder, muhammedanere, tyrker og kristne kan mødes paa en fælles basis og danne et broderskab i religiøs henseende. De deltager alle i de fælles bønner, som man altsaa mener er rettet til et høieste væsen ifølge det vers,

„En gud vi alle broderlig dyrker
vi kristne, hedninger, jøder og tyrker."

Hvem er det som maa give efter, naar denne logereligion er sammenflikket? Det er naturligvis den, som kalder sig en kristen. Han maa taale at Frelserens navn udelades for ikke at støde jøden og andre fornægtere af Jesu navn. Sandheden maa altsaa vige. Er det mulig at denne ene og samme person kan have to slags religion, en naar han er i sin egen kirke og i sit eget hus og en ganske anden, naar han er i logen? Der kan ikke være tvil om, hvad slags svar vi maa give paa det spørgsmaal. Der er ingen Kristus i deres religion. Der er ikke rum for eller brug for nogen frelser. Hvis den kristne skulde insistere paa at han blev taget med og æret, da vilde ikke jøden være med, saa blir Kristus udelukket og fornægtet. Hvad skal vi sige om de kristne og de præster, som er med paa saadant og er trosbrødre med jøder, unitarer og muhammedanere, og hvad skal vi sige om kirkesamfund, som taaler, at deres præster slutter sig til logen? Det er en ligefrem fornægtelse af Kristus og har faaet sin dom af Frelserens egen mund: „Men hvosomhelst der vil fornægte mig for menneskene, ham vil ogsaa jeg fornægte for min Fader," Matt. 10, 33. Det er aldeles ufattelig, hvorledes en kristen kan slutte sig til og vedblive at staa i en loge. Hvad den religiøse side af logen angaar, da er der ingen væsentlig forskjel mellem dem.

b) Samarbeide mellem lutheranere og reformerte.

Læreforskjellen mellem lutheranere og reformerte er aabenbar. Der er forskjel i læren om Kristi person, om sakramenterne etc., og dog har der fra Luthers tid af været gjort forsøg paa enten at forene de to modsatte bekjendelser eller faa samarbeide istand. Saalænge Luther levede strandet alle disse forsøg paa hans standhaftighed i bekjendelsen. Alle saadanne forslag affærdigede han med de ord: „I har en anden aand end vi." Senerehen ved vi, at disse unionistiske forsøg havde mere held med sig og kulminerte i den preussiske union. I den moderne tid har den reformerte surdeig gjennemtrængt den lutherske kirke i flere lande, saaledes i Norge, i mindre grad i Sverige. Her i landet kan vi pege paa den lutherske kirkes historie i østen. I flere saakaldte lutherske synoder har samarbeide med de reformerte været og er fremdeles almindelig. Et forsøg af nyere dato, som blev foreslaaet af The National Lutheran Council, var samarbeide mellem lutheranere og reformerte i de saakaldte Industrial Centres. Planen var at man efter behovet skulde ansætte en eller flere præster i disse centre, „and they were given to under-

ſtand that they did not repreſent only one church, but all churches." Hvorledes de kunde gjøre det er for mig en gaade. Guds ord ſiger: „Men jeg formaner eder brødre, ved vor Herres Jeſu Kriſti navn, at I alle ſkal tale det ſamme, og at der ikke ſkal være ſplid iblandt eder, men at I ſkal være faſt forenede i det ſamme ſind og i den ſamme mening." 1. Kor. 1, 10.

c) „Chaplain Service" i kongreſſen, legislaturer, ved graduating exerciſes of public ſchools etc., er ogſaa en ſlags unionisme og man burde ikke tage del i dem.

2. Den finere form af unionisme.

Denne er ikke altid ſaa fin heller, men vi inddeler den ſlig for behandlingens ſkyld. Den lutherſke kirke i verden udgjør ikke en enhed. Der er overmaade ſtor forſkjel. I en del ſamfund taales lærdomme, ſom er ſtik imod Guds ord og den lutherſke kirkes bekjendelſe. Og der gjøres intet alvorlig forſøg paa at udrenſe den gamle ſurdeig. Den, ſom vil være tro mod ſkriften og bekjendelſen, kan naturligvis ikke ſlutte ſig ſammen med ſaadanne, men maa tvertimod vidne mod dem. Det kan ikke være tvil om at tendenſen i vor tid er henimod ſammenſlutning eller forening. Der fremføres ſaa mange fornuftige argumenter for, at det bør ſke. Men for at faa det til blir det ofte nødvendig at indgaa kompromiſer og ſaa kommer forening iſtand paa ſandhedens bekoſtning, og det er imod Guds ord. Naar har man hørt, at nogen for eksempel i vor norſk lutherſke kirke har erkjendt, at de har taget feil i læren, og at de nu er kommet til en bedre overbevisning? Ingen. Derfor kan vi ikke dømme anderledes, end at det ſamfund ſom blev ſtiftet iblandt os norſke i 1917 er et unioniſtiſk ſamfund, da de ſamfund ſom ſluttet ſig ſammen vidner med ſtor beſtemthed hver for ſig at de lærer nu, ſom de altid har lært; men da er de jo ikke forenet i det ſamme ſind og den ſamme mening, ſaaledes ſom ſkriften kræver, men i forſkjellig ſind og forſkjellig mening. Der har været ſagt ſaa meget om det, at det viſt ikke er nødvendig at ſige noget mere om den ſag her. Lad rette vedkommende ſvare os paa det ſpørgsmaal ſom vi har rettet til dem mangfoldige gange, uden at vi til denne dag har faaet noget ſvar paa det: Hvorledes er det gaaet til at de er blevet fuldt ud enige i læren, naar alle parter lærer nu akkurat ſom før og har ikke forandret ſin mening i noget punkt?

Efter at de norſke ſamfund blev forenet, ſkede en anden ſammenſluting i øſten og „The United Lutheran Church" blev dannet ved ſammenſlutning af The General Synod, The General Council and The General Synod South. Hvad man ellers kan ſige om konſtitutionen og lærebaſis for denne ſammenſlutning, ſaa er det faktum, at der drives ſamarbeide med reformerte, at mange af deres præſter og fremſtaaende mænd er frimurere, og da kan vi ſe hvad ſlags ſamfund det er.

Den ſidſte og efter planen den meſt ſtorartede kombination blandt lutheranere er „The National Lutheran Council." Det blev orga-

niſeret i Chicago, Ill., 11te mars 1919 af repræſentanter fra 8 lutherſke ſynoder. Fra førſt af var det meningen, at denne ſammenſlutning kun ſkulde befatte ſig med ſaakaldte „externals“ ſærlig i hjælpearbeidet i Europa. Imidlertid har de ogſaa befattet ſig med rent kirkelige ſager; derfor har da ogſaa Iowa Synoden ſkildt ſig fra igjen, netop fordi de praktiſerte unionisme — ſamarbeide paa det kirkelige gebet, uden at der var enighed i tro og lære.

IV.

Hvem er det egentlig, ſom kan faa iſtand ſand kirkelig enighed og forening? Det er den Helligaand, ikke menneſker.

„Han forſamler kriſtenheden
I én tro ett haab herneden.“

Det gjør han ved Guds ord, ved ſandheden. En ſlags ſamling kan vel menneſker ved egen klogſkab faa iſtand, men ingen enighed i aand og ſandhed.

V.

Hvad er der vundet for ſand kriſtendom og ſand lutheredom ved alle diſſe ſtore kombinationer? Intet, men meget er tabt. Mange er blevet mere ligegyldige baade i lære og i praksis. Det er naturlig, at det maa gaa ſaa; thi det ſom ſkiller maa man ikke røre ved. Der maa for alting være fred. Men de ſom hylder vildfarende meninger tier ikke ſtille; de ved nok at finde udvei til at udbrede ſine meninger. Det er de ſom holder ved eller forſøger at holde ved den rette lære, ſom maa tie ſtille for ikke at forſtyrre freden i Israel. Logevæſenet har grebet om ſig mere end før; ſværmeri og ſekterisme breder ſig mere og mere.

VI.

Hvorledes unionismen øver indflydelſe paa kirkens ſtyrelſe. Det kan maaſke indvendes, at det ikke har ſaa ſtor betydning, hvad ſlags ſtyrelſe et kirkeſamfund har; men vore fædre ſaa ikke paa det paa den maade. De anſaa det for at være en overmaade vigtig ſag for os her under vore frikirkelige forholde, at faa iſtand et ſamfund, ſtyret efter de rette frikirkelige principer. De søgte at danne et ſamfund af menigheder, der var ſig baade ſine rettigheder ſaavelſom ſine forpligtelſer bevidſt. Det kan man let ſe ved at gjennemlæſe de gamle ſynodalberetninger. Vi havde for eksempel en paragraf i Synodens konſtitution, ſom ſiger, at ligeoverfor de enkelte menigheder er ſynodemøderne kun raadgivende forſamlinger; men nu fortæller man os, at det er „en meningsløs misbrug af ſproget“ og det ſiges fortvæk uden modſigelſe, at de ſtore kirkemøder er lovgivende.

Og det er menighederne enfoldige nok til at gaa med paa. Og saa er man kommet ind paa den tanke, at et kirkesamfund er ligesaa meget en guddommelig ordning som en stedsmenighed.

Naar apostelen siger: „Beflitter eder paa at bevare Aandens enhed i fredens baand," Ef. 4, 3, saa har han sagt, hvad det er, som skal og vil holde de kristne sammen i fredens baand — det er Aandens enhed. Hvor saadan aandens enhed er tilstede, vil spørgsmaalet om kirkeregimentet ikke volde nogen vanskelighed. Det volder ikke stort besvær at holde dem sammen, som staar faste i en aand og strider af en sjæl for evangeliets tro, Fil. 1, 27. Men hvorledes man skal holde sammen dem, som har forskjellig sind og forskjellig mening, det er ingen let sag. Aandens enhed kan ikke gjøre det, for den eksisterer ikke, noget andet maa sættes i stedet. Og hvad skulde det være? Et fast centraliseret styre med stor myndighed lagt i nogen faas hænder, og det er fordærvelig for kirken. Fra hvilken side vi end betragter unionismen er den forkastelig, da den strider mod Guds ord og derfor synding, en fare for sand kristendom og bringer en fordærvelig praksis ind i kirken, som med tiden vil aldeles ødelægge den.

VII.

Men nu er det sikkerlig ikke nok at vi ved, hvad der er ret, vi maa ogsaa gjøre det rette; det er ikke nok at vi ved hvad der er urigtig, vi maa ogsaa afholde os fra det. Vor stilling er klar, om det end ikke er saa let at hævde den, vi vil staa fast paa vort gamle kirkesamfunds, Den norske synodes standpunkt i lære og praksis, og vi vil ikke slutte os til noget samfund, hvor dette standpunkt ikke er klart og greit hævdet. Det er vel sandt, at vi ikke er saa mange; men Guds ord har ikke krævet, at vi skal være mange; men det har krævet, at vi skal være tro. Det er alt. Her har vi vor opgave.

Det er overmaade vigtig at give folk oplysning om det, som foregaar i kirken, ikke bare blandt os selv, men om det som foregaar i den hele verden; thi dersom man vil undersøge sagen lidt, saa vil man se, at de aandsstrømninger, som vi mærker hos os, blandt vort eget folk, er de samme, som virker i andre samfund og i andre land. Vi trænger et kirkelig oplysningsarbeide.

Fremdeles trænger vi, at lægge os selv og andre paa hjerte vort personlige ansvar, og at vi ikke kan fralægge os det og lægge det paa andre. Menneskedyrkelse og autoritetstro maa vi vogte os for.

Endelig trænger vi at bede om Aandens naade til at være villige til at ofre os selv og det vi har i vor tjeneste og ikke at søge vort gode i denne verden. Her arbeide, hisset hvile; her strid, hisset fred; her opofrelse og forsagelse, hisset faar vi mangfoldig igjen af naade.

Kirketugt eller den broderlige formaning.

(Referent, pastor C. A. Moldstad.)

Det er ikke tanken her at give et udtømmende referat over kirketugt, men kun at lede vor opmerksomhed hen paa denne vigtige gren af vort menighedsarbeide, saa at vi kan faa lyst til at studere Guds bud nøiere og prøve os selv derefter.

Det er vor Herre og Frelser, Jesus Kristus, selv, som har givet os befaling angaaende kirketugt. Naar brugen af kirketugt blir gammeldags og sjelden eller aldrig udnyttes, saa er det derfor et tegn paa mangel paa erkjendelse eller lunkenhed i tro og kjærlighed.

Men nu er det vel saa, at de fleste blandt os har aldrig havt noget med kirketugt at bestille. Er da vore menigheder og menighedslemmer saa hellige og fri for al synd, som kræver broderlig formaning og kirketugt? Er vi saa meget bedre end de apostoliske menigheder, at vi ikke trænger Kristi forordning? Nei, ganske vist ikke! Vi trænger den broderlige formaning eller kirketugt i vor tid mere end nogensinde, thi vi lever i en slapheds tid baade med hensyn til lære og liv.

Hvad er kirketugt? Det er i kjærlighed at formane og irettesætte et menighedslem, som har begaaet en aabenbar synd, og at tilgive, dersom han gjør bod, eller at udstøde en saadan af menigheden, dersom vedkommende efter gjentagende formaninger nægter at gjøre bod. Men Jesus har ogsaa meget nøie bestemt fremgangsmaaden i denne proces, og det er af største vigtighed at lægge nøie merke til hvert trin.

I **Mattæus 18, 15—17** læser vi: „Men om din broder synder mod dig, saa gak hen og irettesæt ham mellem dig og ham alene! Hører han dig, da har du vundet din broder. Men hører han ikke, da tag endnu en eller to med dig, forat enhver sag maa blive stadfæstet efter to eller tre vidners udsagn! Men hører han dem ikke, da sig menigheden det! Men hører han heller ikke menigheden, da skal han være for dig som en hedning og en tolder." „Din broder" er her ingen anden end din troes broder — et kommunicerende medlem i samme stedsmenighed, som du er i. Det er altsaa overfor en saadan mand eller kvinde at du skal øve kirketugt. Du kan nok ogsaa have grund til at formane og irettesætte andre som synder, men ikke at øve kirketugt eller din broderlige formaning; det kan og skal du gjøre kun overfor et medlem af din menighed.

„Synder mod dig," staar der. Al aabenbar synd inden menigheden er ogsaa synd mod dig. Og den, som det først blir aabenbart for eller som staar vedkommende nærmest, er da ogsaa pligtig at tale til vedkommende. Man skal ikke tænke som saa: det er præstens pligt og forretning. Maaske præsten ikke ved noget om det. Nei, **du** skal gaa til din broder og irettesætte ham i enrum, privat, i al kjærlighed og med alvor. „Hører han dig da har du vundet din

broder." Da skal du ogsaa afløse ham og foreholde ham Guds store naade til trøst og frelse. Du bør ogsaa bede med ham om at han ikke atter maa falde i fristelse. For en, som saaledes gjør bod stanser irettesættelsen her og du skal omgaaes det medlem som en broder eller søster i Herren.

„Men hører han ikke, da tag endnu en eller to med dig". En eller to — ikke flere. Saa hensynsfuldt og ømt vil Jesus at vi skal behandle den feilende broder eller søster. Vi skal tale om det til saa faa som mulig. Men fordi han ikke vil høre dig maa du nu tage en eller to med dig. Du bør være forsigtig i valget af dem, som du tager med dig. De bør være alvorlige, erfarne og hensynsfulde. Det kan ofte være bedst ikke at tage presten med — dog kan man raadføre sig med ham om nødvendig, men ikke for at skadre. Hører han denne gang og gjør bod, saa har alle at tilgive ham og forkynde for ham Guds naade og forladelse og anse ham som en broder.

„Men hører han dem ikke, da sig menigheden det." Menigheden er her de stemmeberettigede eller en repræsentation, som de stemmeberettigede har valgt til at høre denne sag. Hvor det er mulig, bør det behandles af alle de stemmeberettigede. Nægter vedkommende at møde frem har han tabt sin sag. Møder han frem og nægter at gjøre bod, da skal han være for dig som en hedning og en tolder.

Slige, som har syndet for alles øine eller hvis synd fra begyndelsen var aabenbar for alle, bør til sine tider formanes og irettesættes for alles øine, saaledes som Paulus skriver til Timoteus 5, 20: „Irettesæt dem, som synde, for alles aasyn, forat ogsaa de øvrige kunne have frygt!" Men der kan ogsaa være tilfælder, endog hvor synden er bekjendt for alle, at broderkjærligheden byder at formane privat først, og at man saaledes kan gjøre mere end straks for alles øine at irettesætte. Det kommer alt an paa de enkelte omstændigheder.

At erklære et medlem for at være en hedning og en tolder og udstøde ham af menigheden og „overgive ham til satan" er en alvorlig handling. Derfor maa man være overbevist om, at vedkommende har syndet og i ubodfærdighed fremtruet deri. Man maa ogsaa være enstemmig, thi ellers splittes menigheden. Alle bør anse det for sin pligt at formane og irettesætte. Men viser det sig, at nogle af kjødelige grunde sætter sig imod, da bør disse først irettesættes og om nødvendig udstødes førend den endelige afgjørelse fattes.

Maalet er dog ikke at udstøde saa mange som mulig og blive kvit dem, men maalet er at irettesætte og frelse enhver broder eller søster som synder. Derfor skal man gaa varsomt frem, og i taalmodighed og kjærlighed foreholde dem Guds ord. Man maa ogsaa tage i betragtning den hele menigheds aandelige tilstand og erkjendelse. I enhver ærlig sag staar Gud bagom og styrer alt til gode for sin menighed. Vi skal vogte os for skadder — mistanke — egen-

retfærdighed — hovmod — hevn og herskesyge. Vi synder alle daglig, thi vi bærer paa den gamle Adam i vort syndige kjød. Den bedste kristen synder i skrøbelighed mod sin vilje og beder: „Gud vær mig synder naadig." Han bekjender med salmisten: „Hvo mærker, hvor ofte han feiler? Forlad mig mine lønlige brøst!"

Det kan derfor ikke være Herrens mening at vi skal bringe slige skrøbelighedssynder frem for kirketugt. Dersom det var meningen, vilde Guds menighed ikke faa andet at udrette end at høre slige sager. Det maa derfor være ondskabs synder eller synder, som vækker forargelse og som kan blive til vedkommendes eller andres evige fortabelse, samt paaføre menigheden skam og ondt rygte, som menes med dette: „om din broder synder mod dig."

Den synd, som først og fremst maa komme i betragtning er falsk lære eller bekjendelse, thi deraf flyder al synd i livet. Og her er det ikke bare presten som skal irettesættes for saadan synd, skjønt han vækker den største forargelse, om han synder i dette stykke, men enhver i menigheden, som aflægger en falsk bekjendelse i lære og tro bør irettesættes.

Er det kun mangel paa erkjendelse, som er aarsagen, saa vil det snart ordne sig. Men er vedkommende med fuldt vidende og vilje rodfæstet i sin vildfarelse, saa blir det en vanskelig sag. Dog skal man ikke derfor lade det gaa hen, men saa meget mere gaa ivei med irettesættelsen.

Vi kan ikke her gaa ind i alle enkeltheder og opregne de forskjellige synder, men er du overbevidst i dit hjerte om, at en broder eller søster har begaaet en bestemt synd mod et af budene, som er til forargelse, da bør du ogsaa gaa til vedkommende og paa ret maade finde ud, hvordan det forholder sig, saa vil du snart finde ud om det hører ind under den bestemte broderlige formaning eller kirketugt.

Dog kan det være til nytte at nævne synd mod det første og tredie bud, som ofte begaaes, men ikke saa ofte behandles paa denne maade. Dersom et menighedslem træder ind i en loge, hvis ritual eller ceremonier direkte eller indirekte fornægter den treenige Gud, da synder det menighedslem mod det første bud. Det kan hænde at vedkommende har gjort det paa grund af mangel paa erkjendelse, men under alle omstændigheder er det en handling som er af en saadan karakter, at den bør irettesættes. Men for at gjøre det, maa du først forstaa det syndige i denne handling og have de fornødne kundskaber til at overbevise og irettesætte den feilende broder eller søster.

Dernæst, dersom et medlem viser foragt for brugen af naademidlerne, Guds ord og sakramenterne, og fortsætter i denne synd, da synder det medlem mod det tredie bud. En saadan bør irettesættes og hellere afskjæres end at vedblive at staa som en tør kvist paa et grønt træ.

Enhver menighed vil have større velsignelse og blive til større

velsignelse ved at efterkomme Herrens bud og befaling angaaende kirketugt istedenfor at tænke som saa: Vi maa vogte os for at blive uvenner med denne og hin, som har mange penge eller har stor indflydelse, eller paa den anden side kvie sig for, at en kjær ven eller slægtning skulde komme i unaade og kanske blive udstødt og gjort til skamme.

Lad os vogte os for at følge vore følelser og vort kjøds lyster og begjærligheder istedenfor i al ydmyghed at bøie os for Guds bud og befalinger. Gud give os alle tro og kjærlighed til at stride troens gode strid ogsaa i læren om kirketugt.

Den norske synode udgav i gamle dage et ypperlig skrift om dette spørgsmaal, skrevet af H. C. Schwan, som vist endnu kan faaes i vor boghandel til meget billig pris. Kjøb den og studer den sammen med Guds ord.

Delagtighed i fremmede synder.

Af pastor P. A. Widvey.

Det er et — for kjød og blod — lidet lysteligt budskab, som jeg har faaet i opdrag at overbringe nærværende synodemøde, idet jeg er paalagt at referere over **„delagtighed i fremmede synder."** Det har derfor kostet mig stor møie at maatte sætte ned paa papiret saa mange store elendigheder vi arme mennesker paa grund af synden er udsatte for; men jeg gjør det dog, fordi Gud den Helligaand siger ved apostelen Paulus: **„Den ganske skrift er indblæst af Gud og nyttig til lærdom, til overbevisning, til rettelse, til optugtelse i retfærdighed, for at det Guds menneske maa være fuldkomment, dygtiggjort til al god gjerning."** Og den Helligaands embede skal jo bestaa i ogsaa **at straffe verden for synd**; og altsaa er det nødvendigt ogsaa for enhver af os at gaa ind i de Guds ord, som afdækker menneskenes synder, for at vi skal rædde for dem og fly dem under hvilkensomhelst skikkelse de end maatte give sig tilkjende for os, og hermed gaar jeg da i Guds navn til min opgaves gjerning. Denne bestaar hovedsagelig i at samle eksempler fra Guds ord, og derved lade Guds ord selv dømme.

I 1. Mos. 6, 1. 2 hedder det: **„Og det skede, da menneskene begyndte at formeres paa jorden, og døtre fødtes dem, da saa Guds sønner, at menneskenes døtre vare skjønne; og de toge sig hustruer, hvemsomhelst de havde lyst til."**

I disse ord beskriver Moses **den egentlige aarsag til den første verdens undergang** i syndflodens vande. **„Guds sønner"** d. e. Seths efterkommere blander sig med **„menneskenes døtre"**, d. e. Kains efterkommere. Moses kalder nemlig dem, til hvem forjættelsen om **„kvindens sæd"** var given **„Guds sønner"**, d. e. den sande kirke paa

jorden. Men de fleste af disse lader sig indtage af den **kainitiske kirkes hoffærdige, pralende og forførende væsen,** og giftede sig ind i den kainitiske slægt; fulgte altsaa sit onde kjøds begjæringer, saa paa den ydre skjønhed og forglemte hjertets renhed. Overveiede heller ikke at Kain og hans efterkommere stod i Guds kirkes ban; men fulgte — uden tanke paa følgerne — sine egne lyster.

Thi syndfloden kom ikke over verden, fordi Kains slægt var ond og fordærvet, men **fordi de gudfrygtiges slægt,** som havde troet paa Gud og været hans ord lydige, **nu gjorde sig delagtige i kainiternes store synder.**

Det er derfor noget af det værste, som kan ramme et kristeligt samfund eller en Guds menighed, at ungdommen vælger sig ægtefæller udenfor Guds sande synlige kirke, blandt vildfarende kirkesamfund; thi **„en liden surdeig** gjør den hele deig sur (1. Kor. 5," eller som ordsproget lyder: „faar djævelen først lillefingeren, saa har han snart hele menneskets."

I første Samuels bog,kap. 2 og 3 har Herren ladet nedtegne for os **til advarsel** ypperstepresten **Elis „delagtighed i sine to sønners synder."** Det hedder: „Elis sønner var ryggesløse, de kjendte ikke Herren", d. e. de anerkjendte ikke Herren som sin herre, 2, 12. — Videre hedder det: „Og de unge mænds synd var stor for Herrens aasyn; thi mændene foragtede Herrens offer!, 2, 17.

Efterat Eli har hørt af Israels folk klagemaalet over hans sønners svare synder, tiltaler han dem i følgende ord: „Hvorfor gjør I saaledes ? Thi jeg hører af **hele dette folk,** at eders adfærd er ond. Ikke saa, mine sønner! Thi det rygte, jeg hører, er ikke godt; I forføre Herrens folk. Naar en mand forsynder sig mod en mand, skal Gud (gjennem øvrigheden, 2 Mos. 21, 6) dømme ham; naar en mand forsynder sig mod Herren, hvo skal da bede for ham?" „Men" — hedder det — **„de hørte ikke sin faders røst",** 2, 23—25.

Det er ikke vanskeligt at erkjende, at Elis lemfældige irettesættelse af sine sønners store brøde saavel mod den 1ste som 2den tavles bud, ikke kunde bestaa for Herrens retfærdige domstol. Og dog lader Eli, som af Gud var betroet saavel dommer- som ypperstepræstembedet i Israel, **det bero** med disse ord, som hans sønner ganske overhørte eller maaske lo ad; **thi Eli** brugte ikke lovens hammer, som sønderslaar klipper, men **behandlede sine børns store synder, som var det blot skrøbelige feil og mangler** og mente: **Nu har jeg gjort min skyldige pligt.** For nu at vække Eli op fra hans sikkerheds søvn, sender den naadige Gud **„en Guds mand til Eli,"** som viser hvori Elis og hans sønners synder egentlig bestaar, idet han (2, 29. 31. 34) siger: **„Hvorfor træde I mit** slagtoffer og **mit** madoffer under fødder, som **jeg** bød at ofre i **min bolig?** Og **du ærer dine sønner mere end mig,** idet I mæske eder med det bedste af alle mit folks, Israels offere. — Se, dage komme, da **jeg afhugger din arm,** saa der ikke blir nogen gammel i dit hus. — Og dette skal være dig tegnet, der skal komme over begge dine sønner, over Hofni og Pinchas:

Paa én dag skal de begge dø." Men **heller ikke denne Guds alvorlige trudsel om straf** over Elis sønners synder og **Elis delagtighed i deres synder,** som **han kalder afgudstjeneste, — har virket** nogen ret syndserkjendelse hos Eli; thi han synes fremdeles ganske at have forglemt sin pligt som dommer, nemlig at forvalte dette høie embede uden persons anseelse.

Men Gud er ikke blot naadig og barmhjertig, han er ogsaa langmodig; **„han vil ingen synders død"** og forhaler derfor straffen i kortere eller længere tid, saaledes her.

Atter — som det synes efter længere tids forløb — **taler Herren igjen, dog ikke til Eli, men til den unge Samuel,** og siger bl. a. (3, 13. 14): „Jeg har kundgjort **ham** (Eli), at jeg vil dømme hans hus evindelig **for den misgjernings skyld, at han vidste, at hans sønner bragte forbandelse over sig, men holdt dem ikke i ave.** Og derfor har jeg svoret Elis hus: Ikke skal Eli huses misgjerning sones med slagtoffer og med madoffer evindelig." Da Eli faar Guds trudsel at vide gjennem Samuel, er han ikke taus længer; thi han siger: „Han er Herren; han gjøre, hvad der er godt i hans øine!" Dog lader han sine ryggesløse sønner uhindret forrette præstegjerningen i Israels helligdom.

Endelig er naadetiden udløben, Elis sønner falder begge under slaget med Filisterne, og Eli selv dør idet han falder ned af stolen ved budskabet om at hans sønner er faldne og Guds ark er taget af Filisterne.

Ligesom Elis handlemaade ligeoverfor sine sønner skal være alle kristelige forældre og foresatte **til et advarende eksempel,** skal det ogsaa tjene os alle **til lærdom,** at vi nemlig opføder vore børn i tugt og Herrens formaning; thi hedder det f. eks. i ordspr. 23, 13: **„Unddrag ikke den unge din tugt! Naar du slaar ham med riset, skal han ikke dø. Du, du skal slaa ham med riset og redde hans sjæl fra helvede."**

Her prøve enhver far og mor, præst og menighed sig selv, om de har røgtet sit høie, ærværdige embede, som Gud har betroet dem, til Guds ære og dyrtkjøbte sjæles evige frelse og salighed, eller om man i lighed med Eli **„har holdt kjød for sin arm",** har tilsidesat Guds befaling **af en falsk kjærlighed, en utidig overbærenhed, eller ogsaa uden tanke paa, hvad følgerne vil blive** af en for sjælen skadelig opdragelse.

I dommernes bog, kap. 19 og 20 berettes om en frygtelig synd, begaaet i Gibea, Benjamins stamme, mod en levit og hans medhustru. Leviten anklagede Gibeas' indbyggere for alle Israels stammer, og Israels stammer udsendte mænd til alle Benjamins slægter og lod sige: **„Hvad er dette for en ugjerning, som er skeet iblandt eder?** Udleverer nu de ugudelige mænd, som er i Gibea, forat vi kunde slaa dem ihjel og udrydde det onde af Israel. Men Benjamin vilde ikke høre paa sine brødres, Israels børns røst." **Hermed gjorde hele Benjamins stamme sig delagtig i Gibeas' indbyggeres**

synd, og Herren lod hele Benjamins stamme — paa 600 mænd nær — ødelægges; disse mænd havde nemlig flygtet og skjult sig paa Rimmons klipper.

Her ser vi, hvor frygtelig det er at falde i den levende Guds hænder, ved at tie stille til synder og laster, ikke vil høre tale om straf for overtrædelser af Guds hellige bud, **men gjør fælles sag med overtræderne og forsvarer dem.**

I 3die Mosebog 19de kap., hvor Herren selv ved Moses forklarer sine bud til Israels børn, siger han (v. 17. 18): **„Du skal ikke hade din broder i dit hjerte, men du skal irettesætte din næste, forat du ikke skal bære synd for hans skyld — du skal elske din næste som dig selv, jeg er Herren."**

Dette bud hører ind under den moralske lov og gjaldt ikke blot Israels børn, men gjælder os alle den dag idag. Ved anvendelsen af dette bud i de enkelte tilfælde maa man ikke søge at skjule sig under noget **„om man kan"** og derved f. eks. for den kjødelige freds skyld, som vistnok var tilfældet med Eli, undlade at gjøre, hvad Gud her kræver af enhver enkelt kristen. **„Du skal,"** siger Herren, **„ikke hade din broder i dit hjerte,"** men **„du skal elske din næste"** ligesaa oprigtigt og inderligt som du elsker dig selv; og **du skal** derfor ogsaa være ligesaa bekymret for din næstes frelse og salighed som for din egen; din næste være da ven eller fiende; saaledes siger sangeren i den 119de Davids salme (v. 136): „Mine øine henflyde i vandstrømme over dem, som ikke holder din lov;" og apostelen Paulus siger i **Rom. 9, 2 fl.**: „Jeg har en stor bedrøvelse og en uafladelig sorg i mit hjerte — for mine brødre, mine frænder efter kjødet." Men, siger Herren videre: **„Du skal irettesætte din næste, forat du ikke skal bære synd for hans skyld."** Det er altsaa af sand kjærlighed til din næste, at **du skal** overbevise, irettesætte eller straffe din næste for den synd eller synder, som du med vished ved han gjør sig skyldig i — de maa i verdens øine synes smaa eller store —; og dette **skal du gjøre,** fordi Gud i sit ord har befalet dig det, for derved — som Guds redskab — at give din næste anledning til at erkjende sin synd og ved Guds naade vende om fra sin veis vildfarelse. Du skal ikke vente paa at en anden skal gjøre det; nei, du, som ser synden begaaet, du skal gjøre det. **Og du skal gjøre det,** siger Herren, **„forat du ikke skal bære synd for hans skyld;"** altsaa som et fuldgyldigt vidnesbyrd om at **du har gjort din kristenpligt** mod din næste; enten han saa har ladet sig straffe til sin frelse eller ei.

Her er altsaa en dobbelt aarsag til Irettesættelsen af næstens synder, nemlig 1) **at du i sandhed vil** din næstes frelse og salighed og 2) **at du derved ikke blir straffet for din næstes synder.**

At dette er Guds mening med budet angaaende **„delagtighed i fremmede synder,"** sees ogsaa klart af Herrens ord til profeten Ezekiel 3, 17 ffl.: „Til vægter har jeg sat dig for Israels hus, og naar du hører **et ord af min mund, skal du advare dem fra mig.**

Naar jeg siger til den ugudelige: du skal visselig dø, og **du ikke advarer ham,** og ikke taler for at advare den ugudelige for hans ugudelige vei **for at holde ham ilive,** da skal han, den ugudelige, dø for sin misgjernings skyld, **men hans blod vil jeg kræve af din haand,**" d. e. **fordi du tiede stille til hans ondskab og ikke advarede ham,** og derved hindrede ham fra ved Guds naade at komme til en sand omvendelse, **derfor skal du lide straffen med ham.**

„Men naar **du har advaret** den ugudelige, og **han ikke vender om** fra sin ugudelige vei, da skal han dø for sin misgjernings skyld, men **du har reddet din sjæl.** Og naar en retfærdig vender sig fra sin retfærdighed og gjør uret, saa sætter jeg anstød for hans aasyn, **han skal dø.** Naar **du ikke har advaret** ham, **skal han dø i sin synd** og hans retfærdige gjerninger, som han har gjort, skal ikke ihukommes, **men hans blod vil jeg kræve af din haand.** Men **naar du har advaret** den retfærdige **om at den retfærdige ikke skal synde,** og han ikke synder, da skal han visselig leve, **fordi han lod sig advare, og du har reddet din sjæl.**"

Ezekiel kap. 9. Profeten Ezekiel ser i et syn 6 mænd, som paa Herrens befaling skal drage ind i Jerusalem for at slaa stadens indbyggere ihjel, fordi de ligger i synden og ikke vil høre advarsler; til den 7de mand siger Herren: „Gaa midt igjennem staden, midt igjennem Jerusalem, og **gjør et tegn paa de mænds pander, som sukke og jamre over alle de vederstyggeligheder, der ske i dens midte.**" Disse alene skulde reddes fra fordærvelsen, fordi de af kjærlighed til sine faldne brødre havde **advaret dem** og nu sørgede over deres skjæbne.

Mange **advarsler** gives os i det nye testamente om ikke at lade os forlede til frafald fra Gud ved falsk lære og **derved gjøres delagtige i fremmede synder.** Nogle faa skal her nævnes:

I **Matt. 7, 15. 16** siger Kristus: „Vogter eder for de falske profeter, som kommer til **eder i faareklæder,** men ere **indvortes glubende ulve!** Af deres frugter," d. e. af deres lære „skulle I kjende dem." **Matt. 24, 4. 5: „Ser til, at ingen forfører eder!** Thi mange skulle komme i mit navn og sige: Jeg er Kristus. Og **de skulle forføre mange.**" **Rom. 15, 17:** „Men jeg formaner eder, brøde, at I give agt paa dem, **som volde splid og forargelser, tvertimod den lærdom I har lært, og viger bort fra dem.**" **1. Joh. 4, 1: „I elskelige!** Tror ikke enhver aand, men prøver aanderne om de er af Gud! Thi mange falske profeter er udgangne i verden." **Kol. 2, 18: „Lad ikke nogen tage klenodiet fra eder!" 1. Thes. 5, 22: „Skyr det onde under alle skikkelser!" Ef. 5, 6. 7: „Ingen forføre eder med forfængelige ord!** Thi for saadant kommer Guds vrede over vantroens børn; **vorder derfor ikke delagtige med dem." 2. Kor. 6, 14: „Drager ikke i fremmed aag med de vantro!" Heb. 13, 9: „Lader eder ikke omdrive af mangehaande og fremmede lærdomme."** Ap. gj. 20, 28 ffl.: „Saa giver da agt paa eder selv og paa den hele hjord, i hvilken den Helligaand har

sat eder som opsynsmænd **forat vogte Guds menighed,** som han har erhvervet sig med sit eget blod! Thi jeg ved dette, at der efter min bortgang **skal komme svare ulve** ind iblandt eder, som ikke skulle spare hjorden, og **af eder selv skulle mænd opstaa, som skulle tale forvendte ting for at drage disciplene efter sig. Derfor vaager!"** **Tit. 3, 10. 11: „Unddrag dig et kjettersk menneske,** naar du én gang og atter har paamindet ham, da du ved at en saadan er forvendt og synder, fordømt af sig selv."

Til Timotheus skriver apostelen Paulus (1. Tim. 5, 20—22): **Irretsæt dem, som synde,** for alles aasyn, forat ogsaa de øvrige kunne have frygt! **Jeg besværger dig** for Guds og den herres Jesu Kristi og de udvalgte engles aasyn, **at du iagttager disse ting uden partiskhed** og ikke gjør noget af gunst. **Læg ikke snarlig hænder paa nogen! Gjør dig heller ikke delagtig i fremmede synder! Hold dig selv ren!"**

Denne alvorlige befaling til Timotheus om at straffe synden er vistnok rettet til ham i anledning de falske lærere, som han havde at kjæmpe imod, som vi ser af **1. Tim. 1,** 18—20 og 2. Tim. 2, 16—18, hvor det hedder: „Dette bud befaler jeg dig, min søn Timotheus, ifølge de forudgangne profetier om dig, at du i dem **strider den gode strid, holdende fast ved troen og en god samvittighed,** som nogle **har kastet fra sig, saa de har lidt skibbrud paa troen,** blandt hvilke ere **Hymenæus og Alexander, hvem jeg har overgivet til Satan,** forat de skulle tugtes til ikke at bespotte Gud." — **„Hold dig fra den vanhellige løse snak!** Thi saadanne gaa stedse videre i ugudelighed, og deres ord vil æde om sig som dødt kjød; iblandt dem ere Hymenæus og Philetus, som **ere afvegne fra sandheden, idet de sige, at opstandelsen er allerede skeet, og de forvende nogles tro."**

De falske lærere, nemlig **Hymenæus,** kobbersmeden **Alexander** (cfr. 2. Tim. 4, 14) og **Philetus,** maa — synes det — have været medlemmer af menigheden i Ephesus, og — uden grundig prøvelse saavel hvad lære som liv angaar, ere blevne udsendte til at arbeide i prædikeembedet, og i denne gjerning ere komne paa afveie. men ikke har villet erkjende sine synder og saaledes **„har lidt skibbrud paa troen."** Thi apostelen Paulus sætter dem **i kirkens bau,** og det gjør han ikke med dem, **som er udenfor kirkens samfund** (cfr. 1. Kor. 5, 12: „Hvad kommer det mig ved at dømme dem, som er udenfor?"). Derfor denne formaning til Timotheus: **„Læg ikke snarlig hænder paa nogen",** d. e. vær ikke aarsag i at falsk lære faar slaa rod inden menigheden; send ingen ud som lærer førend du har anstillet grundig prøve og finder ham — efter bedste overbevisning — moden for denne allervigtigste gjerning i Guds kirke paa jord. Hymenæus's og Philetus's falske lære angaaende opstandelsen var en gudsfornegtende lære; „en vanhellig løs snak," men en behagelig lære for kjødet. Var de dødes opstandelse allerede skeet, saa var jo al frygt for en tilkommende dom ophævet, og man kunde leve som man selv lystede.

„Gjør dig heller ikke delagtig i fremmede synder" er saaledes hovedopgaven for Timotheus, at han nemlig kan vogte Guds menighed saaledes **fra ulvens klo** baade hvad lære og liv angaar, at han staar som et lysende eksempel for menigheden paa sand troskab i Guds hus.

I Joh. 2det brev, v. 9—11 hedder det: **„Hver den, som afviger og ikke bliver i Kristi lære, har ikke Gud; den, som bliver i Kristi lære, han har baade Faderen og Sønnen.** Dersom nogen kommer til eder **og ikke fører denne lære, saa modtager ham ikke i eders hus og byder ham ikke velkommen! Thi den, som byder ham velkommen, bliver delagtig i hans onde gjerninger."**

Disse stærke alvorsord af kjærlighedens apostel „til den udvalgte frue og hendes børn" (Aab. kap. 2 og 3) indeholder saavel en nødvendig formaning om at blive bestandige **„i Kristi lære"** som en stærk advarsel mod at afvige det allerringeste fra **„Kristi lære;"** thi ved afvigelse fra **„Kristi lære"** taber man Gud, d. e. kan ikke være i samfund med Gud eller blive delagtig i saligheden.

Menighederne i Asien, og da især den i **Ephesus** og den i **Pergamus, „hvor Satan bor"** (Aab. 7, 14) havde at kjæmpe mod „Nikolaiterne," en meget farlig sekt, Aab. 2, 5, 15; ligeledes imod Gnosticismens foregivne hemmelige aabenbaringer og dens stifter Cerinth. Det var til denne vranglærer Polykarps bekjendte ord: **„Jeg kjender dig som djævelens førstefødte"** var rettet.

Han **lærte: 1000 aarigt rige** (chiliasme), **en forskjelligheb mellem den høieste Gud og verdensskaberen; han nægtede Kristi guddom fra evighed, og lærte at den guddommelige aand først i daaben har forenet sig med menneskets Jesus;** ligesaa søgte han at bygge en slags kjødelig bro mellem jødedom og kristendom. Derfor denne stærke advarsel „Dersom nogen kommer til eder **og ikke fører denne lære** (nemlig Kristi lære fuldt og helt i alle stykker), **saa modtager ham ikke i eders hus og byder ham ikke velkommen! Thi den, som byder ham velkommen, bliver delagtig i hans onde gjerninger."**

Var det nødvendigt allerede i det 1ste aarhundrede af den kristelige tidsalder at staa paa vagt og kjæmpe for klenodiet **for ikke at blive delagtige i fremmede synder,** saa er det visselig end mere nødvendigt for os nu i det 20de aarhundrede.

Til Thessalonikerne (2. Thes. 3, 6. 15) skriver apostelen Paulus: „Men vi byde eder brødre, i vor Herres Jesu Kristi navn, **at I holde eder fra enhver broder, som vandrer uskikkelig, og ikke efter den lærdom, som han har annammet af os. — Holder ham dog ikke for en fiende, men paaminder ham som en broder."** Ved fortrolig omgang med saadanne menighedslemmer, **som ligger under for slette vaner, gjør man sig ogsaa delagtig i fremmede synder.** Derfor skal man staa paa vagt imod alt det, som vækker forargelse inden menigheden, som f. eks. løst snak, letfærdig skjæmt, nydelsessyge, lediggang o. l.

Guds ord siger vistnok (Gal. 6, 2), at **„vi skal** bære over med hverandres skrøbeligheder, og saaledes opfylde Kristi lov;" men dog — vel at mærke — kun forsaavidt som man **ikke vil forsvare, tildække, forringe** vor næstes **aabenbare synder og vildfarelser** i lære eller liv.

I aaret 1535 avgav Luther paa opfordring betænkning over følgende spørgsmaal:

I. Om en kristen, som er undervist i den guddommelige lære, kan være med ved afgudiske gudstjenester uden skade for samvittigheden?

II. Om en kristen med god samvittighed kan være med ved en pavelig biskops kroning?

Luthers svar til første spørgsmaal lyder saa: „Naade og fred i Herren! Af eders skrivelse til N. N. og mig har jeg fornummet at I, som staar i regimentet i N., er haardt besværet over at maatte gaa med til offermesse og alleslags pavelige ceremonier og anstille eder i alle ting som en ret papist i udvortes handlinger, og dog i hjertet føler noget ganske andet, ja, er sindet derimod; hvorfor I af mig begjærer raad og trøst osv.

Først, fordi eders samvittighed finder sig besværet herover, saa kan I **intet bedre raad, mester eller doktor finde, end netop eders egen samvittighed.** Hvorfor vil I leve saaledes, at eders samvittighed uden afladelse skal anklage og straffe, og ikke lade eder have nogen ro? Dette maa da være (som man før kaldte) den rette forborg til helvede. Derfor søg bodemiddel for eders urolige eller tvilende samvittighed, **idet I bliver fast ved ordet og bevar troen, som giver en fast, rolig samvittighed.** Thi dersom I skal gaa med de andre i offentlig processions til offermesse og lignende, **saa eders samvittighed murrer derimod,** efterdi I har erkjendt sandheden; saa vilde det være netop saa meget **som at fornægte sandheden;** som St. Paulus siger, Rom. 14: **Den, som handler mod sin samvittighed er fordømt;** eller, som videre hans ord lyder: **„Hvad der ikke sker af tro er synd."** Saadant og mere, antager jeg, har I vel lært og nokſom forstaaet.

Eders hr. N. er djævelens tjener i saadanne sager; derfor kan man ikke adlyde ham i aandelige sager (som angaar det evige liv), om end enhver er skyldig at adlyde ham i det timelige, **da han ikke kan give evigt liv og ingen befaling har til at mestre det,** som angaar saligheden, i sit timelige regimente."

Den anden betænkning er ganske kort og lyder væsentlig saa:

„Naade og fred, strænge kjære herre og ven! Eders skrivelse til mig angaaende kroningen i Marseburg **henviser jeg til eders egen samvittighed,** som bedst føler, hvad der er ret og uret, og intet menneske (siger St. Paulus) ved hvad der er i mennesket, uden Aanden, som er i ham.

Derfor, **da jeg ikke kan vide, hvorledes eders aand er stillet, kan jeg intet raad give eder; I maa raade eder selv.** Thi saameget som den ene skal raade den anden i **aabenbare sager** har jeg nokſom skrevet og offentlig lagt for dagen. **Dermed har jeg gjort mit. Over dette kan jeg ikke bebyrde mig med fremmede synder, især hemmelige.** Hermed Gud befalet." L. W.. X.

Til de ord i 1ſte Moſ. 19, 15: „Og da morgenrøden ſteg op, ſkyndte englene paa Loth og ſagde: Staa op, tag din huſtru og dine to døtre, ſom ere tilſtede, **forat du ikke skal blive bortrykket ved stadens misgjerning,**" ſiger Luther bl. a.: „Her skal man ogſaa mærke den ſæregne maade at tale paa, ſom Moſes her bruger. Paa Guds befaling og efter hans dom befaler englene Loth, at han ſkal gaa ud af ſtaden, og tilføier denne alvorlige trudſel: **„at du ikke og ødelægges i stadens misgjerning."** Han taler altſaa udtrykkelig **om denne stads misgjerning,** ikke blot om enkelte folks, men om den hele ſtads misgjerning. Men nu er dette **saare haarde ord,** hvormed han udſtrækker ſynden ſaavidt, at han ikke kalder den **ungdommens,** eller **mændenes,** eller **kvindernes,** eller **den simple mands,** eller **øvrighedens,** men **hele stadens synd** eller misgjerning. Derfor maa det jo have været **en saadan synd,** ſom er bleven begaaet med øvrighedens og alle menneſkeklaſſers indvigelſe i ſtaden og ſom hvermand frit begik, og **i hvilken ikke alene gjerningsmændene selv blev dragne ind, men ogsaa de,** ſom indvilgede i den. — —

Thi Gud har forordnet **tre stænder,** ſom han har givet befaling **til at straffe synden. Den 1ſte er forældrenes stand,** ſom alvorlig ſkulle holde over tugt i huſet og ſtyre børn og tjeneſtefolk. **Den 2den er den verdslige øvrighed,** ſom bærer ſværdet, for at den med tugtelſens alvor **skal tvinge de ulydige, gjenstridige** og **efterladne. Den 3die er det kirkelige embede, som regjerer ved ordet.**

Ved denne tredobbelte magt har Gud **forvaret** den menneſkelige ſlægt **imod djævelen, vort eget kjød og verden,** for at forargelſen ikke ſkulde tage overhaand, men forekommes og afſkaffes. **Forældrene** ere ligeſom tugtemeſtere **over ungdommen;** men de voksne, ſom ere efterladne i ſin gjerning, ſtraffer og tugter øvrigheden ved bøddelen. I kirken **banlyſes de gjenstridige, sikre og ubodfærdige syndere.**

Saaledes fremlyſer den guddommelige majeſtæt og aabenbarer ſig overalt, at den bruger menneſkenes tjeneſte efter ſin mangfoldige og uendelige visdom. Naar nu menneſkene **foragte sit kald** og **enten ser igjennem fingre** og **lade forargelser ske,** eller **ikke alvorlig straffer dem, da skaffe de sig fremmede synder paa halsen.**

Naar ſaaledes en fader **ikke straffer** ſine børns ſynd, **blir den hans egen synd.** Ægteſkabsbrud, **mord,** aager o. lign. er vel ogſaa deres ſynder, ſom begaa dem; men naar øvrigheden **ikke straffer dem,** ſaaledes ſom det gjerne gaar nutildags, da blir **saadanne enkelte synder** almindelige og **hele byens** (ja hele landets **synder,** paa hvilke der ogſaa gjerne pleier at følge almindelig ulykke. Thi denne

regel er ret, **at gjerningsmanden og den, der indvilger i gjerningen, fortjene samme straf.** Naar saaledes en biskop i kirken **ser vildfarelse,** kjetteri, **forargelige sæder** o. lign., og **ikke revser de ubodfærdige og sætter dem i ban, gjør han sig selv skyldig i disse synder.** Saaledes maa jo Loth høre denne skrækkelige dom, at han, **hvis han ikke gaar ud af staden, maa blive delagtig i dens synd** og omkomme med de vantro borgere.

Da saaledes Gud, 4 Mos. 16, 24, vilde straffe oprørerne Korah, Dathan og Abiram, raabte Moses til alle de andre: **„Viger fra disse ugudelige mænds paulunger, at I ikke skulle omkomme i alle deres synder.** Og da Israels folk, 2 Mos. 32, 28, ofrer til kalven, ihjelslaar Leviterne 3000 mænd; var dette ikke gjort, da var det hele folk blevet ihjelslaat og **denne synd tilregnet det.** Og da Rubeniterne (Josva 22, 17) havde bygget et alter, sendte hele menigheden, som frygtede for straffen, sine udsendinge til landet Gilead, og lod dem sige, om Bileams misgjerning havde været dem forliden, for hvilken de endnu ikke var rensede, **at de nu førte en ny synd over dem.** — —

Men nu vedkommer dette bud, **at man skal straffe synder,** ikke alene lærerne i kirken og øvrigheden i staten, men **enhver borger** og husfader i særdeleshed. Da Josephs brødre havde syndet, bragte han det for sin fader og anklagede dem (1. Mos. 37, 2). Saaledes skal blandt borgere **ikke den ene hjælpe den anden at skjule hans synder eller fortie dem,** og i kirken skal den ene broder irettesætte den anden, som Kristus har befalet, Matt. 18, 15, **forat ikke den ene skal gjøre sig delagtig i den andens synd.** Og i det borgerlige liv har man ikke faa eksempler, som udvise, at almindelig jammer og gruelig ulykke har været følgen der, hvor øvrigheden **enten har taalt eller forsvaret aabenbar synd.** Derfor maa man, naar det gaar saaledes til, **forlade samme sted, hvis man ikke vil blive delagtig i fremmed synd og paadrage sig selv straffen for andres synder.**

I Grækernes historie læser man en fortælling om en mand fra staden Sybaris ved navn **Amaris;** da han saa, at en tjener, som havde forsyndet sig storlig imod sin herre og var flygtet hen til **et tempel bag alteret,** hvor misdæderne pleiede at være sikre, blev slæbt frem derfra; derpaa igjen flygtede til sin herres faders grav, og blev der skaanet af sin herre, **tykkedes det Amiris** at være ubilligt, at **man holdt en grav helligere end templet og alteret;** derfor folgte han alt, hvad han eiede og drog **fra Sybaris** — som dengang var meget rig — **til Peloponesus,** fordi han tænkte, at der maatte følge en uundgaaelig straf paa, hvor det gik saa forvendt til. Da blev han vistnok udleet af de andre borgere og **ansæet for affindig;** men han erfarede stort gavn af denne sin **affindighed; thi Sybaris blev ødelagt** ikke længe derefter.

Saaledes advares vi i Aab. 18, 4 om at gaa ud fra Babylon, det er, **ganske affondre** os fra pavens kirke, **hvis vi ikke ville gaa tilgrunde sammen med den.**

Hvad Loth selv angaar, da er han en hellig, uskyldig og ustraffelig mand; og dog maa han høre denne trudsel: **„at du ikke og ødelægges i stadens misgjerning;"** vistnok ikke for din synds skyld, thi derfor ere vi jo udsendte til dig, forat vi skulde redde dig, men for stadens misgjernings skyld. Derfor maa vi, i hvad for stand vi er, øvrighed eller simpel borger, endrægtig modstaa synden, paa det Guds vrede ikke skal komme over os, og vi alle tilhobe opsluges.

Derfor skal man mærke denne regel, at Guds vrede altid maa komme, naar synderne tage overhaand. Hvor der derfor er øvrighed og har et embede, han se vel til, at han passer sin gjerning og ikke ser igjennem fingrene med nogen forargelse, **hvor ringe den saa end er.**

Derfor er vi med rette **imod lovfienderne,** fordi de foregive, at lovens trudsler ikke angaar kirken, da dog Gud **visselig har befalet,** at man skal straffe synderne. **Derfor skal ingen bryde sig om, at han ved sandheden skaffer sig fiender.** Hvo der er øvrighed og fører sværdet, han bruge sit embede med alvor og revse dem, fra hvem forargelsen kommer, og bryde sig ikke om, enten andre folk vredes derover eller ei.

Saa gjør ogsaa en præst og lærer i kirken; han revse frit og uden sky, hvad der hænder af forargeligt, og forbyde de ubodfærdige sakramentet og andre kristelige goder. Thi for saadanne ugudelige foragtere **skal man ikke prædike evangeliet;** men for de bedrøvede og elendige, som der staar, Es. 61, 1: „Herrens aand er over mig; derfor har Herren salvet mig til at kundgjøre et godt budskab for de sagtmodige; han sendte mig til at forbinde dem, som have et sønderbrudt hjerte;" **ikke til at trøste de stolte og gjenstridige foragtere,** som altid er den største mængde, som Kristus viser, **Luk. 8, 5 ffl.** i lignelsen om sædemanden. Og vi høre her en regel om, **at man ikke skal gjøre sig delagtig i fremmede synder.** Thi hvorvel Loth ikke var øvrighed, men en simpel borger, og uden daddel, **saa vilde dog,** hvis han ikke var flygtet, **stadens synd være bleven hans synd, og han omkommen tilligemed de andre."** **Saalangt Luther.**

Idet apostelen Paulus i **1. Kor. 10** opregner alle de synder Israels børn gjorde sig delagtige i under ørkenvandringen, siger han i vers 6: **„Men disse ting ere blevne forbilleder for os, forat vi ikke skulle have lyst til det onde, ligesom de havde lyst dertil;"** og i vers 11 og 12 gjentager han det i disse ord: **„Men alle disse ting skede med dem som forbilleder; men det er skrevet til advarsel for os, til hvem de sidste tider ere komne. Derfor, hvo som tykkes sig at staa, se til, at han ikke falder!"**

Hvilken uendelig godhed og forbarmende kjærlighed har dog Herren vor Gud bevist imod os, som lever i verdens sidste vanskelige tider, at han har ladet skrive i den hellige bibelbog saa mangfoldige synder, hans sande kirke paa jord har gjort sig skyldig i, for at vi **skal speile os deri** og aldrig lade det gaa os af minde, hvor sorte vi blir, naar synden, som ligger paa lur ved vort hjertes dør,

faar anledning at tage os fangen. Disse hæslige synder, som vor fornuft kvier sig for at læse, end mindre da, alvorlig at overveie og tage til hjerte, **„ere blevne forbilleder for os;"** men ikke saadanne forbilleder at vi skal følge deres eksempel, o. nei! men som **et afskrækkende forbillede,** som vi skal gyse tilbage for **at gjøre os delagtige i.** Disse **„forbilleder"** skal have det formaal for os, **„at vi ikke skulle have lyst til det onde, ligesom de havde lyst dertil."** Derfor er de ogsaa skrevet **„til advarsel for os;"** det er altsaa magtpaaliggende for os at kjende nøie til de farer, som truer vort aandelige liv, for at kunne undgaa dem eller være færdige til kamp paa livet imod dem. Og **„det er skrevet til advarsel for os,"** siger apostelen, **„til hvem de sidste tider ere komne."** Djævelen har nu liden tid igjen, og han har en langt større arbeidsmark at virke i end i den gamle pagt; han optræder heller ikke saameget i ulveklæder med **støbte billeder;** det ved han duer ikke længer indenfor kristne menigheder. Han kommer derfor i denne verdens sidste bærme **i de uskyldige faars eller engles skikkelse,** og prædiker **et slags fredens** evangelium, der i manges sjæle, ja i **mange oprigtige kristnes sjæle lyder som Kristi evangelium; „derfor",** siger apostelen: **„Hvo, som tykkes sig at staa, se til, at han ikke falder."**

Intet kristent menneske staar saa fast at han jo kan falde, derfor gjælder det for enhver især af os at være iførte **„Guds fulde rustning,** forat vi kunne være mægtige til at staa imod djævelens snedige anløb. Thi vi har ikke kamp mod kjød og blod" (ikke en kjødelig) **„men"** (en aandelig kamp) **„mod fyrstendømmer, mod magter, mod verdens herrer, som herske i denne tids mørke, mod ondskabens aandelige hær under himmelen."**

Aldrig har Guds kirke paa jord været udsat for saa mange og **mangeslags** fristelser til frafald som nu, hvor raabet: **„Vi vil have fred, vi vil for alt i verden have fred!" lyder overalt saavel i stat som kirke,** d. e. **i de falskklærende kirkesamfund.**

Hvad var det nemlig — for at tage et nærliggende eksempel — som bragte de allerfleste i vort **„gamle hus" til delagtighed i fremmede synder"** ved at blande sig sammen med kirkesamfund, **hvor Guds hellige ord var underlagt fornuftens domstol?** Aarsagen var den, at man **i fristelsens tid ikke stod iført Guds fulde rustning,** og derfor kunde man heller ikke staa imod **„djævelens snedige anløb."**

Det **„fredens evangelium,"** som fortryllede de allerfleste menigheder, lød i en kort sum saa: Vi har jo alle **den samme bibel, den samme salmeskat, de samme lærebøger,** og derfor bør vi staa sammen og ikke holde kampen gaaende imellem os; thi vi stræver jo alle imod det samme maal, saligheden. Og — for ogsaa at bringe kjødet sin tribut — tilføiedes: Det vil blive langt billigere end før, da vi ikke trænger saa mange præster." Og se! dette djævelens glade fredens budskabs fortryllende agn blev slugt, ak! af saa mangfoldige kristne.

Til slutning kun dette:

Hvad skal vi gjøre, forat undgaa den fare, at gjøre os **delagtige i fremmede synder?**

Vor Herre Jesus siger det til den sønnige Peter, der var nær sit dybe fald, og dermed ogsaa til enhver af os: **„Vaager og beder, forat I ikke skulle falde i fristelse! Aanden er villig, men kjødet er skrøbeligt** (Matt. 26, 41)."

Dette er **det første** vi som Guds børn har at gjøre; thi fristelserne er mange og mangeslags, og alle lægger de an paa at tage Flenodiet fra os.

Det andet er **at vi i ord og gjerning, i lære og liv, bekjender Kristus** for venner og fiender, og **aldrig** — hverken for freds eller vensskabs skyld — **fornægter ham** paa nogensomhelst maade i hjerte, ord eller handling. Herom giver Kristus os følgende forjættelse og advarsel: „Hver den, som vil bekjende mig for menneskene, ham vil ogsaa jeg bekjende for min Fader, som er i himlene. Men hvemsomhelst der vil fornægte mig for menneskene, ham vil ogsaa jeg fornægte for min Fader, som er i himlene (Matt. 10, 32. 33)."

Endelig **for det tredie** skal vi vide og forstaa dette, **at Guds vidnesbyrd ved os imod al falsk lære og synder i livet,** som menneskene gjør sig skyldige i, og som **enhver af os** — som indehavere af det aandelige præstedømme — **er forpligtet til at staa paa vagt imod, og irettesætte for, ikke vil bringe os fred, men had og forfølgelse her i verden.**

Herom siger Kristus, Matt. 10, 34: **„I skulle ikke mene, at jeg er kommen for at bringe fred paa jorden; jeg er ikke kommen for at bringe fred, men sværd."** **Altid,** lige siden vore første forældres **delagtighed i fremmede synder** ved djævelens snedige anløb, har Guds kirke paa jord været i stadig kamp og strid mod den samme **mørkhedens fyrste, som er mægtig i vantroens børn.** Og at disse **„vantroens børn" viser sig for os som „lysets børn"**, maa ikke forlede os til at anerkjende dem som Guds børn; thi paa Guds ords rene vægtskaal skal saavel lære som liv veies. Vil vi derfor undgaa **at falde i fremmede synder,** saa maa vi følge den regel, som Kristus har givet os. Og følger vi med Guds naade denne regel til vor livs ende, saa faar ogsaa vi komme ind til den evige hvile efter endt kamp og strid mod djævelen, verden og vort eget fordærvede kjød. Og det give Gud os af naade kraft til for Jesu Kristi, vor Herres skyld! Amen.

Forretningssager.

Komiteer under mødet:

Fuldmagtskomite: C. A. Moldstad, H. Ingebritson og Ed. N. Edwards.

For formandens indberetning: G. A. Gullixson, J. E. Thoen, H. Ingebritson, T. C. Sætra og Knut Opheim.

For publikationer: J. E. Thoen, H. Dahlen, P. G. Tjernagel, J. Hendricks og H. Ingebritson.

For missioner: S. C. Ylvisaker, J. B. Unseth, A. Martinson, P. A. Widvey og E. N. Edwards.

For pengesager: Chr. Anderson, G. A. Gullixson, K. Opheim, A. J. Hall og S. Sande.

For Church Extension: E. Hanson, E. Staff, O. J. Harmon, A. Helgeson og H. M. Olson.

For skolerne: E. B. Ellingson, A. J. Torgerson, T. S. Heller, L. S. Guttebø, B. M. Benson; senere tilsat: Hans Dahlen og Martin O. Tjernagel.

For diverse sager: B. Harstad, M. K. Bleken, O. M. Gullerud, P. Peterson og J. Michaelson.

For nomination af komitemedlemmer: E. Hanson, H. M. Olsen, P. J. Dale, T. C. Sætra og Alvin Drotning.

For præsters reisepengegifter: H. A. Preus.

For justering af læreprotokoller: S. C. Ylvisaker, M. K. Bleken og John Hendricks.

For resolutioner: M. Fr. Wiese.

Komite i anledning udkast til menighedsforfatning og tillæg til samfundskonstitution: M. K. Bleken, J. E. Thoen og John Hendricks.

Programkomite: L. S. Guttebø, A. J. Torgerson og S. C. Ylvisaker.

Staaende komiteer for næste aar:

Indremissionen: H. Ingebritson, O. M. Gullerud og J. G. Sime.

Hedningemissionen: S. C. Ylvisaker, J. Hendricks og Chr. Anderson.

Missouri Board of Foreign Mission: S. C. Ylvisaker (valgt paa 2 aar).

Medlem af Synodalkonf. Negermis. Board: M. K. Bleken.

Menighedsskolen: H. Ingebritson, Stephen Sande og Nils Spangelo.

Høiere skoler: J. A. Moldstad, J. E. Thoen og M. K. Bleken.

Church Extension: H. M. Olson, L. S. Guttebø og G. H. Kiland.

Forlagskomite: Chr. Anderson, H. A. Preus og E. Hanson.

Finanskomite: O. M. Gullerud, L. G. Mellem og O. A. Smedal.

Redaktionskomite: J. A. Moldstad, H. A. Preus og G. A. Gullixson.

Rail Road Secretary: Chr. Anderson.

Relief in Europa: G. A. Gullixson.

Subkomite for indremissionen: B. Harstad, E. B. Ellingson og N. J. Hong.

Som delegater til Synodalkonferensens næste møde valgtes: H. M. Olson og M. K. Bleken.

*

Valg paa Synodens embedsmænd fik følgende udfald:

Formand: G. A. Gullixson; viceformand: Chr. Anderson; sekretær: L. P. Jensen; supl.: E. Hanson; kasserer: A. J. Torgerson; supl.: L. E. Ludvig. Revisorer: E. Hanson og E. K. Tysen. Trustees for 3 aar: B. Harstad og P. G. Tjernagel.

Staaende komiteers indberetninger.

1. **Menighedsskolen.** Synodens staaende menighedsskolekomite har med glæde erfaret, at de menighedsskoler, som drives inden samfundet, har været drevet med held ogsaa i det forløbne aar. Der er nu fem saadanne skoler i Synoden, nemlig Parkland, Albert Lea, Lime Creek, Somber og Betania. Komiteen vil udtale det haab, at mange flere menigheder maa faa mod til at følge disse menigheders eksempel. Er det midler, som trænges, da har vi ret til at bede kirkens Herre om det, som mangler. Komiteen vil ogsaa henlede opmerksomheden paa, at Synoden har begyndt at samle et „fund", som skal bruges til hjælp for menigheder, som vil oprette menighedsskoler og som trænger hjælp dertil. Den vil opmuntre menighedslemmer og venner af vort samfund til at yde rigelig til dette „fund", og den ønsker, at de menigheder, som trænger hjælp for at faa oprettet menighedsskoler eller som trænger hjælp for de skoler, de har, vil sende ind sine ansøgninger til skolekomiteen. For at opmuntre til oprettelse af menighedsskoler har komiteen bestemt, at de menigheder, som vil oprette menighedsskoler til høsten skal faa af menighedsskolekassen $500, saa langt pengene rækker. Ingen menighed har dog hidtil benyttet sig af dette tilbud. Komiteen har ogsaa besluttet, at skolerne i Albert Lea og Parkland skal faa det, de trænger for at reparere sine skolehuse. Skolen i Somber har ogsaa faat løfte om, hvad den trænger til sit udstyr. Desforuden har skolekomiteen ladet Miss Nora Levorson, student ved Martin Luther College, New Ulm, Minn., faa et rentefrit laan paa $145 af menighedsskolekassen, forat kunne fortsætte ved skolen.

Da der foreligger et referat for dette møde, som behandler menighedsskolen, har ikke komiteen anset det nødvendigt at behandle udførligt menighedsskolesagen. Dog vil den med al kraft lægge denne for vor kirke saa vigtige sag paa vore menigheders hjerter.

Paa komiteens vegne,

E. Hanson, sekretær.

2. **Indremissionen:** Den staaende indremissionskomite for Synoden har gjennem aarets løb holdt fem møder.

Vor missionsmark er stor. Smaa menigheder her og der rundt om i mange stater søger betjening fra os. Det er derfor ofte vanskeligt, at ordne alt tilfredsstillende. Vore reisende missionærer, pastorerne John Hendricks og J. E. Thoen, har saavidt det var mu-

ligt, betjent alle, som hidtil har begjæret betjening af os. Paa flere steder er nye menigheder organiseret.

Paa fuldmagt fra Mt. Sterling Ev. Luth. Synode menighed udstedte komiteen kaldsbrev til past. J. B. Unseth til præst og sjæleſører for menigheden. Pastor Unseth blev sidste søndag indført af past. John Hendricks.

De reisende missionærers løn blev sidste aar forhøiet til $125 pr. maaned. Følgende regler blev antaget: Missionærerne lovdes godtgjørelse for „Rail Road fares, sleeping-car fares og lodging". Kollekter, som optages paa de forskjellige steder til at bestride reiseudgifterne, rapporteres til kassereren. (Dette indbefatter ikke godtgjørelse for ministerille forretninger og personlige gaver).

Menigheder, som betjenes af missionærerne, bør opmuntres til efter evne at yde faste bidrag til afbetaling af missionærernes løn.

Indremissionskassen er hidtil rigelig bleven betænkt med gaver fra samfundets lemmer og mange andre, men da der nu stadig blir flere, som lønnes, enten delvis eller helt af missionskassen, saa er det at ønske ,at end rigere bidrag ydes i fremtiden.

Paa komiteens vegne,

H. Ingebritson, sekretær.

Indberetning fra hedningemissionskomiteen.

I aarets løb har missionskomiteen holdt tre møder. Det vigtigste som har været udrettet er oprettelsen af den forbindelse som blev besluttet ved synodemødet ifjor. Komiteens formand reiste i den anledning til Missourisynodens møde i Detroit i juni ifjor. Beretningen om den modtagelse han der fik og de nye broderbaand som der knyttedes mellem vort samfund og Missourisynoden findes i Lutheran Sentinel for 4de august 1920. Vor synodes repræsentant blev optaget som medlem af Missourisynodens hedningemissionskomite og overvar som saadan denne komites møder i Detroit. Ligesaa reiste han i et særskilt anliggende til et møde af denne komite i St. Louis i mars, dette aar. Med missionær Lillegard holdtes et møde før hans afreise.

Missionsfester har været almindelig afholdte rundt omkring i menighederne, og de bidrag som er indkomne vidner om iver og interesse for hedningemissionen. Dette kan vi ikke nokſom takke Gud

for, thi under vore nærværende forhold vilde det ligge saa nær at gaa op i arbeidet herhjemme, hvor der kræves tildels nokſaa ſtore offere for at holde det gaaende. I det forløbne regnſkabsaar er der indkommet til de forſkjellige miſſioner, indbefattet Neger- og Indianermiſſionen, ialt $2,125.41. Til hedningemiſſionen alene, $651.70. Det vil ſees heraf at Neger- og Indianermiſſionen har faaet de ſtørſte bidrag, ſom jo ogſaa er rimeligt naar vi betænker den forbindelſe vort ſamfund har havt med diſſe miſſioner gjennem miſſionærerne Bakke og Tjernagel. Det er at haabe at idetmindſte Kinamiſſionen vil ſtaa os lige nær nu efter at en af vore egne, paſt. Lillegard, er indtraadt i den. Skulde vi ikke ſætte det ſom vort maal for nærværende at yde ſaa rigeligt at paſt. Lillegard og den ſtation ſom han kommer til at betjene kan ſtøttes helt af vort ſamfund?

En ſtor glæde er det at kunne berette at en preſt af vort ſamfund allerede er gaaet ud i hedningemiſſionsarbeidet, nemlig paſt. G. Lillegard, tidligere preſt i Lake View menighed, Chicago. Han modtog kald fra Miſſouriſynoden og reiſte til Kina i mai maaned dette aar. Det er endnu ikke beſtemt hvilken ſtation han kommer til at foreſtaa. Lad os være flittige i bøn om velſignelſe over ham og hans huſtru i deres arbeide. Gud give at andre fra vort ſamfund ſnart maa følge efter.

Den rette iver for miſſionen kan kun opnaaes ved evangeliets prædiken om ſynd og naade. Har vi en ret erkjendelſe af den ſtore naade ſom er bleven os tildel i Kriſtus Jeſus, da kan vi ikke holde dette budſkab for os ſelv. Indremiſſionen og hedningemiſſionen blir da naturlige udløb for den ſtrøm af taknemmelig kjærlighed hvis kilde er en levende tro. Vi vil derfor blive ved med denne prædiken, med om muligt endnu ſtørre iver, forat vore menigheder kan opbygges i denne tro og vokſe rigelig i kjærlighed. Orden i arbeidet er ogſaa behageligt for Gud, og denne orden vil vi efterſtræbe alt efterſom vore forhold herhjemme blir mere og mere ordnede. Orden og ſyſtem ſkal dog ikke træde iſtedetfor ordets forkyndelſe i oparbeidelſen af iver for miſſionen.

Endnu er baade Kinamiſſionen og miſſionen i Indien, ſom de har været drevet af vore brødre i Miſſouriſynoden, forholdsvis ukjendte i vore menigheder. Skal intereſſen for diſſe miſſioner vokſe, trænges det at arbeidet gjøres bekjendt. Vi vil bede preſterne om at gjøre, hvad de kan, i denne retning. Vi ſkal forſøge efter evne at berette ſaadant, ſom kan være af intereſſe om miſſionen i vort kirkeblad fra tid til anden. Paa ſamme tid vil vi opmuntre

saa mange som muligt til at holde og læse det lille missionsblad, The Lutheran Pioneer. Det udkommer hver maaned og koster kun 50 cents. Past. Lillegard har ogsaa lovet at fortælle om arbeidet i Kina.

Hermed være denne sag overgivet til synodens behandling. Gud lægge sin velsignelse til for Jesu skyld.

S. C. Ylvisaker,
E. Hansen,
J. Hendricks.

Indberetning fra Concordia College.

Det væsentlige med hensyn til det arbeide, som drives af vort samfund ved Concordia College har vort blad berettet fra tid til anden. Ordningen, som har været truffet ved denne anstalt med Missourisynoden, kan forudsættes at være bekjendt for de fleste. Det kan siges med rette at vore brødre ogsaa her ikke lader noget være ugjort for at hjælpe os i denne vanskelige tid. Det blir mere og mere klart at vort samarbeide medfører ikke faa vanskeligheder for skolen i det hele. Atten elever gjør ikke liden forskjel ved en skole, hvor der var allerede knapt med rum. Der maa ogsaa ordnes med ekstra klasser, og det blir ofte vanskeligt at finde de nødvendige lærerkræfter. Saaledes vilde det være meget at ønske om vi allerede nu kunde ansætte en lærer til for at tage sig af det ekstra arbeide, som gjøres nødvendigt paa grund af vore gutter. Imidlertid søger man at ordne alt til det bedste for os, og alt uden knur. Vi merker ogsaa her at vor sag er vore brødres sag.

Der har dette aar ikke været nogen større forstyrrelse, hverken af sygdom eller andet, saa at arbeidet har gaaet jevnt. Ikke alle elever har lige store evner, men i det hele har der vist sig en rosværdig iver fra studenternes side. Vore unge mænd synes at have fundet sig vel i forholdene, og der er haab om at de allerfleste af dem, som var ved skolen det forgangne aar, vil komme tilbage ihøst. Flere nye har allerede meldt sig.

Noget som særskilt bør nævnes er den opmuntring for os alle, der er i det, at menigheder og enkeltpersoner betænker skolens kjøkkenafdeling med gaver i form af penge eller madvarer. Denne indretning, som er nokſaa almindelig inden de missouriske menigheder, blev for det meste undladt af vore folk det forløbne aar. Pastor Torgersons menigheder glemte det dog ikke. Hver maaned tilbydes

eleverne saa billigt, er det af stor vigtighed at madvarer tilsendes, forat gutternes underhold ikke skal lide. Jeg er forvisset om, at det er bare fordi denne ordning ikke har været almindelig blandt os, at den har været glemt, og at naar folks opmerksomhed rettes paa den vil man med glæde tage sig af ogsaa denne sag. Lad os betragte det som en maade, hvorpaa vi kan vise vor taknemmelighed mod skolen for den anledning man her byder os.

I denne forbindelse er det en glæde at kunne berette om den hygge som familier i Fairview menighed, pastor Andersons kald, har beredt vore gutter. Hver søndag gjennem skoleaaret har gutterne havt hjem at gaa til, hvor de blev opvartet paa det bedste og hvor de fik tilbringe dagen i en kristelig familiekreds. Det er klart at dette ikke har kunnet ske uden store opofrelser fra disse familiers side; men gutterne saavelsom deres forældre vil længe med taknemmelighed mindes det, som paa denne maade har været gjort for dem.

Som det blev skrevet i Tidende, blev understøttelseskassen vel betænkt med gaver. Der blev brugt ialt $853.36.

Vigtigheden af denne kasse kan ikke nokſom betones. Kirken er gaaet tabt mangen en tjener, fordi der ikke kunde skaffes penge til hans skolegang; paa den anden side har en saadan kasse ofte været et middel i Guds haand til at uddanne prester og lærere, som har kunnet virke til megen velsignelse. Hvor kan vi høre de bekjendte ord, „Gaar ud i al verden," uden at tænke: Kan jeg ikke gaa selv, saa lad mig dog idetmindste gjøre, hvad jeg kan for at andre, som har anledning og de nødvendige gaver, kan forberedes og udsendes i mit sted. Denne kasse vil uden tvil have brug for ligesaa meget dette kommende aar som ifjor.

Synoden bør vel overveie hvad der kan gjøres for at saa mange som muligt af vore unge mænd, som søger videre uddannelse, faar denne ved vore kristelige skoler. Der lurer en fare for ungdommen ved ukristelige skoler, baade i undervisningen og omgangen, som faa tilfulde forstaar. Dernæst er trangen for prester og lærere allerede nu følelig blandt os. Vi maa gjøre noget i tide for at trangen kan afhjælpes. Ordets forkyndelse vil vi søge at bevare baade for os selv og for vore børn. Jeg tror at dette er ikke blot en samfundssag, men en i egentlig forstand menighedssag, hvor det gjælder at hver eneste menighed anstrenger sig til det yderste for at begavede unge mænd udsees og uddannes ved vore kristelige skoler. Der trænges prester, lærere, missionærer, lægemissionærer, mænd som kan tage sig af dette og hint af kirkens arbeide. Lad ingen mene at vi

kan vente at have præster og lærere, dersom alle de unge søger sin uddanelse ved ukristelige skoler. Det er ikke alene midler som trænges, eller at skolen er der og anledningen bydes. Naar man kjender den aand, som raader blandt ungdommen nu, og de fristelser, de er omgivne af, vil man forstaa at det gjælder mere end nogensinde at forældre og menighedsfolk leder de unge, overtaler dem til at søge sin uddannelse ved vore egne skoler, at man støtter og opmuntrer dem, som er der, og gjør alt muligt for at opelske hos dem lysten til at ofre deres liv i kirkens tjeneste.

S. C. Ylvisaker.

*

6. **Høiere læreanstalter.** Komiteen for høiere læreanstalter har havt flere møder i aarets løb og behandlet forskjellige ting, som angaar vort skolevæsen.

I. Angaaende Concordia College, St. Paul, Minn., anser komiteen det ønskelig, at en lærer til blir ansat, som kan tage sig af norsk undervisningen og hjælpe dem, som kan staa tilbage i enkelte fag.

At sørge for, at der skaffes skolen et passende udvalg af norske bøger.

At vi opfordrer vore menigheder til at sende gaver „in natura" til husholdningskassen.

At menigheder og enkelte personer opfordres til at yde bidrag til understøttelseskassen for trængende studenter, saa ingen skal maatte afbryde sin skolegang af mangel paa midler.

II. Lærerskole. Bestyrelsen for Normal skolen i New Ulm, Minn., har indbudt os til at sende vore elever, som ønsker at uddanne sig til lærere did, og at de vil nyde de samme privilegier, som deres egne disciple. Men det vilde være ønskeligt, at der blev ansat en lærer, som kunde tage sig specielt af vore elever og sørge for deres specielle behov.

III. Angaaende præsteseminar, da er det komiteens mening, at vi bør søge at faa en ordning istand med Missouri Synoden, saa vi kan faa sende vore studenter did og med tiden der faa ansat en professor.

M. K. Bleken, sekr.

Regnskab for Synodens forskjellige kasser fra 30te mai 1920 til 1ste mai 1921.

Synodekassen.

Indtægt:

Kassebeholdning 30te mai 1920	$1,404.37	
Indkomne bidrag	5,669.83	
Publikationer	1,698.85	
Renter	201.98	
The Synod Book Co., laan	500.00	

Udgift:

Overført til menigheds-skole kassen		$2,105.00
Publikationer		3,972.10
The Synod Book Co., laan		1,000.00
Lærerløn		830.00
Trængende studerende		879.10
R. R. Secretary		50.00
Indkorporation af samfundet		50.00
Reiseudgifter		41.07
Stationery, stamps, postal cards, etc.		27.60
Kassebeholdning 1ste mai 1921		520.16
	$9,475.03	$9,475.03

Missionskassen.

Indtægt:

Kassebeholdning 30te mai 1920	$3,259.68	
Indkomne bidrag	7,364.44	

Udgift:

Relief in Europe and China	$2,140.91
Missionen i Indien	132.50
Kina missionen	344.50
Neger missionen	684.92
Indianer missionen	603.52
Schreuder missionen	35.00
Rev. John Hendricks	1,219.00
Rev. J. E. Thoen	1,100.00
Rev. H. A. Preus	825.00
Rev. L. P. Jensen	290.00
Rev. S. Sande	200.00
Reiseudgifter	137.70
Tracts	38.50
Lorel Avenue mission	50.00
Menighedsskolen i Albert Lea, Minn.	10.00
Menighedsskolen i Parkland, Wash.	10.00
Kassebeholdning 1 mai 1921, indre mis.	2,331.74
Kassebeholdning 1 mai 1921, ydre mis.	470.87
$10,624.12	$10,624.12

Church Extension Fund.

Indtægt:

Kassebeholdning 30te mai 1920	$1,940.20	
Indkomne bidrag	914.34	
Udgift:		
Overført til menighedsskole-kassen		$ 100.00
Kassebeholdning 1ste mai 1921		2,754.54
	$2,854.54	$2,854.54

Menighedsskole-kassen.

Indtægt:

Kassebeholdning 30 mai 1920 og indtægt	$2,210.00	
Laan til Miss Nora Levorson.....		$ 145.00
Kassebeholdning 1ste mai 1921		2,065.00
	$2,210.00	$2,210.00

Desuden i menighedsskole-kassen $1,000.00 mortgage loan, hvoraf indtægterne gaar til giveren, Mrs. T. Larson, Parkland, Wash., indtil hendes død.

A. J. Torgerson, kasserer.

Revisorerne har gjennemgaaet kassererens regnskaber fra 30te mai 1920 til 1ste mai 1921 og finder dem O. K.

E. K. Tyssen, Rev. E. Hansen, revisorer.

Komiteindstillinger behandlet og antagne af Synoden.

1. Formandens indberetning. I. Komiteen gjør opmerksom paa formandens ypperlige historiske udredning, som visselig vil læses med interesse og megen velsignelse af alle Synodens medlemmer og burde ogsaa trykkes i det engelske sprog.

II. Synoden takker Gud for hans rige velsignelse, som i det forløbne aar er blevet os tildel, tiltrods for mange vanskeligheder, og anbefaler, at vi nu og altid tager til hjerte formandens raad til ydmyg at holde os, som vore fædre gjorde, til Guds ord alene.

III. Det som formanden specielt gjør opmerksom paa, og som komiteen vil anbefale til forhandling for dette møde er menighedsskolen.

Paa komiteens vegne,

H. Ingebritson.

2. Publikationer. I. Synoden takker Gud for den fremgang som vor boghandel og Ev. Luth. Tidende har havt i det forløbne aar.

II. Det overlades til den staaende publikationskomite i forbindelse med finanskomiteen paa den bedste maade at ordne med dækkelse af underbalancen for „Tidende".

III. Synoden paalægger sine præster at gjøre alt, de formaar, for „Tidendes" udbredelse. Den opfordrer ogsaa alle sine medlemmer og venner til at gjøre alt, de kan for at samle abonnenter paa bladet.

IV. Synoden godkjender den ordning, som publikationskomiteen har gjort med hensyn til boghandelen og anmoder komiteen om, at den ordning befølges for det kommende aar.

V. Synoden opfordrer og bemyndiger publikationskomiteen til at gjøre en indsamling paa $1,000.00 til driftskapital for boghandelen, saa at de $1,000.00 som er laant af synodekassen kan tilbagebetales.

VI. Der udgives en norsk udgave af synodalberetningen. Den prædiken og det referat, som blev holdt i det engelske sprog under mødet trykkes saaledes i beretningen. Synodalberetningen udkommer i et oplag af 1000 eksemplarer, medmindre forlagskomiteen finder et større oplag at være paakrævet.

VII. Synoden udgiver en „Folkekalender" paa samme størrelse, som den der blev udgivet ifjor. Folkekalenderen trykkes i 2000 eksemplarer.

Jacob E. Thoen, formand,
H. Ingebritson, sekretær.

3. Missionen. 1) Synoden takker Gud for den velsignelse han har ladet samfundet blive tildel paa missionsmarken og beder ham fremdeles velsigne samme. 2) Den bifalder, hvad den staaende indremissionskomite har gjort med hensyn til vore reisende missionærer, John Hendricks og J. E. Thoen. 3) Den tilstemmer den regel, at hvad der paa de forskjellige missionssteder maatte komme ind til bestridelse af reiseudgifter for missionæren, rapporteres af ham til kassereren; derimod ikke godtgjørelse for ministerielle forretninger og personlige gaver. 4) Menigheder, som betjenes af missionærerne, opfordres ogsaa til efter evne, at bidrage til disses aflønninger, ligesaa opfordres alle andre menigheder til at støtte denne vigtige mission med sine bidrag. 5) Synoden vil, som medlem af Synodalkonferensen, efter evne støtte Negermissionen; ligesaa Missourisynodens Indianermission her i landet og dens ydre mission i andre lande.

P. A. Widven. sekretær.

4. Pengesager. Synoden takker Gud for den offervillighed, som er udvist i det forløbne aar saaledes at der viser sig overskud i alle kasser. 1) Synoden bifalder den staaende finanskomitees anbefaling om rigeligere bidrag til alle samfundets kasser efter som arbeidet udvides og udgifterne forøges. 2) Synoden beslutter at abonnentsprisen paa „Luth. Tidende" og „Sentinel" forblir det samme for det kommende aar, som før, nemlig $1.00 og beder at vore medlemmer betænker synodekassen med rigeligere bidrag for at dække underbalancen. 3) Synoden raader forlagskomiteen til at bruge al mulig forsigtighed, for at undgaa at der trykkes for store oplag af vore publikationer. 4) Synodens staaende komiteer bør raadføre sig med den staaende finanskomite, før nye bevilgninger gjøres. 5) 500 eksemplarer af en engelsk synodalberetning i form af en „Annual" udgives, og Synoden beder ungdomsforeningerne, at betale for samme, samt anmoder Nehemias Tjernagel om, at forberede samme for trykning. Stephen Sande, sekretær.

5. Church Extension. 1) Synoden udtaler sin hjertelige tak til Gud for den velsignelse, som allerede er bleven samfundet tildel gjennem Church Extension. Denne tak vil den ledsage med den bøn, at kirkens Herre vil aabne hjerterne saa, at gaverne kan flyde ind i rigt maal til denne kasse. 2) Synoden godkjender det, som den staaende Church Extension komite har gjort angaaende bevilgning af laan til Forest City menighed paa $1,500.00 og til Bethania menighed paa $300.00. 3) Endelig vil Synoden opmuntre menighedslemmer og venner af samfundet til at betænke Church Extension med bidrag, gaver, legater og lignende. Endvidere vil den tilraade, at der blir optaget et særskilt offer i menighederne til Church Extension paa den sidste søndag i kirkeaaret eller ved en anden anledning som menigheden maatte enes om; og den anbefaler at præsterne saavel som redaktørerne for Tidende, i en tilstrækkelig tid i forveien, lægger denne sag paa menighedernes hjerter.

Idet vi anbefaler denne sag til vore folks overveielse, vil vi minde om Herrens ord, Lukas 16, 9: „Og jeg siger eder, gjører eder venner ved den urette mammon, for at de, naar I skilles herfra skulle annamme eder i de evige boliger."

E. Hansen, sekretær.

6. Skolerne. A. Menighedsskolen. 1. Synoden udtaler sin glæde over at saa mange menigheder i samfundet allerede har menighedsskoler i sin midte eller har besluttet at oprette saadanne. Den

opmuntrer de øvrige menigheder til at følge deres eksempel. 2. Synoden tilstemmer de beslutninger som er blevne fattede af den staaende komite for menighedsskolen.

B. Concordia College. 1. Synoden udtaler sin glæde over, at saa mange af vore unge gutter har frekventeret Concordia College i det forløbne aar, og vi opmuntrer vore unge gutter til at benytte sig af denne skole. 2. Menigheder og enkelte personer opfordres til at bidrage til understøttelseskassen for trængende studenter, saa ingen skal maatte afbryde sin skolegang paa grund af mangel paa midler. 3. Menighederne opfordres til at sende gaver til skolens kjøkkenafdeling i form af madvarer eller penge. Pengegaver til dette øiemed kan sendes til Synodens kasserer. 4. Komiteen for høiere skoler i forbindelse med finanskomiteen bemyndiges til at ansætte en lærer i norsk ved Concordia College, hvis det lader sig gjøre og findes tjenligt. 5. Komiteen for høiere skoler opfordres til at gjøre, hvad den kan for at anskaffe norske bøger for den norske afdeling ved Concordia College.

C. Angaaende læreres og lærerinders uddannelse. 1. Synoden takker for den velvillighed, som er bleven os bevist af bestyrelsen for Martin Luther College, New Ulm, Minn. 2. Komiteen for høiere skoler opfordres til, saa snart som mulig, at træffe de nødvendige ordninger for uddannelse af lærere og lærerinder for vore kristelige barneskoler. Lauritz Guttebø, sekretær.

7. Diverse sager. A. Synoden antager følgende indstilling fra prestekonferensen (Madison, Wis. 1920): „1. Da vi erkjender at hemmelige selskaber maa regnes med blandt kirkens farligste fiender, bør vi paa det alvorligste modarbeide dem paa den rette maade og med de rette midler. Anm. Ved hemmelige selskaber forstaar vi saadanne selskaber, som har religiøse ceremonier enten i sine møder, ved begravelser eller andre anledninger)." 2. Synoden vil ikke give financiel støtte til menigheder, som optager medlemmer, der hører til hemmelige selskaber; heller ikke til menigheder, der tillader sine prester at forrette sammen med saakaldte logekapellaner ved begravelser.

B. 1. Alle udtjente prester af „Synoden for den Norsk Ev. Luth. Kirke i America", som ønsker at regnes blandt os og ikke er opført som prester i noget andet kirkesamfund, bør staa paa vor presteliste. 2. Det overdrages til Synodens formand og sekretær at revidere denne fortegnelse over presterne. B. Harstad, sekr.

8. **Tillæg til samfundets konstitution og udkast til menighedsforfatning.** 1) Synoden nedsætter en komite paa 3 medlemmer, som faar i opdrag at forfatte et udkast til en menighedsordning, der indeholder blandt andet følgende bestemmelser: a) Antagelse af den hele Koncordia bog som sin bekjendelse. b) Medlemmer af hemmelige selskaber optages ikke som medlemmer af menigheden. c) Kun mandlige medlemmer af menigheden gives stemmeret og taleret i menigheden.

2) Komiteen udarbeider et tillæg til Synodens forfatning, som kræver at enhver menighed, som optages i Synoden, optager i sin forfatning de tre ovenfor nævnte bestemmelser.

3) Komiteen rapporterer til næste aarsmøde.

Komite: M. K. Bleken, J. E. Thoen og J. Hendricks. Alle disse gjenvalgtes som staaende komite.

Forskjelligt.

Andagter og gudstjenester. Tiden for sessionerne sattes til 9:30—12 formiddag og 2 til 5 eftermiddag. Hver session blev aabnet med salmesang, skriftlæsning og bøn. Følgende præster forrettede ved disse andagter: B. Harstad, J. A. Moldstad, A. J. Torgerson, J. Hendricks, G. A. Gullixson, P. A. Widvey, M. Fr. Wiese, M. K. Bleken, E. Hansen og O. M. Gullerud.

Foruden aabningsprædiken, holdt af past. Wiese ved mødets begyndelse, holdt formand Harstad pastoralprædiken fredag aften. Søndag formiddag var der gudstjeneste med altergang og offer til indremissionen. Prædikenen holdtes af past. H. M. Tjernagel og skriftetalen af past. Gullixson. Søndag eftermiddag holdtes festgudstjeneste paa engelsk til minde om Luthers heltemodige optræden i Worms 1521. Formanden for Synodalkonferensen, past. C. Gausewitz, prædikede; offer optoges til hedningemissionen; Miss Evelyn Christopherson sang en vakker solo og det store kor sang „Gloria". Om aftenen gav koret en vellykket kirkekonsert. Kirken var fyldt til trængsel ved alle disse anledninger, ligesom alle sessioner var særdeles vel besøgte.

Beslutninger. Formand B. Harstad blev paalagt at takke Mr. Hans Guldbrandson, Albert Lea, Minn., for hilsen til Synoden ledsaget af en gave paa $100.00. Sekretæren paalagdes at besvare og takke prof. Th. Graebner for følgende skrivelse til Synoden:

"To the Norwegian Synod assembled at Deerfield, Wis.

Dear brethren: I am addressing these lines to Rev. Guttebo as a greeting to the convention which will assemble in his parish August 4. My thoughts will be with you on this and the following days, and my prayers will be for an edifying, profitable, and happy meeting. Your opportunities are great and they will assume even larger proportions in the future. All signs of the present day point in that direction. May God give you wisdom and courage to make use of them in every enlarged measure! We of the Missouri Synod are happy in our association with you. Nor do I believe that the days of grace are past for Norwegian Lutheranism. I confidently look forward to a strong soundly Lutheran Norwegian Church in America, because I believe in the power of testimony to the Truth. God has moved backward the tide of history in the past, where His messengers brought their testimony with selfdenying devotion; He can do it again. Stand pat on the ancient bed-rock of Truth and you must succeed and grow. And may God richly bless your deliberations! Cordially and fraternally yours,

(Signed) Th. Graebner."

Sekretæren blev ogsaa anmodet om at tilskrive andre, som gjennem tilstedeværende frembar hilsener og gode ønsker til Synoden.

Da formand C. Gausewitz blot kunde overvære en session, mandag formiddag, bød viceformanden, past. Moldstad, ham velkommen paa Synodens vegne og takkede ham og hans menighed for tjenesten igaar og for de belærende private samtaler med ham under besøget. I en længere svartale udtrykte past. Gausewitz sin glæde over, at faa paahøre referatet oplæst af past. Gullerud; han forstod norsk nok til at følge med. Naar vi holder fast ved ordet, den rene lære, da betyder det lidet, at vi holdes for nar, at vi er faa og synes mangle indflydelse; thi ved profeten Sakarias 4, 6 siger Herren: „Ikke ved magt og ikke ved kraft, men ved min aand, siger Herren, hærskarernes Gud." Dette betyder: ved ordet, som middel, sender Herren sin aand og gjennem det redskab alene gjør han sin gjerning til synderes frelse. Guds børn fødes af ordets uforkrænkelige sæd. Det gjælder derfor om, at hænge fast ved ordet og ikke ved ydre menneskelige foranstaltninger. Sker dette og Gud kan sige om os, I holdt fast ved mit ord og forblev i den sande tro, da eier vi hans velsignelse for tid og evighed. Dette forlene Herren eder for Kristi skyld!

Endvidere ytrede han sin glæde over at faa samles med egte norske lutheranere paa dette historiske Koshkonong, hvorom han fra barn af havde hørt saa meget angaaende de gamle, tro synodepræster og deres kirkelige stilling. Naar han nu var vidne til disse store skarer samlede ved dette møde, mænd og kvinder langveis fra, som kom uden at være valgte, blot af egen drift, for at opbygges og belæres, saa forstod han bedre end nogensinde, hvilken indflydelse til det gode dette maatte være. I hans eget samfund var det som regel blot præster og de valgte delegater, som mødte frem.

Synodens formand fik derpaa ordet og tolkede i velvalgte ord Synodens hjertelige tak for den bestyrkelse besøget af ham havde været for os. Han ønskede at Gud maatte forlene ham en lang og velsignet virksomhed, som formand i Synodalkonferensen. Han lykønskede ogsaa vort samfund, som medlem af Synodalkonferensen; et samfund, som Gud saa underfuldt vaager over, fordi hans ord deri agtes og fastholdes. Maatte Gud forlene os troskab indtil enden! Præstelisten blev besluttet revideret af formanden og sekretæren.

Da indbydelse forelaa fra Vor Frelsers menighed, Madison, Wis., past. H. M. Olsens kald, til at holde næste aars synodemøde i dens kirke, blev denne indbydelse modtagen med tak. Tiden for mødets afholdelse bestemmes af formand Harstad og stedets præst.

Et raadgivende medlem af Synoden bad forsamlingen overveie om ikke tiden nu var kommen, da samfundet burde deles i to eller flere distrikter.

De sidste 15 minutter af mødets tid blev af past. H. M. Tjernagel paa opfordring benyttet til at tale om flere vigtige og interessante ting vedrørende Indianermissionen, hvor han er ansat og i travl og velsignet virksomhed.

Formand Harstad udtalte til slutning Synodens hjertelige tak til Vestre Koshkonong menighed, dens kvindeforening, ungdomsforening og præst for al deres gjæstevenlighed, hvilket maatte betegnes som et kjendetegn paa ret kristenkjærlighed. Han bad past. Guttbø frembære denne tak til alle. Han ønskede ogsaa at de maatte faa bestyrkelse i troen og en kristelig vandel af, hvad de havde hørt i sessionerne, samt erholde rig trøst deraf i al trængsel. Han mindede ogsaa om vores alles pligt, at meddele andre det gode indtryk vi tog med os fra dette møde. Hvad vore fædre med sit enfoldige kristelige vidnesbyrd og sin selvopofrelse havde udrettet, har vi ære af og alle maa bekjende, at Herren benyttede dem, som sine redskaber til sandhedens bevarelse. Men en gaade er det, hvor ubegribelig snedig

fienden er til at faa fordrive dem, som fastholder og bekjender sandheden. Vi maa derfor alvorlig lære, at staa paa vagt. Lagde saa alle paa hjerte apostelens ord i 2 Kor. 13, især det 11te vers: „Iøvrigt, brødre, glæder eder, bliver fuldkommede, formaner hverandre, værer ensſindede, værer fredſommelige! Og kjærlighedens og fredens Gud skal være med eder."

Past. Lauritz S. Guttebø frembar derpaa sin egen og menighedens tak for det kjærkomne besøg og al hygge nydt i disse dage; han ønskede en lykkelig hjemreise og Guds rige velsignelse for enhver i sin virkekreds.

Forsamlingen sang dernæst salmen 412: „O, tænk naar engang samles skal, etc." Formanden holdt bøn og lyste Herrens velsignelse.

„Priser Herren, paakalder hans navn, kundgjører blandt folkene hans store gjerninger." Sal. 105, 1.

L. P. Jensen, sekretær.

Den Norske Synodes præster og professorer og deres adresser.

Aaneſtad, H. (Em.), Sherman, S. Dak.
Anderſon, Chr., 916 31ſt Ave. N., Minneapolis, Minn.
Bleken, M. K., R. 2, Lawler, Iowa.
Gullerud, O. M., R. 1, Princeton, Minn.
Gullixſon, G. A., 2219 W. North Ave., Chicago, Ill.
Guttebø, Lauritz S., R. 2, Deerfield, Wis.
Guttebø, K. L., 374 Atwood Ave., Madiſon, Wis.
Hanſen, Emil, Scarville, Iowa.
Harſtad, B., Parkland, Waſh.
Hendricks, John, 1101 14th Ave. S. E., Minneapolis, Minn.
Ingebritſon, H., R. 1, Lake Mills, Iowa.
Jenſen, L. P., Marſhfield, Oregon.
Johanſen, J., 204 Jay Street, Fresno, Calif.
Krey, P., 1017 Roscoe Street, Chicago, Ill.
Lillegard, Geo. O., 11 Milan Terrace, Hankow, China.
Lochner, Wm., Kilbourn, Wis.
Moldſtad, C. A., 66 Orchard Street, Jamaica Plain, Boston, Maſſ.
Moldſtad, J. A., 1535 N. Keeler Ave., Chicago, Ill.
Möller, G. E., Kelliher, Minn.
Neſſeth, G. P., R. 1, Box 95, Clearbrook, Minn.
Olſen, Holden M., 114 S. Butler Street, Madiſon, Wis.
Overn, prof. O. B., Concordia College, St. Paul, Minn.
Preus, H. A., 5916 Rice Street, Chicago, Ill.
Sande, Stephen, Story City, Iowa.
Sauer, O. A. (Em.), 307 W. 15th Street, Minneapolis, Minn.
Strand, J. J., R. 3, St. Peter, Minn.
Thoen, J. E., Oklee, Minn.
Thorſen, J. A. (Em.), 315 W. 15th Street, Minneapolis, Minn.
Torgerſon, A. J., R. 3, Northwood, Iowa.
Unſeth, Jos. B., Waterville, Iowa.
Widvey, P. A. (Em.), R. 3., Wheeler, Wis.
Wieſe, M. Fr. (Em.), Cambridge, Wis.
Ylvisaker dr. S. C., 1317 Dayton Ave., St. Paul, Minn.

Indhold.

	Side
Synodens ordning og medlemmer	3— 5
Aabningsprædiken. (M. Fr. Wiese)	6—13
Formandens indberetning.	13—31
Læreforhandlinger:	
Læren om kirken I. Den usynlige kirke. (Chr. Anderson)	31—45
Læren om kirken II. Den synlige kirke. (O. M. Gullerud)	46—63
Christian Day Schools. (A. J. Torgerson)	64—81
Unionisme. M. K. Bleken)	81—92
Kirketugt eller den broderlige formaning. (C. A. Moldstad)	93—96
Delagtighed i fremmede synder. (P. A. Widvey)	96—108
Forretningssager:	
Komiteer under mødet	109
Staaende komiteer for næste aar	110
Staaende komiteers indberetninger	111—116
Regnskab for Synodens kasser	117—118
Komiteindstillinger behandlet og antagne	118—122
Forskjelligt	122—125
Den Norske Synodes præster og professorer og deres adresser	126

I vor boghandel faaes :

Ev. Lutherſk Folkekalender, 1918, 1919, 1920, 1921, @ 10c

Ev. Lutherſk Folkekalender, 1922, @ 20c

Synodalberetning, 1918, 1919, 1920, @ 25c

Proceedings of the Meeting of the Synod 1920 ..... 25c

Synodalberetning for 1921 ..... 50c

Hvad gjælder det? 10c

En Redegjørelſe til menighederne i den Norſke Synode .. 05c

Walther, dr. C. F. W., Frikirken 75c

Walther, dr. C. F. W., Evangeliepoſtille $1.75

Arndt, Johan, Sande Kriſtendom $3.20

Luthers forklaring over Kriſti hyperſtepreſtelige bøn (overſat af M. K. Bleken) 60c

Konkordiebogen $2.00

Evangeliſk Lutherſk Tidende „and Sentinel", udkommer ugentlig og kan beſtilles hos Rev. H. A. Preus, 5916 Rice St., Chicago, Ill., eller hos Synodens prester og koſter $1.00 aaret.

Hvilkenſomhelſt bog, ſom er for ſalg, kan faaes ved at ſende beſtilling til vor boghandel:

THE LUTHERAN SYNOD BOOK CO.,

815 25th Avenue South. Minneapolis, Minnesota.